

Koulutuksen määrälliset

indikaattorit

Toimittanut Timo Kumpulainen

2003

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Koulutuksen määrälliset indikaattorit 2003

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Copyright Opetushallitus

ISBN 952-13-1913-5

Kannet ja ulkoasu Pirkko Linkola

Tammer-paino Oy

Tampere

Esipuhe

Opetushallitus vastaa toimialaansa kuuluvan koulutuksen kehittämisestä, edistää koulutuksen tuloksellisuutta sekä seuraa koulutuksen järjestämistä. Jotta voimme toimia kehittämisvirastona, meillä on oltava analysoitua tietoa opetuksen ja koulujärjestelmämme kehittämisen tueksi. Tietoja on yhdistettävä, muokattava ja toimitettava sellaiseen muotoon, että niitä voivat hyödyntää koulutuksen kanssa tekemisissä olevat – poliittiset päättäjät, opetusviranomaiset, koulutuksen järjestäjät jne. Tilastollisen trenditiedon avulla saamme selville, mihin suuntaan kehittämistyö on edennyt. Nyt julkaistavat indikaattorit antavat myös suuntaa kehittämistyölle – toivottavasti.

Tässä julkaisussa on kuvattu koulutusjärjestelmämme toimintaa tiettyjen indikaattoreiden avulla. Indikaattoreilla kuvataan kohteen ominaisuutta, tilaa tai siinä tapahtuvaa muutosta. Selitysten hakeminen ilmiöille on pääosin jätetty lukijan oman tulkinnan varaan. Indikaattorit muodostimme seuraavasti:

- indikaattorit kuvaavat esi-, perus- ja toisen asteen koulutusta, aikuiskoulutusta sekä korkeakoulutusta
- tarkastelun näkökulmana on pääosin valtakunnallinen ja osin maakunnallinen
- indikaattorien laatimiseen on käytetty vain olemassa olevaa seurantatietoa.

Koulutuksen määrällisten indikaattorien kehittyminen Opetushallituksessa alkoi jo 1990-luvun puolivälissä. Tuolloin määriteltiin pääasiassa arvioinnin näkökulmasta ne määrälliset tiedot, joiden pohjalta indikaattoreita tulisi laatia. Nyt ilmestyvä määrällisiä indikaattoreita käsittelevä julkaisu on sarjassaan kolmas. Tämänvuotinen versio pohjautuu aikaisempaan rakenteeseen, mutta sitä on täydennetty ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutusta sekä ruotsinkielistä koulutusta käsittelevillä luvuilla. Indikaattorien aikasarjat päivitettiin vuoden 2001 ja osin vuoden 2002 tiedoilla. Opettajatiedot perustuvat Tilastokeskuksen tuoreimpaan, keväällä 2002 tehtyyn kyselyyn. Muilta osin julkaisua kehitettiin lukijoilta saamamme palautteen pohjalta.

Indikaattoreita valmistelevalle työryhmän puheenjohtajana on toiminut suunnittelujohtaja Petri Pohjonen, ja sen jäsenet ovat: Timo Ertola (taloustiedot), Åke Hagman (tilastot), Markku Hartonen (yhteisvalinta), Pirjo Karhu (yliopistokoulutus), Jukka Katajisto (ammattillinen peruskoulutus), Outi Kivipelto (ammattikorkeakoulutus), Timo Kumpulainen (sihteeri/julkaisutoimitus), Matti Kyrö (johdanto), Anna-Kaisa Mustaparta (perusopetus), Nina Nyholm (ruotsinkielinen koulutus), Maija-Liisa Ojala (lukiokoulutus), Marja-Leena Pernu (taloustiedot), Ulla Rönnberg (opettajatiedot), Mika Tammilehto, Opetusministeriö (oppisopimuskoulutus) ja Raija Timonen (aikuiskoulutus).

Kansalliset indikaattorit täydentävät sitä kuvaa, jonka saamme suomalaisesta koulutuksesta kansainvälisten vertailujen pohjalta. Pisin ja laajin indikaattorityö on tehty OECD:n INES-projektissa, joka tuottaa vuosittain Education at a Glance -indikaattorijulkaisun ja määrällisiä indikaattoreita teemottain tarkemmin analysoivan Education Policy Analysis -julkaisun. Nämä julkaisut ovat olleet jo vuosia hyviä lähdeteoksia koulutuspoliittisille päättäjille määriteltäessä Suomen koulutusta ja sen tuloksia kansainvälisessä kentässä.

Euroopan unionin tilastovirasto EUROSTAT on yhteistyössä EURYDICE-koulutustietoverkon kanssa ja ammatillisen koulutuksen kehittämiskeskuksen CEDEFOPin kanssa tehnyt julkaisut Key Data on Education ja Key Data on Vocational Training. Myös Pohjoismaiden kesken työstetään vertailutietoja.

Toivon, että Koulutuksen määrälliset indikaattorit 2003 -teos virittää pohtimaan Suomen koulutusjärjestelmän tilaa ja antaa hyviä eväitä kehittämistyöhön!

AKTIIVISTA INDIKOINTIA!

PETRI POHJONEN
SUUNNITTELUJOHTAJA

Sisällys

Esipuhe	3
1. Johdanto	7
Koulutusjärjestelmä	7
Koulutukseen hakeutuminen	8
Koulutukseen osallistuminen	9
Opinnot	9
Koulutuksen keskeyttäminen	10
Tutkinnot	10
Opettajisto	11
Koulutuksen kustannukset	12
Ruotsinkielinen koulutus	12
2. Indikaattorit koulutusmuodoittain	15
Perusopetus	15
Kouluverkosto	15
Koulutukseen hakeutuminen ja koulutuksen aloittaminen	17
Esiopetus	17
Ikäluokkien kehitys	18
Tarjonta	21
Ainevalinnat	21
Peruskoulun päättötodistuksen saaneiden matematiikan valinnaiset opinnot	25
Peruskoulun päättötodistuksen saaneiden luonnontieteiden valinnaiset opinnot	26
Perusopetuksen oppimäärän suorittaminen	27
Päättötodistuksen saaneet sekä osuus keskimääräisestä 16 - 17-vuotiaiden määrästä ja päättöluokkalaisista	27
Lisäopetus	27
Oppivelvollisuuden laiminlyönteet	28
Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus Suomessa	29
Peruskoulutuksen opettajisto	32
Taloudellisuus	34
Kustannuskehitys vuosina 1997 - 2001	34
Kustannukset vuonna 2001	35

Lukiokoulutus	41
Kouluverkosto ja koulutuksen tarjonta	41
Koulutukseen hakeutuminen ja opintojen aloittaminen	42
Ainevalinnat	44
Kielten opiskelu	44
Matematiikan ja luonnontieteiden opiskelu	46
Lukion ja ylioppilastutkinnon suorittaneet	48
Lukion oppimäärän suorittaneet opintojen keston mukaan	48
Ylioppilastutkinnon suorittaneet	48
Lukiokoulutuksen opettajat	49
Taloudellisuus	50
Kustannuskehitys 1997 - 2001	50
Kustannukset vuonna 2001	51
Ammatillinen peruskoulutus	57
Koulutukseen hakeutuminen ja aloittaminen	58
Tarjonta	61
Aloituspaikat	61
Koulutuksen aloittaneet ja tutkinnon suorittaneet	64
Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen	66
Ammatillisen koulutuksen opettajat	66
Tuloksellisuusrahoitus	69
Taloudellisuus	72
Taustaa	72
Kustannuskehitys ja -taso	73
Oppisopimuskoulutus	77
Koulutukseen hakeutuminen ja aloittaminen	77
Tutkinnon suorittaneet	80
Sijoittuminen koulutuksen jälkeen	80
Taloudellisuus	82
Ammattikorkeakoulu ja yliopistokoulutus	85
Opiskelijavalintojen toteuttaminen	87
Yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan päätös	88
Hakeminen korkeakoulutukseen	86

Yliopistotutkinnon suorittaneet, jotka ovat hakeneet samana vuona korkeakouluun	87
Ammatillisella tutkinnolla korkeakouluihin hakeneet	88
Aikuiskoulutus	91
Aikuiskoulutuksen omaleimaisuus	91
Osallistujien määrän kehitys	93
Koulutustyypeittäin	93
Oppilaitostyypeittäin	95
Opetustuntien määrän kehitys	96
Koulutustyypeittäin	96
Oppilaitostyypeittäin	97
Korkea-asteen aikuiskoulutus	98
Näyttötutkinnon suorittaneet	99
Koulutusväylittäin	99
Koulutusaloittain	99
Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajat	101
Vapaan sivistystyön opettajat	103
Den svenskspråkiga utbildningen	105
Den grundläggande utbildningen	105
Utbud och tillströmning	105
Ämnesval	106
Lärarkåren	108
Gymnasieutbildningen	109
Utbud och tillströmning	109
Ämnesval	109
Lärarkåren	111
Den grundläggande yrkesutbildningen	112
Utbud och tillströmning	112
Lärarkåren	113
Läroavtalsutbildningen	114
Vuxenutbildningen	115
Utbud och tillströmning	115
Lärarkåren	116
Yrkeshögskole- och universitetsutbildningen	116
Käsitteet	119

Johdanto

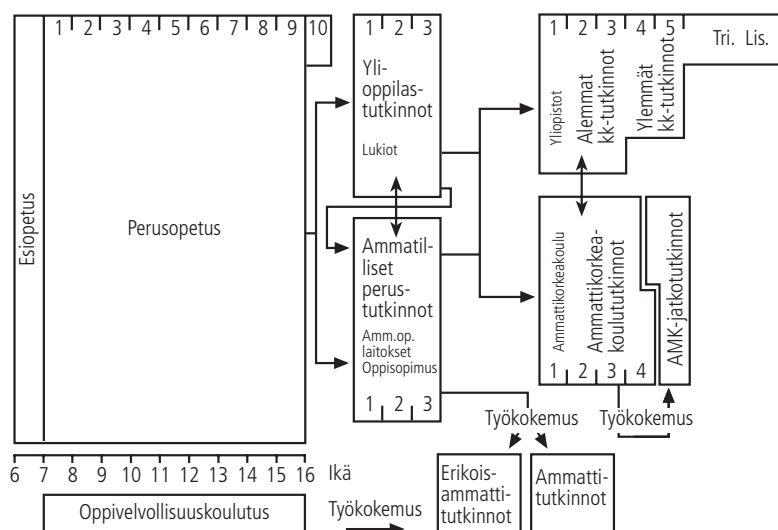
Koulutusjärjestelmä

Viime vuosina suomalainen koulutusjärjestelmä on kerännyt paljon huomiota maailmalla hyvien tulostensa ansiosta. Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestö OECD:n PISA-projekti (Programme for International Student Assessment) on mitannut 15-vuotiaiden lukutaitoa sekä matematiikan ja luonnontieteiden osaamista. Näissä vertailuissa Suomi on OECD-maiden huippua. Selityksiä hyvään tasoon on monia, mutta keskeisinä on nostettu esiin koulutuksellinen tasa-arvo, korkeatasoinen opettajakoulutus ja paikallisen tason laajat mahdollisuudet päättää koulutusten sisällöistä.

Kaikille yhteinen koulutusjärjestelmä 16 ikävuoteen saakka luo perustan, jolta voi hakeutua jatko-opintoihin. Toisen asteen koulutusten, siis lukio- ja ammatillisen koulutuksen, välistä yhteistyötä on viime vuosikymmenen aikana lisätty ja raja-aita lukion ja ammatillisen koulutuksen välillä on madaltunut. Molemmat koulutusmuodot ovat laajuudeltaan kolmivuotisia, ja tutkinnot antavat kelpoisuuden jatkaa korkea-asteen opinnoissa. Lisäksi aikuiskoulutuksen ammatillinen ja yleissivistävä tarjonta täydentää elinikäisen oppimisen edellyttämää opin päivittämistä ja uudelleen kouluttautumista.

Nuorille tarkoitettussa oppilaitosmuotoisessa ammatillisessa koulutuksessa on viime vuosina tehty merkittäviä uudistuksia sekä koulutuksen laadun parantamiseksi että koulutuksen houkuttelevuuden lisäämiseksi. Kaikkiin tutkintoihin on liitetty vähintään puolen vuoden mittainen työssäoppimisen jakso, joka tuo koulutusta lähemmäs työelämän todellisuutta. Laadun ja osaamisen varmistamiseksi ammatillisessa koulutuksessa kehitetään paraikaa näyttöjä, joilla nuoret voisivat osoittaa oppimaansa ammattitaitoa.

Koulutusjärjestelmä

Yli miljoona oppilasta ja opiskelijaa on vuosittain kirjoilla tutkintoon tähtäävää koulutusta tarjoavissa oppilaitoksissa. Vajaassa 4 000 peruskoulussa on melkein 600 000 lasta, ja yli 470 lukio-opetusta antavassa oppilaitoksessa on noin 130 000 opiskelijaa. Ammatillista peruskoulutusta annetaan 290 oppilaitoksessa, joissa opiskelijoita on yhteensä 160 000. Vakinaisia ammattikorkeakouluja on 30 ja näissä opiskelijoita kaikkiaan vajaan 120 000. Maan 20 yliopistossa opiskelee yli 160 000 opiskelijaa.

Koulutukseen hakeutuminen

Oppivelvollisuuskoulun eli peruskoulun Suomessa suorittavat kaikki lapset, ja välittömästi peruskoulun jälkeenkin toisen asteen opintoihin hakee 94 prosenttia ikäluokasta, josta yli 90 prosenttia aloittaa opintonsa. Toisin sanoen hyvin suuri enemmistö nuorista saa käytännössä 12-vuotisen peruskoulutuksen. Heti peruskoulun jälkeen 56 prosenttia ikäluokasta hakee lukiokoulutukseen ja 35 prosenttia ammatilliseen koulutukseen.

Lukioon hakevat sijoittuvat hyvin usein mieleiseensä oppilaitokseen. Yli 86 prosenttia hakeneista aloittaa ensisijaiseksi toiveekseen asettamassaan lukiossa. Käytännössä kaikki lukioon hakevat sijoittuvat lukiokoulutukseen, ja lähes kaikki lukio-opinnot aloittavat ovat päättäneet peruskoulun edellisenä keväänä.

Ammatilliseen koulutukseen suoraan peruskoulusta hakeneiden määrät ovat pienentyneet viime vuosina. Kun samana aikana koulutuksen tarjontaa ei ole kuitenkaan supistettu, on nuorten ollut aikaisempaa helpompi päästä myös haluamalleen koulutuslalle. Ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen haki kaiken kaikkiaan vajaan 57 000 nuorta, joista yhteishakutilastojen mukaan 40 600 aloitti koulutuksessa.

Nuorella on oikeus samana vuonna ainoastaan yhteen opiskelupaikkaan ammattikorkeakoulussa tai yliopistossa. Tällä yhden opiskelupaikan säännöksellä yritetään tehostaa korkeakoulupaikkojen käyttöä ja helpottaa nuorten pääsyä ylemmän asteen koulutukseen. Ammattikorkeakoulujen hakujärjestelmä on valtakunnallinen ja yhdellä hakulomakkeella voi hakea useampaan kuin yhteen koulutukseen. Yliopistojen yhteisvalintajärjestelmä on selvittelyn alaisena.

Kaikista korkeakouluihin hakeneista noin 20 prosenttia pyrkii sekä ammattikorkeakouluun että yliopistoon, ja heistä vajaa 10 prosenttia saa paikan kummaltakin sektorilta. Näistä valtaosa eli yhdeksän kymmenestä ottaa vastaan paikan yliopistosta.

Korkeakouluihin hakeneista on reilut 55 prosenttia. Hakuprosessin lopussa eli opiskelupaikan vastaanottaneissa saman vuoden ylioppilastutkinnon suorittaneita on 48 prosenttia, joista 28 prosenttia oli yliopistopaikan ja 20 prosenttia ammattikorkeakoulupaikan vastaanottaneita.

Ammattikorkeakouluihin haki yhteishaussa syksyllä 2002 alkavaan koulutukseen 65 500, joista 2 100 haki ruotsinkieliseen koulutukseen. Opiskelupaikan syksyksi 2002 sai 24 000 opiskelijaa, joista ruotsinkieliseen koulutukseen 1 350. Toisin sanoen ammattikorkeakouluihin pääsi runsas kolmasosa hakijoista.

Yliopistoihin hakee melkein nelinkertainen määrä aloittaneisiin nähden. Vuositasolla hakee 82 000 opiskelijaa, joista 27 500 hyväksytään opiskelemaan ja vajaan 24 000 ottaa opiskelupaikan vastaan. Näistä melkein kaikki myös aloittavat samana vuonna opintonsa. Teknillis-tieteelliselle ja luonnontieteelliselle koulutuslalle hyväksytään enemmän kuin puolet hakijoista. Kaikilla muilla aloilla paikkaa vaille jää enemmän kuin puolet hakijoista. Teatteri- ja tanssiala ovat suhteellisesti kaikkein tavoitelluimpia, vain 5 prosenttia hyväksytään koulutukseen.

Koulutukseen osallistuminen

Vuonna 2000 lukiokoulutuksessa oli yli 40 000 aloituspaikkaa, ja määrä on tämän jälkeen pysynyt yli 40 000:ssa. Tämä on noin 60 prosenttia ikäluokasta.

Oppisopimuskoulutukseen osallistui vuonna 2001 noin 46 500 opiskelijaa. Näistä 16 600 osallistui ammatilliseen peruskoulutukseen ja 29 900 lisäkoulutukseen. Koulutusaloittain tarkasteltuna oppisopimuskoulutus ei poikkea olennaisesti oppilaitosmuotoisesta ammatillisesta koulutuksesta. Vuonna 2001 suosituimmat koulutusalat olivat kauppa ja hallinto sekä tekniikka ja liikenne.

Aikuiskoulutuksen tarjonta on laajentunut merkittävästi viime vuosikymmenten aikana. Yleissivistävää koulutusta on tarjolla lukuisissa erityyppisissä oppilaitoksissa, tutkintoon tähtäävää peruskoulu- ja lukio-opetusta kansanopistoissa ja lukioissa sekä monia erilaisia vapaan sivistystyön kursseja niin kansanopistoissa, kansalaisopistoissa kuin opintokerhoissakin. Ammatillista koulutusta tarjotaan ammatillisena perus- ja lisäkoulutuksena sekä työnantajien järjestämänä henkilöstökoulutuksena.

Aikuiskoulutuksen suurin ongelma on se, että koulutus ei aina kohtaa sitä eniten tarvitsevia. Joka viides vuosi tehtävän aikuiskoulutustutkimuksen mukaan koulutusta saavat eniten ne, joilla jo ennestäänkin on paljon koulutusta.

Opinnot

Perusopetuksessa valtaosa oppilaista aloittaa kieliopinnot kolmannelta luokalta. Pakollinen A1-kieli on yli 88 prosentilla oppilaista englanti ja suomi (ruotsinkielisillä) on toiseksi yleisin, noin 5 prosentilla se on A1-kielenä. Ruotsi on A1-kielenä vain vajaalla 2 prosentilla perusopetuksen 1 - 6-luokkalaisista.

Pienen kielialueen kansakunnan on kasvatettava muiden kielten osaajia, ja siksi Suomessa kielten opetuksella on suuri paino kaikessa koulutuksessa. Suomalainen lukiolainen opiskelee keskimäärin 2,9 kieltä, kun opiskeltaviin kieliin lasketaan kaikki muut kielet paitsi opiskelijan oma äidinkieli. Käytännössä kaikki opiskelevat vähintään kahta kieltä, ja 18 prosenttia lukiolaisista opiskelee vähintään neljää eri kieltä.

Laajinta oppimäärää lukiossa voi suorittaa useammassakin kuin yhdessä kielessä. Enemmän kuin joka kymmenennellä lukiolaisella on ohjelmassaan kaksi A-kieltä. Ylivoimaisesti yleisin A-kieli on englanti. Sen on valinnut 98,6 prosenttia opiskelijoista.

Koulutuksen keskeyttäminen

Vuodesta 2001 lähtien on saatu aikaisempaa yksityiskohtaisempaa tietoa koulutuksen keskeyttämisistä, kun henkilö pohjaista aineistoa on voitu käsitellä yhdenmukaisella tavalla. Keskeyttämistä voidaan nyt tarkastella monesta näkökulmasta. Aineisto antaa mahdollisuuden tutkailla, onko opiskelija kokonaan lopettanut tutkintoon johtavan koulutuksen vai onko hän mahdollisesti keskeyttänyt aloittamassaan koulutuksessa, mutta jatkanut jossakin muussa koulutuksessa. Tutkintoon johtavassa koulutuksessa tarkasteluvuoden 2000 - 2001 aikana lukiolaisista 2,5 prosenttia lopetti lukio-opintonsa kokonaan, kun toisen asteen ammatillisen koulutuksen opiskelijoista opintonsa lopetti 12 prosenttia, ammattikorkeakouluopiskelijoista 7 prosenttia ja yliopisto-opiskelijoista 4 prosenttia. Kaikista vuoden aikana oppisopimuskoulutukseen osallistuneista koulutuksen keskeytti noin 5 prosenttia.

Tutkintotavoitteiset opintonsa keskeytti kokonaan lukioissa 2 800 nuorta, ammatillisessa koulutuksessa 12 800, ammattikorkeakouluissa 10 800 ja yliopistoissa 5 000. Vuosittainen keskeyttämisluku ei kerro kuitenkaan koulutuksen läpäisystä. Aikaisempia vuosia koskevien tilastoaineistojen perusteella lukion suorittaa noin 94 prosenttia loppuun viidessä vuodessa. Samassa ajassa ammatilliset opinnot aloittaneista tutkintoon saakka opiskelee 81 prosenttia. Ammattikorkeakoulututkinnon suoritti viidessä vuodessa 65 prosenttia opiskelijoista ja yliopistotutkinnon 31 prosenttia opiskelijoista. Korkeakouluopintojen pituuden takia viiden vuoden seuranta-jakso ei anna lopullista kuvaa läpäisystä, vaan suorittaneiden osuus nousee vuosien mittaan lähelle 80 prosenttia. Nämä luvut perustuvat Tilastokeskuksen seuranta-aineistoon vuosilta 1995 - 2000.

Tutkinnot

Käytännössä kaikki 16-vuotiaat ovat Suomessa suorittaneet peruskoulun. Oppivelvollisuutensa kokonaan laiminlyöviä on reilusti alle sata, ja erotodistuksen saa tai oppivelvollisuusiän ohittaa ja ilman erotodistusta peruskoulun lopettaa parisataa oppilasta.

Lukion oppimäärän suorittaa hiukan yli 80 prosenttia kolmessa vuodessa eli oppimäärän laajuuden edellyttämässä ajassa. Kaikkiaan lukion oppimäärän vuonna 2000 suoritti 35 400 opiskelijaa ja ylioppilastutkinnon suoritti aikuisopiskelijat mukaan luettuna 36 200 opiskelijaa.

Ammatillisen koulutuksen perustutkinnon suorittaneiden määrä on ollut lievässä laskussa viime vuosina, noin 2 000 tutkinnon vuosivauhtia. Vuonna 2001 tutkintoja suoritti 28 300 nuorta. On ennakoitu, että tämä ammatillisen koulutuksen saaneiden määrä ei tulevaisuudessa riitä kattamaan suuriin ikäluokkiin kuuluvan työvoiman eläkkeelle siirtymisestä aiheutuvaa työvoiman tarvetta. Uhkatekijöinä tällöin nousee esiin valmistavan työn siirtyminen muualle ja mm. kotimaisen palvelutason olennainen heikkeneminen. Toisaalta mahdollisuutena voi olla ammattitaidon arvostuksen luonnollinen nousu siten, että ammattitaidosta aletaan maksaa entistä parempaa palkkaa.

Oppisopimuskoulutuksena ammatillisia perustutkintoja suoritettiin vuonna 2001 noin 2 700, kun tutkintojen kokonaismäärä oli 11 300 tutkintoa. Suoritettujen tutkintojen määrä kasvaa kuitenkin koko ajan, mutta kasvu kohdistuu lisäkoulutukseen.

Aikuiskoulutuksen näyttötutkintojärjestelmä, joka otettiin käyttöön 1990-luvun puolivälissä, tuottaa vuosittain kasvavan määrän ammatillisia tutkintoja. Viimeisten neljän vuoden aikana on suoritettujen näyttötutkintojen määrä kasvanut noin 3 000 tutkinnolla vuosittain.

Opettajisto

Perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen, ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten ja vapaan sivistystyön opettajatiedot on koottu keväällä 2002. Edellisen kerran vastaavanlaiset tiedot koottiin ammatillisen koulutuksen opettajista syksyllä 1998 ja perusopetuksen ja lukiokoulutuksen opettajista syksyllä 1999.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen opettajatilannetta tarkastellaan menetelmällisistä syistä ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten avulla. Ammatillisissa oppilaitoksissa perustutkintoa suorittavat nuoret ja aikuiset opiskelevat usein samoissa ryhmissä, joten pelkästään aikuiskoulutusta antavien opettajien määrää on vaikea erotella. Ammatillisessa aikuiskoulutuksessa opettavia opettajia oli keväällä 2002 kaikkiaan arviolta runsaat 3 000.

Tilastokeskuksen väestöennusteen mukaan Suomen väestön määrä kasvaa nykyisestä vuoteen 2020 mennessä jonkin verran, ja samalla väestö ikääntyy voimakkaasti. Ikäluokkien keskinäinen suhde muuttuu siten, että alle 55-vuotiaiden määrä vähenee vuoteen 2020 mennessä vajaalla neljällä sadalla tuhannella ja yli 55-vuotiaiden määrä kasvaa vastaavana aikana runsaat puoli miljoonaa. Nuorempien ikäluokkien väheneminen vaikuttaa opettajatarpeeseen. Opettajatarvetyöryhmä (Opettajatarvetyöryhmän muistio 2003:9) on ennakoinut, että vuonna 2020 tarvitaan lähes 5 000 päätoimista opettajaa vähemmän kuin vuonna 2002. Kuluvan vuosikymmenen taitteessa nuorten ikäluokat ovat kuitenkin vielä suuria, ja samaan aikaan opettajavaranto vähenee nopeasti. Eläkkeelle siirtyminen ja muodollista kelpoisuutta vailla olevien opettajien suuri määrä vaikuttavat siihen, että opettajien koulutukseen otettavien määrää ehdotetaan lisättävän lähivuosien aikana.

Perusopetuksen ja lukion rehtoreita sekä opinto-ohjauksen, matematiikan ja englannin kielen lehtoreita ja tuntiopettajia siirtyy erityisen paljon eläkkeelle lähivuosien aikana.

Ammatillisessa koulutuksessa kone- ja metallialan, auto- ja kuljetusalan sekä rakennusalan opettajien siirtyminen eläkkeelle on lähivuosina keskimääräistä suurempaa. Ammatillisen koulutuksen opettajatarpeeseen vaikuttavat nuorten ikäluokan koon lisäksi muutokset ammattirakenteessa ja työvoimatarpeessa. Työvoiman kysynnän arvioidaan kasvavan liike-elämää palvelevan toiminnan, terveydenhuollon, sosiaalihuollon, kaupan, ravitsemuksen ja majoitustoiminnan sekä kotitalouspalvelutoiminnan toimialoilla.

Ammatillisen aikuiskoulutuksen opettajatarvetta säätelevät pitkälti työikäisen väestön koulutustaso ja työelämän asettamat osaamisvaatimukset. Vapaan sivistystyön opettajatarpeeseen vaikuttavat aikuisten oppimistarve ja opiskelumotivaatio, valtion rahoituslinjaukset sekä kuntien ja kansalaisjärjestöjen aktiivisuus. Väestön ikääntyminen lisää erilaisten terveys- ja hyvinvointipalveluiden sekä koulutuspalveluiden kysyntää, jonka on ennakoitu lisäävän osallistumisaktiivisuutta ennen kaikkea vapaan sivistystyön koulutuksessa.

Koulutuksen kustannukset

Perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset ovat aikavälillä 1997 - 2001 kasvaneet 16 prosenttia. Alueelliset vaihtelut ovat sangen suuria, Pirkanmaan ja Lapin maakuntien 6,7 prosentin kasvusta 22 prosenttiin Uudellamaalla ja Pohjois-Savossa. Muutoksiin vaikuttaa olennaisesti alueiden yleinen taloudellinen kehitys sekä väestö- ja palvelurakenteen muutokset. Siten myös kuntakohtaiset vaihtelut ovat todella suuria, halvimman kunnan 3 100 eurosta kalleimpaan eli 10 500 euroon. Oppilaskohtaiset kustannusten taso riippuu myös koulujen keskikoosta. Suurissa yksiköissä oppilaskohtaiset kustannukset ovat alemmat.

Lukioiden keskimääräiset opiskelijakohtaiset kustannukset (4 040 euroa/opiskelija) ovat jonkin verran perusopetuksen kustannuksia (4 650 euroa/oppilas) alemmat. On kuitenkin muistettava, että lukiot ovat yleensä suurempia kuin erityisesti koulut, joissa on tarjolla vain perusopetuksen alempien luokkien opetusta. Koulukoon merkitys näkyy siinä, että 43 prosenttia opiskelijoista opiskelee halvimpaan viidennekseen kuuluvissa oppilaitoksissa.

Lukioiden kustannuskehitys ajanjaksolla 1997 - 2001 oli kasvultaan samankaltaista kuin perusopetuksessakin. Kustannukset kasvoivat 15 prosenttia. Alueellinen vaihtelu oli huomattavaa. Halvimman maakunnan, Kanta-Hämeen, opiskelijakohtaiset kustannukset kasvoivat hiukan yli 6 prosenttia, kun Uudellamaalla samana aikana kasvu oli 25 prosenttia.

Ammatillisen koulutuksen kustannuskehitys on vain hiukan nopeampaa kuin perus- ja lukio-opetuksessa, vaikka opiskelijamäärien pieneneminen on ollut huomattavaa. Vuosina 1997-2001 ammatillisen koulutuksen kustannukset lisääntyivät 17 prosenttia. Keskimääräiset kustannukset ammatillisessa koulutuksessa vuonna 2001 olivat 7 200 euroa, menot vaihtelivat kaupan ja hallinnon alan 4 800 eurosta luonnonvara-alan 12 100 euroon.

Ammatillisen koulutuksen tulorahoitusta sovellettiin ensimmäisen kerran vuonna 2002. Tulorahoituksen pohjaksi muodostettiin mittaristo, jonka perusteella koulutuksen järjestäjiä asetettiin järjestykseen. Monialaiset suuret koulutuksen järjestäjät arvioitiin eri sarjassa kuin pienet ja yksialaiset koulutuksen järjestäjät. Tulorahoitus-indikaattorit mittaavat koulutuksen tuloksellisuutta seitsemällä painoarvoltaan erilaisella tulomittarilla, jotka kuvaavat koulutuksen vaikuttavuutta, opetusprosessia ja henkilöstöä.

Merkittävimmät erot alueiden välillä tuloksellisuudessa ovat valmistuneiden työllistymisessä, valmistuneiden osuudessa aloittaneissa ja opettajien muodollisessa kelpoisuudessa. Myös henkilöstön kehittämiseen panostetaan parissa maakunnassa muuta maata olennaisesti enemmän. Kun mittarina oli henkilöstön kehittämismenojen osuus henkilöstömenoista, niin Lapissa osuus nousi melkein 20 prosenttiin ja Keski-Pohjanmaalla 12 prosenttiin. Maan keskiarvo oli vain vähän yli 4 prosenttia.

Ruotsinkielinen koulutus

Ruotsinkielistä koulutusta on tarjolla kaikilla koulutusasteilla ja -aloilla. Ammatillisessa koulutuksessa on joitain perustutkintoja, joihin on pelkästään suomenkielistä koulutusta. Kaikissa kaksikielisissä kunnissa tarjotaan perusopetusta molemmilla kotimaisilla kielillä. Myös muissa kunnissa on velvollisuus järjestää perusopetus ruotsiksi (tai ruotsinkielisissä kunnissa suomeksi), jos yksikin oppilas sitä haluaa. Ahvenanmaata lukuun ottamatta maassa on 281 ruotsinkielistä peruskoulua. Tämä on 7 prosenttia kaikista peruskouluista. Näin ruotsinkieliset koulut ovat keskimäärin pienempiä kuin peruskoulut yhteensä. Noin 60 prosentissa ruotsinkielisistä peruskouluista on alle 100 oppilasta. Koko maassa vastaava osuus on 53 prosenttia.

Ruotsinkielisissä peruskouluissa kielivalinnat eroavat suomenkielisistä kouluista. Suomi on tavallisin A1-kielivalinta. Melkein 92 prosenttia oppilaista valitsee suomen ja loput englannin A1-kielekseen.

Ruotsinkielisistä nuorista hieman suurempi osa kuin suomenkielisistä hakeutuu lukio-opintoihin toisen asteen yhteishaussa. 31 ruotsinkielisestä lukiosta sai opiskelupaikkansa 1 900 nuorta, joista 93 prosenttia oli hakenut ensisijaisesti lukioon. Ruotsinkielisissä lukioissa myös kolmen vuoden laajuisiin opintoihin käytettiin keskimääräinen hieman lyhyempi aika kuin suomenkielisissä.

Ruotsinkieliseen ammattikoulutukseen hakevien määrä on pienentynyt vuosina 1999 - 2003. Kaikista ensisijaisista hakijoista vajaan kolme prosenttia hakee ruotsinkieliseen ammattikoulutukseen. Toisen asteen ammatillinen koulutus näyttää siis olevan vähemmän suosittua ruotsinkielisten kuin suomenkielisten parissa. Peruskoulun päättävälle on tarjolla riittävästi koulutuspaikkoja, mutta kaikki eivät sijoitu ensisijaisen toiveensa mukaiseen koulutukseen. Tarkasteltaessa ensisijaisia hakijoita suhteessa aloituspaikkoihin on ruotsinkielisessä ammattikoulutuksessa ennemminkin pula hakijoista kuin paikoista. Vain sosiaali- ja terveystieteillä on ensisijaisia hakijoita enemmän kuin aloituspaikkoja, ja tälläkin alalla ero on hyvin pieni.

Korkea-asteen ruotsinkielisiin opintoihin hakee yli 5 500 henkilöä, mikä on alle 4 prosenttia kaikista hakijoista. Korkeakoulupaikkojen kysynnän määrään vaikuttaa olennaisesti se, että monen ikäluokan hakijoita hakee samanaikaisesti koulutukseen. Ruotsinkielisessä korkeakoulutuksessa ei kilpailu opiskelupaikoista ole ollut yhtä tiukkaa kuin suomenkielisistä paikoista, joten ruotsinkieliseen korkeakoulutukseen on hiukan helpompi päästä kuin suomenkieliseen. Kaikista ammattikorkeakoulu- tai yliopistopaikan vastaanottaneista 7 prosenttia on ruotsinkielisiä.

Ruotsinkielisissä lukioissa ylioppilastutkinnon on suorittanut 5,5 prosenttia kaikista ylioppilastutkinnon suorittaneista, mikä vastaa ruotsinkielisten väestöosuutta. Ammatillisten perustutkintojen määrä ruotsinkielisessä koulutuksessa on viimeisten viiden vuoden aikana hiukan pienentynyt. Ruotsinkielinen osuus kaikista ammatillisista perustutkinnoista on noin viisi prosenttia.

Viime vuosina on keskusteltu paljon opettajatilanteesta Suomen kouluissa. Opettamassaan aineessa muodollisesti kelpoisten opettajien osuus on erityisesti eteläisen Suomen ruotsinkielisissä peruskouluissa alhaisempi kuin maassa keskimäärin. Varsinkin muodollisesti kelpoisista tunti- ja erityisopettajista on pulaa.

Indikaattorit koulutusmuodoittain

Perusopetus

Perusopetus käsittää peruskoulut ja peruskouluasteen erityiskoulut sekä esi- ja lisäopetuksen. Vuonna 2002 perusopetusta annettiin 3 810 koulussa, joista 232 oli erityisopetusta antavia kouluja. Perusopetuksessa oli n. 580 000 oppilasta, joista 10 900 opiskeli peruskouluasteen erityiskouluissa. Erityisopetus on kuitenkin huomattavasti laajempaa, jos huomioon otetaan myös osa-aikaisesti erityisopetusta saavat oppilaat.

■ Kouluverkosto

Kouluverkon rakennetta on tarkasteltu koulun oppilasmäärän mukaan. Koulut on jaettu viiteen ryhmään oppilasmäärän perusteella. Koulut, joissa on alle 50 oppilasta, on suurin ryhmä. Vuonna 2002 tähän ryhmään kuului joka kolmas peruskoulu ja kaksi kolmesta perusasteen erityiskoulusta, mutta tämän ryhmän osuus peruskoulun oppilasmäärästä oli vain 6,5 %, kun se oli 33,1 % erityiskouluissa. Noin puolet peruskoulujen oppilasta kävi alle 300 oppilaan kokoista kouluja. Peruskouluista 99,1 % oli kuntien ylläpitämiä.

Koulujen määrä eli kouluverkon tiheys vaikuttaa ikäluokan pääsyyn koulutukseen. Suureneva ikäluokka edellyttää tiheämpää kouluverkkoa, mikä parantaa koulutuksen saavutettavuutta. Pienenevä ikäluokka johtaa monesti koulujen määrän vähenemiseen ja kouluverkon harvenemiseen, mistä seuraa pitenevät koulumatkat ja koulujen koon kasvaminen.

Vuonna 2002 peruskouluverkko käsitti 3 578 koulua, joista kunnallisia oli 3 547. Kouluja oli 313 vähemmän kuin vuonna 1998 ja 476 vähemmän kuin vuonna 1996. Eniten oli kadonnut alle 50 oppilaan kouluja. Niitä oli nyt lähes 300 vähemmän vuonna 1998 ja lähes 500 vähemmän kuin vuonna 1996. Sen sijaan keskisuurten ja suurten koulujen määrä oli lisääntynyt.

Perusopetuksen peruskoulujen määrä ja oppilasmäärä koulujen koon mukaan vuosina 1998 - 2002

	1998		1999		2000		2001		2002	
	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita
Alle 50	1 455	44 469	1 359	42 298	1 279	38 478	1 227	38 478	1 164	36 782
50 - 99	677	46 391	673	46 223	691	47 341	685	47 341	675	46 637
100 - 299	1 107	209 157	1 090	205 588	1 070	194 187	1 039	194 187	1 056	199 384
300 - 499	546	205 586	556	210 452	553	217 734	574	217 734	557	212 799
Vähintään 500	106	60 944	109	63 914	113	69 376	119	69 376	126	73 413
Yhteensä	3 891	566 547	3 787	568 475	3 706	567 116	3 644	567 116	3 578	569 015
Yksityinen	37	8 254	41	8 838	29	3 418	27	3 544	26	3 379
Valtion	0	0	5	1 631	5	1 679	5	1 668	5	1 587
Kunnan	3 854	558 293	3 741	558 006	3 672	560 026	3 612	561 904	3 547	564 049

Muutokset								
Koulujen koko	Osuus v. 1998 (%)		Osuus v. 2002 (%)		Muutos 1998 - 2002		Muutos 1998 - 2002 (%)	
	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita
Alle 50	37,4	7,8	32,5	6,5	-291,0	-7 687,0	-20,0	-17,3
50 - 99	17,4	8,2	18,9	8,2	-2,0	246,0	-0,3	0,5
100 - 299	28,5	36,9	29,5	35,0	-51,0	-9 773,0	-4,6	-4,7
300 - 499	14,0	36,3	15,6	37,4	11,0	7 213,0	2,0	3,5
Vähintään 500	2,7	10,8	3,5	12,9	20,0	12 469,0	18,9	20,5
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	-313,0	2 468,0	-8,0	0,4
Yksityinen	1,0	1,5	0,7	0,6	-11,0	-4 875,0	-29,7	-59,1
Valtion	0,0	0,0	0,1	0,3	5,0	1 587,0		
Kunnan	99,0	98,5	99,1	99,1	-307,0	5 756,0	-8,0	1,0

Vuonna 2002 peruskouluasteen erityiskouluja oli 232. Valtaosa näistä oli kunnallisia. Erityiskoulujen lukumäärä oli vähentynyt runsaalla 50:llä vuoteen 1998 verrattuna. Vähennys koski etenkin alle 50 oppilaan kouluja. Sen sijaan keskisuurten koulujen määrässä oli tapahtunut lisäystä.

Perusopetusasteen erityiskoulujen määrä ja oppilasmäärä koulujen koon mukaan vuosina 1998 - 2002										
Koulujen koko	1998		1999		2000		2001		2002	
	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita
Alle 50	206	4 666	190	4 368	178	4 103	166	3 760	155	3 615
50 - 99	50	3 444	51	3 445	56	3 832	55	3 745	55	3 798
100 - 299	28	4 034	28	4 119	26	4 098	23	3 693	22	3 508
Yhteensä	284	12 144	269	11 932	260	12 033	244	11 198	232	10 921
Yksityinen	5	191	7	228	7	243	7	232	7	251
Valtion	15	632	15	623	15	626	15	604	15	622
Kunnan	264	11 321	247	11 081	238	11 164	222	10 362	210	10 048

Muutokset								
Koulujen koko	Osuus v. 1998 (%)		Osuus v. 2002 (%)		Muutos 1998-2002		Muutos 1998-2002 (%)	
	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita	Kouluja	Oppilaita
Alle 50	72,5	38,4	66,8	33,1	-51,0	-1 051,0	-24,8	-22,5
50 - 99	17,6	28,4	23,7	34,8	5,0	354,0	10,0	10,3
100 - 299	9,9	33,2	9,5	32,1	-6,0	-526,0	-21,4	-13,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0	-52,0	-1 223,0	-18,3	-10,1
Yksityinen	1,8	1,6	3,0	2,3	2,0	60,0	0,7	31,4
Valtion	5,3	5,2	6,5	5,7	0,0	-10,0	0,0	-1,6
Kunnan	93,0	93,2	90,5	92,0	-54,0	-1 273,0	-19,0	-11,2

Perusopetuksen kouluverkossa on tapahtunut suuria muutoksia vuosien 1998 ja 2002 välisenä aikana. Kuntien päätöksillä on lakkautettu lähes 400 koulua, joista 40 erityiskoulua. Seuraavassa taulukossa näkyy tilanne vain vuodesta 1998 eteenpäin, mutta sama trendi on jatkunut pitempäänkin: vuodesta 1996 vuoteen 2002 vastaavat luvut ovat lähes 600 lakkautettua peruskoulua, joista erityiskouluja on 60. Eniten on lakkautettu pieniä alle 50 oppilaan kyläkouluja. Koulujen toiminnan lakkaamisen syynä on ollut mm. pienenevät ikäluokat ja kuntien heikentynyt taloudellinen tila. Lakkautettujen koulujen oppilaat on siirretty joko läheisiin tai kauempana kuntakeskuksissa sijaitseviin suurehkoihin kouluihin. Tämän vuoksi koulumatkat ovat pidentyneet. Vuonna 2002 yhdistettiin 20 koulua, joista viisi oli erityiskouluja. Lakkautusten rinnalla uusiakin kouluja on perustettu erityisesti kasvukeskuksiin. Vuodesta 1998 vuoteen 2002 on perustettu 45 uutta koulua, joista viisi erityiskoulua. Vuodesta 1996 vuoteen 2002 vastaavat luvut ovat 62 ja 21. Erityisen paljon erityiskouluja perustettiin vuonna 1997: peräti 14.

Perusopetuksen verkon muutokset perustettuina, lakkautettuina ja yhdistettyinä kouluina vuosina 1998 - 2002

Perusopetus	1998		1999		2000			2001			2002		
	Perustettu	Lakkautettu	Perustettu	Lakkautettu	Perustettu	Lakkautettu	Yhdistetty	Perustettu	Lakkautettu	Yhdistetty	Perustettu	Lakkautettu	Yhdistetty
Peruskoulut	11	94	7	118	8	47	30	5	37	19	9	60	15
Peruskouluasteen erityiskoulut	1	7	3	18	0	6	3	1	4	11	0	5	5
Yhteensä	12	101	10	136	8	53	33	6	41	30	9	65	20

■ Koulutukseen hakeutuminen ja koulutuksen aloittaminen

Oppivelvollisuus alkaa sinä vuonna, kun lapsi täyttää seitsemän vuotta. Perusopetuksen aloittaminen on tilastoitu ensimmäisen vuosiluokan syksyn oppilasmääränä. Verrattaessa tätä 7-vuotiaiden ikäluokkaan päädytään yli 100 %:n meneviin osuuksiin, koska ensimmäisellä vuosiluokalla aloittaa myös muita kuin 7-vuotiaita. Vuonna 2002 ensimmäisen vuosiluokan aloitti 63 229 lasta, joista 7-vuotiaiden osuus oli 95,6 %. Lisäksi koulunkäyntinsä aloitti noin 2 780 lasta, jotka olivat 6-, 8- tai 9-vuotiaita. Näistä 6-vuotiaita oli runsaat 300.

Vuosina 1998 - 2002 koulunkäynnin aloittavien määrä oli 7-vuotiaiden ikäluokkaa hiukan suurempi lukuun ottamatta vuotta 2001. Peruskoulun yhteydessä järjestetyssä esiopetuksessa aloittavien määrä lähes kaksinkertaistui vuodesta 1998 vuoteen 2002. Suurin osa esiopetuksesta annettiin kuitenkin päiväkodeissa.

Esiopetus

Lapsella on oikeus esiopetukseen pääsääntöisesti vuotta ennen oppivelvollisuusiän alkua eli sinä vuonna, kun hän täyttää kuusi vuotta. Vuoden 2001 elokuun alusta lähtien kunnan on ollut osoitettava jokaiselle esiopetukseen oikeutetulle lapselle esiopetuspaikka.

Esiopetukseen osallistumisesta päättää lapsen huoltaja. Esiopetus on oppilaille maksutonta, ja sen laajuus on vähintään 700 tuntia vuodessa. Kunta voi päätöksensä mukaan järjestää esiopetusta koulussa, lasten päivähoidosta annetun lain tarkoittamassa päiväkotitai perhepäivähoitopaikassa tai muussa soveltuvassa paikassa.

Esiopetuksen järjestäjä päättää menettelystä, jota noudattaen sen järjestämään tai hankkimaan esiopetukseen hakeudutaan. Opetuksen järjestäjän tulee riittävän ajoissa ilmoittaa esiopetuksen järjestämispaikoista, esiopetuksen järjestämisestä ja opetukseen hakemisesta. Esiopetusta järjestettäessä on otettava huomioon, että esiopetukseen osallistuvalla lapsella on mahdollisuus edelleen esiopetuksen lisäksi käyttää päivähoitopalveluita, joihin hänellä on subjektiivinen oikeus siihen saakka, kunnes hän siirtyy perusopetuslaissa tarkoitettuna oppivelvollisena perusopetukseen.

Kuusivuotiaiden ikäluokasta entistä suurempi osa osallistuu esiopetukseen, ja osallistumisprosentti on ollut koko ajan kasvussa. Syksyllä 2002 esiopetukseen osallistui 60 118 lasta, joista päivähoidon yhteydessä järjestettävässä esiopetuksessa oli 47 713. Suurin osa esiopetuksesta annetaan siis päivähoidon yhteydessä toteutettavassa esiopetuksessa, mutta myös koulujen yhteydessä annettava esiopetus on lisääntynyt.

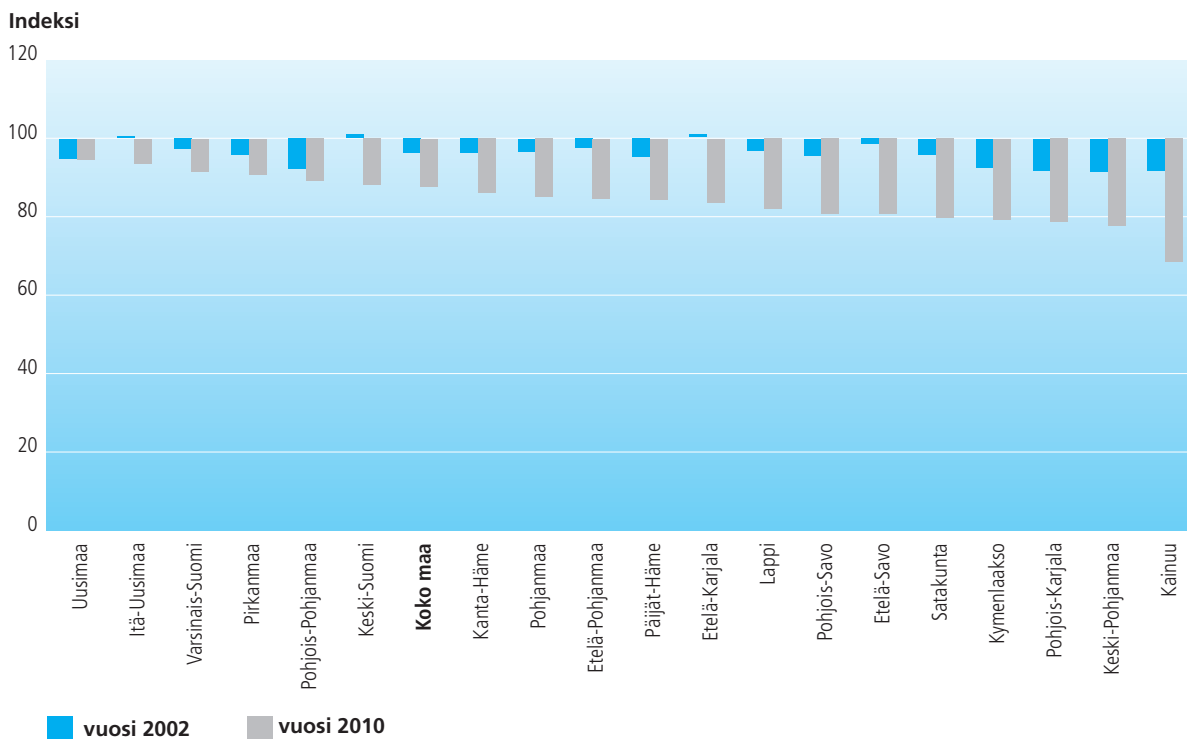
Ikäluokkien kehitys

Seuraavassa kuvataan kolmen ikäluokan kehitystä kaavioin: 6-vuotiaat, 7-vuotiaat ja 16 - 17-vuotiaat keskimäärin vuodesta 2001 vuoteen 2010 maakunnittain. Ikäluokkakehityksen kuvaamiseksi on käytetty indeksejä, ja kantavuodelle 2001 on annettu indeksi 100. Yli 100:n menevä indeksi merkitsee ikäluokan suurenemista kanta-vuoteen verrattuna, kun taas alle 100:n jäävä indeksi ikäluokan pienenemistä. Kaavioissa kuvataan pylväinä vuosia 2002 ja 2010 rinnakkain. Edellinen tarkoittaa ikäluokkien todellista kokoa vuoden lopussa ja jälkimmäinen Tilastokeskuksen väestöennusteen muuttoliikevaihtoehdon mukaista ennustetta. Kaavioissa maakuntien ikäluokkapylväät on järjestetty vuoden 2010 indeksien mukaisessa laskevassa järjestyksessä. Jotta maakuntien kehitystä voisi verrata valtakunnalliseen, koko maan indeksi on kaavioissa omana pylväänään.

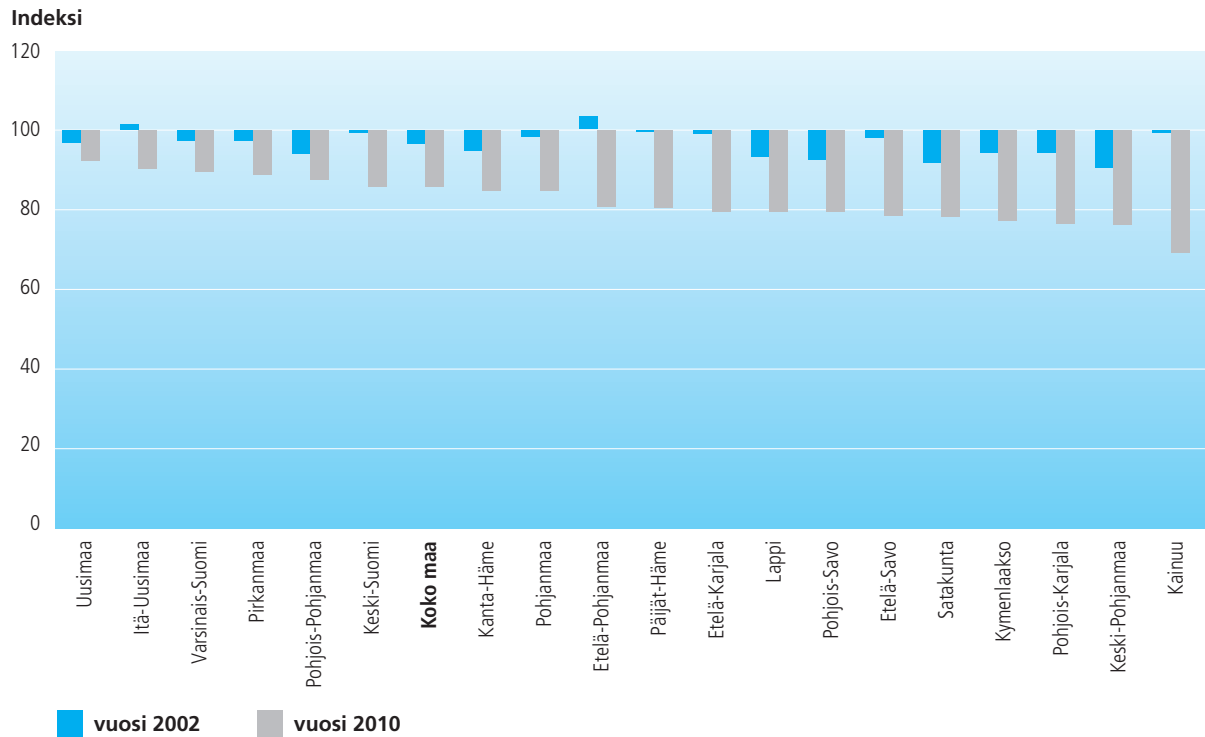
Väestöennusteen mukaan 6- ja 7-vuotiaiden ikäluokkien kehitys vuonna 2010 vuoteen 2001 verrattuna on sekä valtakunnallisesti että maakunnallisesti hyvin samankaltainen eli pienenevä kaikissa maakunnissa. Valtakunnallisesti 6-vuotiaiden ikäluokka pienenee vuonna 2010 indeksiin 88. Ikäluokan väheneminen on suurin Kainuun, Keski-Pohjanmaan ja Pohjois-Karjalan maakunnissa ja pienin Uudenmaan ja Itä-Uudenmaan maakunnissa. Vuonna 2002 tämän ikäluokan koko on vuoteen 2001 verrattuna hieman kasvanut Itä-Uudenmaan, Keski-Suomen ja Etelä-Karjalan maakunnissa.

Valtakunnallisesti 7-vuotiaiden ikäluokka pienenee vuonna 2010 indeksiin 86 eli vielä enemmän kuin 6-vuotiaiden ikäluokka. Ikäluokan väheneminen on suurin Kainuun, Lapin ja Etelä-Savon maakunnissa ja pienin Uudenmaan, Pohjois-Pohjanmaan ja Varsinais-Suomen maakunnissa. Vuoteen 2001 verrattuna ikäluokka on vuonna 2002 kasvanut Pohjois-Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan maakunnissa jonkin verran.

6-vuotiaiden ikäluokan kehitys maakunnittain vuosina 2002 - 2010 (kantavuosi 2001)

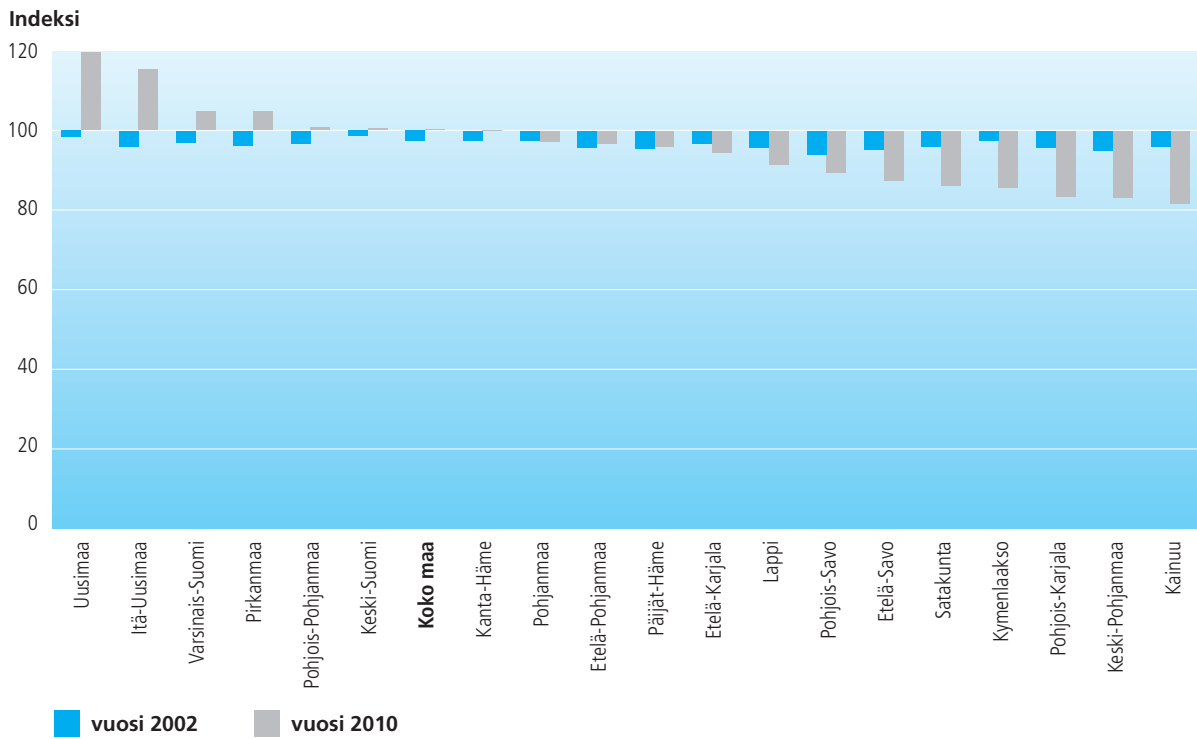

7-vuotiaiden ikäluokan kehitys maakunnittain vuosina 2002 - 2010 (kantavuosi 2001)

Keskimääräisen 16 - 17-vuotiaiden ikäluokan kehityskulku poikkeaa selvästi 6- ja 7-vuotiaiden ikäluokan kehityksestä. Valtakunnallisesti ikäluokan ennustetaan pysyvän miltei samankokoisena kuin 2001. Ikäluokan koko kasvaa kuitenkin huomattavasti Etelä- ja Länsi-Suomen maakunnissa ja vähenee Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnissa. Vuonna 2002 ei ole havaittavissa suuria muutoksia vuoteen 2001 verrattuna.

Keskimääräisen 16 - 17-vuotiaiden ikäluokan kehitys maakunnittain vuosina 2002 - 2010 (kantavuosi 2001)

■ Tarjonta

Ainevalinnat

Perusopetuksen ainevalinnat käsittävät kielivalintojen yhteisten ja valinnaisten kotimaisten ja vieraiden kielten opinnot sekä matematiikan ja luonnontieteiden valinnaiset opinnot. Ainevalintojen tilastot osoittavat, mitä kieliä ja minkä laajuisia kielten oppimääriä sekä montako matematiikan ja luonnontieteen kursssia on valittu. Valittavana olevat kielet ja kurssit riippuvat koulun tarjonnasta.

Kielivalinnat jakautuvat oppimäärältään erilaajuisiin yhteisiin, vapaaehtoisiiin ja valinnaisiin kieliin. Kaikille yhteisiä kieliä ovat A1, jonka opiskelu tavallisimmin aloitetaan peruskoulun 3. vuosiluokalla, sekä 7. luokalla alkava B1-kieli. Lisäksi oppilas voi valita vapaaehtoisen A2-kielen, joka tavallisimmin alkaa 5. vuosiluokalla, sekä valinnaisen B2-kielen, joka aloitetaan yleensä peruskoulun 8. luokalla.

A1-kieltä 1 - 2 -luokilla opiskelleet vuosina 1994 - 2002

Vuosi	1. lk	2. lk
1994	2,3 %	2,4 %
1995	2,9 %	4,6 %
1996	3,4 %	6,0 %
1997	4,0 %	6,4 %
1998	4,7 %	9,0 %
1999	4,8 %	9,6 %
2000	5,2 %	10,6 %
2001	5,8 %	11,2 %
2002	6,2 %	12,8 %

Kaikille yhteisen A1-kielen aloittaminen ennen 3. luokkaa on kymmenessä vuodessa yleistynyt. Syksyllä 2002 koulunsa aloittavista 6,2 % ja 2. luokan oppilaista peräti 12,8 % aloitti A1-kielen opinnot, kun A1-kielen varhennetun aloittamisen piirissä syksyllä 1994 oli vain runsaat 2 % oppilaista.

Eri A1-kieliä 3. luokalla opiskelleet vuosina 1994 - 2002

A1-kieli	% 3. lk oppilaista				
	1994	1996	1998	2000	2002
Englanti	86,9 %	86,6 %	87,7 %	89,1 %	89,7 %
Ruotsi	3,1 %	2,4 %	2,0 %	1,5 %	1,5 %
Suomi	4,6 %	4,6 %	4,8 %	5,2 %	5,3 %
Ranska	1,1 %	1,7 %	1,6 %	1,1 %	1,0 %
Saksa	4,0 %	4,0 %	2,9 %	2,2 %	2,0 %
Venäjä	0,2 %	0,3 %	0,2 %	0,2 %	0,1 %
Saame	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Muu kieli	0,0 %	0,0 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %
A1-kielien yht.	99,8 %	99,5 %	99,3 %	99,3 %	99,7 %
	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Eri A1-kielten opiskelutilastot on kerätty 3. vuosiluokalta, koska A1-kielen opiskelu aloitetaan käytännössä viimeistään 3. luokalla. Eri kielten suosiossa ei ole kahdeksassa vuodessa tapahtunut oleellisia muutoksia. A1-ruotsin osuus on hiukan laskenut ja A1-suomen puolestaan noussut. Ranska, saksa ja venäjä ovat kaikki menettäneet hiukan suosiotaan. Englannin asema kaikkein yleisimpänä A1-kielenä on täysin suvereeni.

Eri A2-kieliä 5. luokalla opiskelleet vuosina 1994 - 2002

Vuosi	% ikäluokasta				
	1994	1996	1998	2000	2002
Englanti	9,6%	10,4 %	10,2 %	9,7 %	8,8 %
Ruotsi	1,7%	6,0 %	6,6 %	7,0 %	8,4 %
Suomi	0,5 %	0,4 %	0,5 %	0,4 %	0,2 %
Ranska	0,9 %	2,8 %	3,1 %	3,0 %	3,3 %
Saksa	4,1 %	16,9 %	16,2 %	14,4 %	12,3 %
Venäjä	0,1 %	0,2 %	0,5 %	0,4 %	0,3 %
Saame	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %	0,1 %
Muu kieli	0,0 %	0,1 %	0,0 %	0,1 %	0,1 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
A2-kieli yht.	16,9 %	36,8 %	37,1 %	35,1 %	33,5 %
5. luokan oppilasmäärä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Englannin asema suosituimpana A1-kielenä on pysynyt vakaana, ja muita kieliä opiskellaan pääasiassa vapaaehtoisena A2-kielenä. Vuodesta 1994 A2-kieli on ollut mahdollista lisätä kunnan kielitarjontaan. A2-kielen opiskelu saavutti nopeasti suosiota, mutta vuonna 1998 suosio alkoi hitaasti laskea. Parhaiten A2-kielinä ovat menestyneet saksa ja ruotsi. Englannin osuus A2-kielenä laskee sitä mukaa kun muiden kielten osuus A2-kielenä kasvaa. Tämä johtuu siitä että muiden kielten – erityisesti saksan ja ruotsin – osuus A1-kielten opinnoista vastaavasti supistuu, kuten edellisestä taulukosta kävi ilmi. Tilastot on poimittu 5. luokan oppilaista, sillä A2-kieli aloitetaan yleisesti viimeistään 5. luokalla.

Eri A-kieliä 7 - 9-luokilla opiskelleet vuosina 1997 - 2002

	% 7 - 9-luokkien oppilaista					
	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Englanti	96,9 %	97,4 %	97,4 %	97,1 %	98,0 %	97,9 %
Ruotsi	4,7 %	5,8 %	9,1 %	7,1 %	7,4 %	7,5 %
Suomi	4,9 %	5,1 %	5,2 %	5,0 %	5,4 %	5,5 %
Ranska	1,6 %	2,3 %	2,7 %	3,1 %	3,2 %	3,2 %
Saksa	6,2 %	9,8 %	12,6 %	13,4 %	13,0 %	12,1 %
Venäjä	0,3 %	0,3 %	0,4 %	0,4 %	0,5 %	0,5 %
Saame	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Latina	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Muu kieli	0,1 %	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,1 %
A1- ja A2-kieliä opiskelleet yhteensä	114,7 %	120,7 %	127,5 %	126,2 %	127,6 %	126,8 %
7 - 9 lk. oppilasmäärä yhteensä	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %	100,0 %

Vuosiluokilla 7 - 9 A1- ja A2-kielten opiskelua ei ole tilastoitu erikseen. Tästä johtuu, että A1- ja A2-kielten opiskelu ylittää ikäluokan kokonaismäärän. Sadan yli menevät prosentit kuvaavat samalla sitä, kuinka suuri osa oppilaista kyseisissä ikäluokissa opiskelee kahta A-kieltä.

B2-kieltä 8 - 9-luokilla opiskelleet vuosina 1994 - 2002

vuosi	8.lk oppilaista
2002	17,50 %
2001	17,50 %
2000	19,40 %
1999	23,90 %
1998	29,80 %
1997	34,50 %
1996	42,70 %
1995	41,00 %
1994	39,40 %

A2-kielen suosion kasvu on vähentänyt huomattavasti B2-kielen opiskelua. Vuodesta 1994 vuoteen 2002 B2-kielen opiskelu väheni 39,4 prosentista 17,5 prosenttiin 8. ja 9. vuosiluokkien oppilaista (luvussa on pieni virhemahdollisuus, koska joissakin kouluissa B2-kielen opiskelu alkaa aikaisemmin).

Eri B2-kielten opiskelu 8 - 9-luokilla vuosina 1994 - 2002

	1994	1996	1998	2000	2002
Englanti	0,7 %	0,5 %	0,3 %	0,3 %	0,2 %
Ruotsi	0,2 %	0,3 %	0,1 %	0,1 %	0,0 %
Suomi	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Ranska	9,4 %	11,9 %	9,1 %	6,3 %	6,3 %
Saksa	27,3 %	27,4 %	18,0 %	11,0 %	9,5 %
Venäjä	0,9 %	1,5 %	1,7 %	0,8 %	0,6 %
Saame	0,1 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
Latina	0,7 %	0,7 %	0,6 %	0,6 %	0,5 %
Muu kieli	0,1 %	0,4 %	0,1 %	0,2 %	0,4 %
	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %
B2-kielivalinta yht. 8 - 9 lk. oppilaista	39,4 %	42,7 %	29,8 %	19,4 %	17,5 %

Kielikohtainen erittely B2-kielten suosion kehittymisestä osoittaa, että suhteellisesti eniten asemaansa B2-kielenä on menettänyt saksa. Pääsyy tähän on se, että saksan asema A2-kielenä on parantunut huomattavasti vuoden 1994 jälkeen. Vuosina 1995 ja 1996 saksan A-kielenä aloittaneet ovat tulleet 8 luokalle keskimäärin vuosina 1998 ja 1999, jolloin saksa B2-kielenä on lähtenyt laskuun. Saksan suosio A2-kielenä kompensoi siis B2-saksan opiskelun vähenemisen.

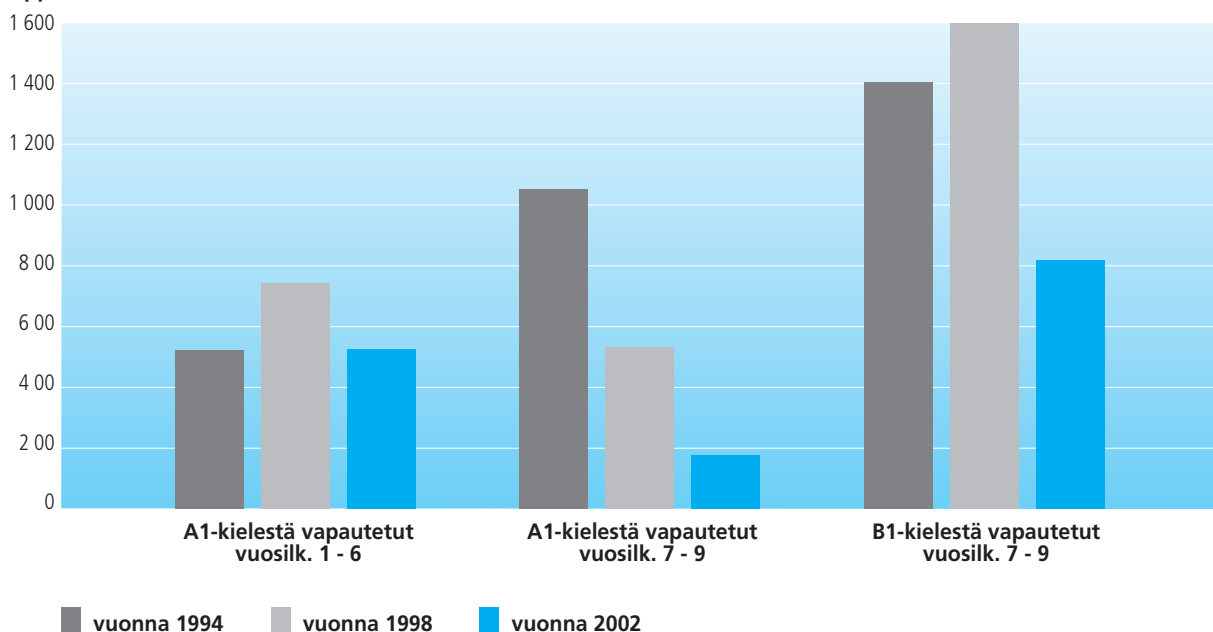
Ranskan, saksan, venäjän ja ruotsin opiskelijamäärien kehittyminen vuosina 1994 - 2002

	A1 lk. 1 - 6	A2 lk. 1 - 6	A1- ja A2 lk. 7 - 9	B1 lk. 7-9	B2 lk. 7-9	yhteensä
ranska						
1994	2 398	662	1 338		11 794	16 192
1998	3 360	3 884	4 064		11 922	23 230
2002	3 248	4 709	6 055		7 897	21 909
saksa						
1994	8 373	3 323	2 896		34 742	49 334
1998	8 122	21 388	18 337		23 590	71 437
2002	6 234	17 294	22 949		11 871	58 348
venäjä						
1994	298	69	762		1 145	2 274
1998	386	446	432		2 204	3 468
2002	620	412	1 003		719	2 754
ruotsi						
1994	8 859	1 579	10 800	164 022	215	185 475
1998	5 579	8 717	10 744	167 167	13	192 220
2002	4 573	12 026	14 178	159 854	0	190 631

Taulukko paljastaa, että ranskan, saksan ja venäjän eri oppimäärien kokonaisopiskelijamäärä lähti kasvuun A2-kielen opiskelun yleistyttyä, mutta kasvu pysähtyi vuoden 1998 tienoilla, ja luvut lähtivät taas laskuun. Lasku näyttäisi olevan seurausta ennen kaikkea B2-kielten opiskelun vähenemisestä. Vuoden 1994 tasolle ei ole kuitenkaan palattu yhdessäkään kielessä. B1-kielen sarakkeessa on vain ruotsi, koska B1-kielenä ei opiskella muita kuin toista kotimaista kieltä. Ruotsin kohdalla näkyy, että se on vahvistunut erityisesti A2-kielenä, mutta seurauksena ei ole ollut samanlaista ongelmaa kuin ranskassa, saksassa ja venäjässä: ruotsin kasvu A2-kielenä vähentää tietenkin B1-ruotsin opiskelua. On kuitenkin huomioitava, että suomenkielisissä kouluissa kaikki opiskelevat ruotsia joka tapauksessa (lukuun ottamatta ruotsin opetuksesta vapautettuja).

Kielenopetuksesta vapautetut vuosina 1994, 1998 ja 2002

Oppilasta

Vuosiluokilla 1 - 6 vapautettujen määrä kasvoi hiukan 1990-luvun lopulle tultaessa, mutta on jälleen laskenut. Vuosiluokilla 7 - 9 vapautukset ovat harvinaistuneet huomattavasti.

Peruskoulun päättötodistuksen saaneiden matematiikan valinnaiset opinnot

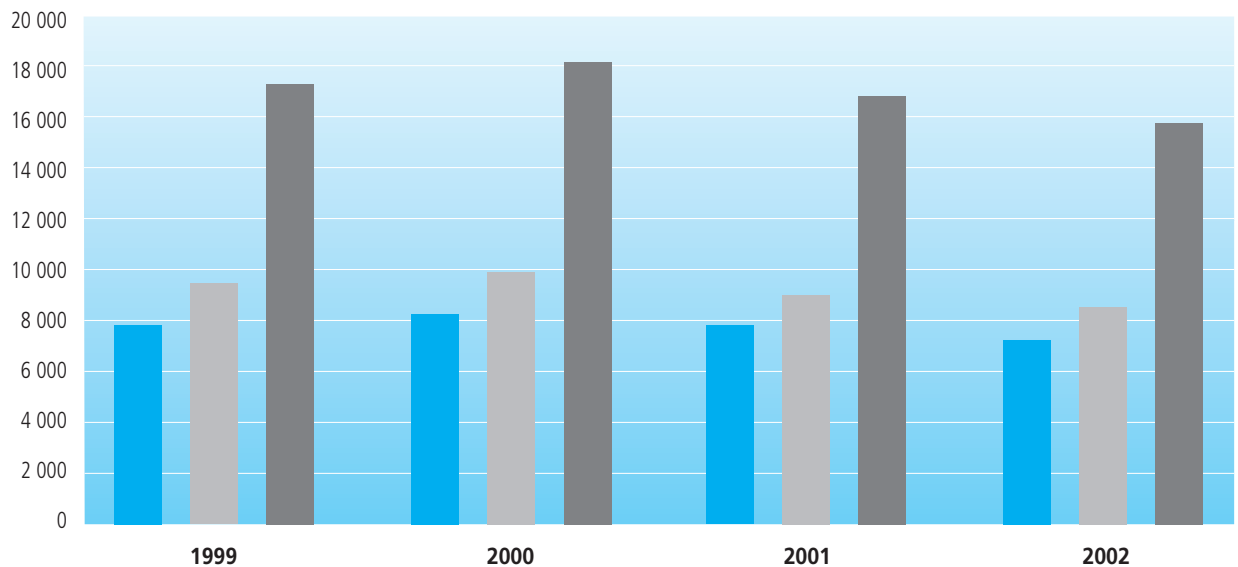
Perusopetuksen tuntijaossa matematiikkaa opiskellaan pakollisena vuosiluokilla 7 - 9 vähintään 9 vuosiviikkotuntia (esim. 3 vvkt + 3 vvkt + 3 vvkt). Lisäksi koulut ovat voineet omissa opetussuunnitelmissaan määrätä pakollisia opintoja minimimäärää suuremmat tuntimäärät. Matematiikkaa opiskellaan lisäksi valinnaisina opintoina siten, että niiden laajuus on 1/4, 1/2, 1 tai useampia vuosiviikkotunteja (kursseja). Yleisin matematiikan valinnainen opintokokonaisuus koostuu yhdestä valinnaisesta vuosiviikkotunnista.

Peruskoulun oppimäärän suorittaneiden valinnaisten kurssien valinnat vuosina 1999 - 2002 (ilman Ahvenanmaata)

Opintojen laajuus	1999			2000			2001			2002		
	Tytöt	Pojat	Yht.	Tytöt	Pojat	Yht.	Tytöt	Pojat	Yht.	Tytöt	Pojat	Yht.
Alle 29 h (alle 1 vvh)	1 105	1 064	2 169	1 201	1 278	2 479	1 066	1 099	2 165	958	1 135	2 093
29-56 h (=1vvk)	4 628	5 495	10 123	4 806	5 531	10 337	4 979	5 345	10 324	4 536	4 889	9 425
Vähintään 57h (>1 vvh)	2 093	2 895	4 988	2 241	3 100	5 341	1 762	2 571	4 333	1 741	2 498	4 239
Yhteensä	7 826	9 454	17 280	8 248	9 909	18 157	7 807	9 015	16 822	7 235	8 522	15 757

Peruskoulun oppimäärän suorittaneiden valinnaisten kurssien valinnat vuosina 1999 - 2002 (ilman Ahvenanmaata)

Oppilasta

Absoluuttiset määrät matematiikan valinnaisten opintojen suorittamisessa ovat pienentyneet vuodesta 2000. Valinnaisia opintoja suorittaneiden määrä vuonna 2002 oli 6,3 prosenttia pienempi kuin vuonna 2001. Ikäluokka pieniä samaan aikaan 3,9 prosenttia, mikä osaltaan selittää vähenemistä, mutta myös oppilaiden valinnat ovat suuntautuneet muihin kuin matematiikan opintoihin.

Peruskoulun päättötodistuksen saaneiden luonnontieteiden valinnaiset opinnot

Perusopetuksen tuntijaossa biologiaa ja kemiaa opiskellaan pakollisena vuosiluokilla 7 - 9 vähintään seitsemän vuosiviikkotuntia sekä fysiikkaa ja kemiaa vähintään kuusi vuosiviikkotuntia. Koulukohtaisissa opetussuunnitelmissa yksi vuosiviikkotunti (vvkt) määritellään yleensä kurssiksi. Koulut ovat voineet omissa opetussuunnitelmissaan määrätä pakollisia opintoja minimimäärää suuremmat tuntimäärät.

Oppimäärän 13 vuosiviikkotuntia on voinut muodostua luonnontieteiden kursseiksi kouluittain varsin monella tavalla. Yksi ratkaisu on esimerkiksi, että koulussa voi olla yhteensä yhdeksän ainekohtaista peruskurssia ja lisäksi neljä integroivaa kurssia. Integroivien kurssien keskiarvo on tässä esimerkissä laskettu kunkin oppiaineen yhden kurssin numeroksi.

Pakollisten opintojen lisäksi luonnontieteitä opiskellaan valinnaisesti 1/4, 1/2, 1 tai useamman vuosiviikkotunnin määräisinä kokonaisuuksina. Yleisin luonnontieteiden valinnainen opintokokonaisuus koostuu yhdestä vuosiviikkotunnista.

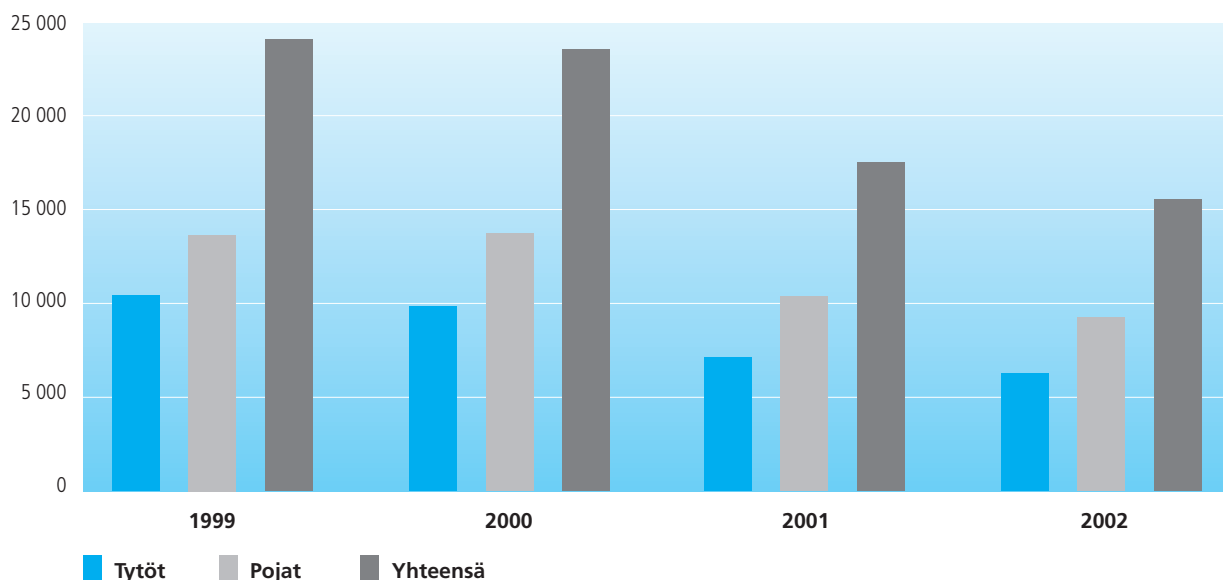
Peruskoulun oppimäärän suorittaneiden luonnontieteiden valinnaisten kurssien valinnat 1999 - 2002 (ilman Ahvenanmaata)

Koko maa	Luonnontieteelliset aineet (fysiikka, kemia, biologia, maantieto)											
	1999			2000			2001			2002		
Opintojen laajuus	Tytöt	Pojat	Yht.	Tytöt	Pojat	Yht.	Tytöt	Pojat	Yht.	Tytöt	Pojat	Yht.
Alle 29 tuntia (1/4-1/2 vvkt)	1 882	2 547	4 429	1 939	2 724	4 663	1 616	2 291	3 907	1 244	1 816	3 060
29-94 tuntia (1-2 vvkt)	4 834	7 297	12 131	5 008	7 385	12 393	4 013	6 398	10 411	3 935	5 957	9 892
Vähintään 95 tuntia (3 - vvkt)	3 700	3 798	7 498	2 875	3 604	6 479	1 488	1 694	3 182	1 101	1 475	2 576
Yhteensä	10 416	13 642	24 058	9 822	13 713	23 535	7 117	10 383	17 500	6 280	9 248	15 528

Taulukossa on luokiteltu valinnaiset opinnot alle yhden vuosiviikkotunnin, 1 - 2 vuosiviikkotunnin ja yli kahden vuosiviikkotunnin mittaisiin matematiikan valinnaisopintoihin.

Luonnontieteiden valinnaiskurssien valinnat 1999 - 2002

Oppilasta

Absoluuttiset määrät luonnontieteiden valinnaisten opintojen suorittamisessa ovat pienentyneet selvästi vuodesta 2000. Valinnaisia opintoja suorittaneiden määrä vuonna 2002 oli jopa 34 prosenttia pienempi kuin vuonna 2000 ja 11,2 prosenttia pienempi kuin vuonna 2001. Ikäluokka pieneni vuodesta 2001 vuoteen 2002 3,9 prosenttia. Vähennemiseen on löydettävä muu selitys kuin ikäluokan pieneneminen. Meneillään näyttää olevan voimakas suuntautuminen muihin kuin luonnontieteiden opintoihin.

■ Perusopetuksen oppimäärän suorittaminen

Päätötodistuksen saaneet sekä osuus keskimääräisestä 16 - 17-vuotiaiden määrästä ja päättöluokkalaisista

Päätötodistuksen saa, kun on suorittanut koko perusopetuksen oppimäärän hyväksytyin arvosanoin. Perusopetuksen päätötodistuksen saa lähes koko ikäluokka. Ikäluokaksi on katsottu keskimääräinen 16 - 17-vuotiaiden ikäluokka sekä päätötodistuksen saaneiden että lisäopetuksen suorittaneiden määrän tarkastelussa, koska perusopetuksensa päättäneissä on myös niitä, jotka ovat yli 16-vuotiaita. Vuodesta 1998 vuoteen 2002 tämä ikäluokka on pienentynyt noin 3 000:lla eli 4,6 %. Mielenkiintoista on, että vuoden 1996 ikäluokka (64 306 oppilasta) oli vain runsaat tuhat oppilasta suurempi kuin vuoden 2002 ikäluokka (63 037), mutta näiden vuosien välillä ikäluokan koko nousi korkeimmillaan 67 667 oppilaaseen vuonna 1999. Luokalle jääneiden määrä on pysynyt miltei vakiona, eli se on ollut noin 1 % kevään oppilasmäärästä.

Lisäopetus

Oppivelvollisuutensa jo suorittaneille nuorille voidaan järjestää yhden lukuvuoden kestävä lisäopetusta, jonka laajuus on 1 100 tuntia. Opiskelijaksi voidaan ottaa nuori, joka on saanut perusopetuksen päätötodistuksen samana tai edellisellä vuonna. Lisäopetuksen tavoitteena on tukea nuoren kehitystä parantamalla jatko-opintoihin pääsyn edellytyksiä ja auttamalla häntä suunnittelemaan tulevaisuuttaan. Lisäopetuksessa voidaan opiskella kunkin opiskelijan yksilöllisten tarpeiden mukaisesti perusopetuksen oppimäärään kuuluvia aineita ja muita perusopetuksen tehtävän mukaisia aineita. Lisäopetukseen voi kuulua myös ammattiin valmentavia opintoja ja työelämään tutustumista. Tavoitteena on, että lisäopetuksen jälkeen jokaisella opiskelijalla on sekä suunnitelma jatko-opinnoista että valmiudet aloittaa ne.

Lisäopetuksen oppilasmäärä on laskenut vuodesta 1997 lähtien. Vuonna 2001 se oli enää alle puolet vuoden 1997 oppilasmäärästä. Lisäopetuksen suorittaneiden määrä väheni vuosina 1998 - 2002 yhteensä 2 097 oppilaasta 1 559 oppilaaseen. Vähennystä oli siis yhteensä 1 538 oppilasta. Vähenneminen on kuitenkin viime vuosina hidastunut, sillä pelkästään vuosina 1996 ja 1997 vähennystä oli yhteensä 781 oppilasta.

Perusopetuksen päättötodistuksen saaneiden ja lisäopetuksen suorittaneiden määrä vuosina 1998 - 2002

	1998	1999	2000	2001	2002	Muutos 1998 - 2002 Absol.	(%)	Muutos 2001 - 2002 Absol.	(%)
Perusopetuksen päättötodistus									
Perusopetuksen päättötodistus peruskoulusta	66 332	66 686	65 566	63 518	61 152	-5180	-7,8	-2366	-3,7
Peruskouluopetuksen päättöluokan opiskelijamäärä									
Kevään 9-vuosiluokan oppilasmäärä	67 102	67 539	66 533	64 280	61 795	-5307	-7,9	-2485	-3,9
Ikäluokat									
Keskimääräinen 16 - 17-vuotiaiden ikäluokka	66 079	67 667	67 144	65 195	63 037	-3042	-4,6	-2158	-3,3
Päättötodistuksen saaneiden osuudet (%)						%-yksikköä	%-yksikköä		
Kevään 9-vuosiluokan oppilasmäärästä	98,9	98,7	98,5	98,8	99,0	0,1		0,1	
Keskimääräinen 16 - 17-vuotiaiden ikäluokasta	100,4	98,6	97,6	97,4	97,0	-3,4		-0,4	
Lisäopetus									
Lisäopetuksen suorittaneiden määrä	2 097	1 795	1 844	1 712	1 559	-538	-26		
Lisäopetuksen edellisen syksyn oppilasmäärä	2 543	2 288	2 236	2 003	1 849	-694	-27		
Lisäopetuksen suorittaneiden osuudet (%)									
Keskimääräinen 16 - 17-vuotiaiden ikäluokasta	3,2	2,7	2,7	2,6	2,5	-0,7		-0,2	
Edellisen syksyn opiskelijamäärästä	82,5	78,5	82,5	85,5	84,3	1,9		-1,2	

Suomessa vakinaisesti asuvat lapset ovat oppivelvollisia. Perusopetuksen oppimäärää vastaavat tiedot voi kuitenkin hankkia myös opiskelemalla muulla kuin peruskoulussa, esimerkiksi kotona. Kotikunta on velvollinen valvomaan oppivelvollisen edistymistä opinnoissaan. Oppivelvollisuus päättyy, kun perusopetuksen oppimäärä on suoritettu tai kun oppivelvollisuuden alkamisesta on kulunut 10 vuotta.

Oppivelvollisuuden laiminlyöneet

Oppivelvollisuutensa kokonaan laiminlyövien 7 - 17-vuotiaiden määrä on ollut Suomessa pieni, noin 50 - 90 lasta tai nuorta vuosittain. Ilman perusopetuksen päättötodistusta oppivelvollisuusiän on ohittanut viime vuosina 200 - 300 nuorta vuodessa. Osa heistä on saanut päättötodistuksen sijaan erotodistuksen, mutta yli sata nuorta on vuosittain jäänyt ilman sitäkin.

Perusopetuksen oppivelvollisuuden laiminlyöneet vuosina 1994 - 2002

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
Oppivelvollisuutensa kokonaan laiminlyöneet	96	77	75	62	50	86	90	69	63
Oppivelvollisuusiän ohittaneet									
*erotodistuksen saaneet	89	68	76	45	107	124	81	92	142
*ilman erotodistusta	117	85	100	90	105	112	124	131	109
Yhteensä	302	230	251	197	262	322	295	292	314

Erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden opetus Suomessa

Lukuvuonna 2002 - 2003 erityisopetukseen oli otettu tai siirretty 5,7 % perusopetuksen kokonaisoppilasmäärästä. Erityisopetukseen otettuja ja siirrettyjä oppilaita oli Suomessa lukuvuonna 2002 - 2003 yhteensä noin 34 017 oppilasta. Erityisopetukseen otettuja tai siirrettyjä oli 3 200 oppilasta enemmän kuin edellisellä lukuvuonna.

Erityisopetukseen otetuista tai siirretyistä oppilaista 34 % opiskeli yleisopetuksen opetussuunnitelman mukaisesti. Oppilaista 23 %:lla osa oppimäärästä oli yksilöllistetty ja 43 %:lla kaikki oppimäärät oli yksilöllistetty. Yleisin peruste erityisopetukseen otto- tai siirtopäätökselle on kehitysviivästyminen, 39 % erityisopetuksen oppilaista. Heistä runsas 2/3 on poikia.

Erityisopetukseen otetut ja siirretyt oppilaat vuosina 1995 - 2002

Erityisopetukseen otetut ja siirretyt	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002
10-vuotinen oppivelvollisuus		12 174	13 078	14 651	16 450	18 851	22 012	24 813
11-vuotinen oppivelvollisuus		5 704	5 980	6 270	6 711	7 116	7 686	8 012
11-vuotinen oppivelvollisuus (vaikeasti vammaiset)			942	905	1 112	1 007	1 124	1 192
Yhteensä	17 013	17 878	20 000	21 826	24 273	26 975	30 822	34 017
Erityisopetukseen otettujen tai siirrettyjen oppilaiden osuus kokonaisoppilasmäärästä	2,9	3,0	3,4	3,7	4,1	4,6	5,2	5,7

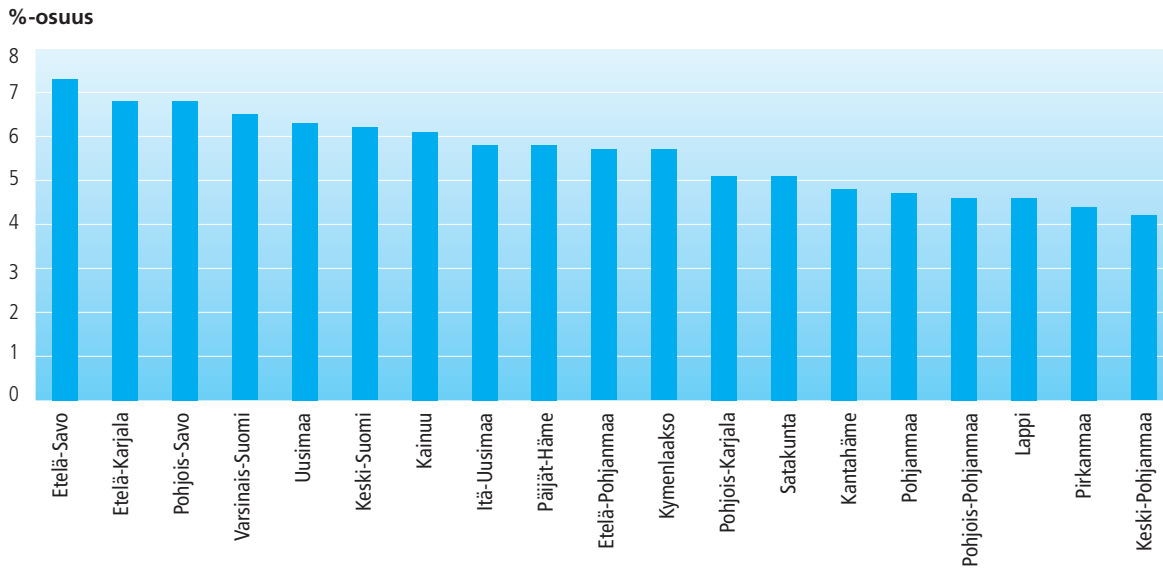
Erityisopetukseen otto- tai siirtopäätöksen peruste esiopetuksessa ja vuosiluokilla 1 - 9 vuonna 2002

	Yhteensä
Vaikea kehitysvamma	4 387
Kehitysviivästyminen	13 193
Eriasteinen aivotoiminnan häiriö, liikuntavamma tai vastaava	3 471
Tunne-elämän häiriö tai sosiaalinen sopeutumattomuus	3 928
Autismin tai Asperger oireyhtymään liittyvät oppimisvaikeudet	668
Dysfasiasta johtuvat oppimisen vaikeudet	3 449
Näkövamma	277
Kuulovamma	412
Muu kuin edellä mainittu syy	3 756
Yhteensä	33 541

Tarkasteltaessa erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen oppilaiden määrää maakunnittain, voidaan havaita maakuntien välillä olevan merkitseviä eroja erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen osuudessa kokonaisoppilasmäärästä. Maakuntien välisiä eroja on tarkasteltu mm. vertailemalla erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen oppilaiden osuuksia kokonaisoppilasmäärästä sekä vertailemalla erityisopetukseen siirrettyjen oppilaiden opetuksen järjestämismuotoja.

Tilastokeskuksen tietojen mukaan vuonna 2002 - 2003 eniten erityisopetukseen siirrettiin oppilaita Etelä- ja Pohjois-Savon, Etelä-Karjalan, Varsinais-Suomen, Uudenmaan, Keski-Suomen ja Kainuun maakunnissa. Näissä kaikissa maakunnissa yli 6 % kokonaisoppilasmäärästä on otettu tai siirretty erityisopetukseen. Vähiten erityisopetukseen otettuja ja siirrettyjä oppilaita kokonaisoppilasmäärästä oli Pirkanmaan, Keski-Pohjanmaan ja Ahvenanmaan maakunnissa, näissä kaikissa alle 4,5 % kokonaisoppilasmäärästä.

Erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen osuus kokonaisoppilasmäärästä

Erityisopetukseen otetuista ja siirretyistä oppilaista 64 % saa opetusta erityisluokalla. Oppilaista 17,8 % on integroitu kokonaan ja 18,2 % on integroitu osittain yleisopetukseen. Erityisopetuksen järjestäminen yleisopetuksen yhteydessä oli yleistynyt hieman edellisestä vuodesta. Vertaillaessa erityisopetukseen otettujen ja siirrettyjen oppilaiden opetuksen järjestämismuotoja maakunnittain voidaan myös havaita alueellisia eroja. Eniten erityisoppilaita on integroitu yleisopetukseen Pohjanmaan, Lapin, Keski-Suomen ja Etelä-Savon maakunnissa. Näissä kaikissa on sijoitettu yleisopetukseen integroidusti noin puolet erityisopetukseen otetuista ja siirretyistä oppilaista. Vähiten yleisopetukseen on integroitu Kanta- ja Päijät-Hämeen, Satakunnan ja Kymenlaakson maakunnissa. Näissä kaikissa yli 70 % erityisopetukseen otetuista ja siirretyistä oppilaista on sijoitettu erityisluokille.

Yleisopetukseen integroituneet sekä erityisryhmässä tai -luokassa opiskelevat vuonna 2002

Maakunta	Kokonaan integroitu yleisopetukseen (%)	Osittain integroitu yleisopetukseen (%)	Erityisryhmässä tai -luokassa (%)
Etelä-Savo	26,70	22,60	50,70
Etelä-Karjala	35,30	10,10	54,60
Pohjois-Savo	30,60	17,40	52,00
Varsinais-Suomi	13,10	17,50	69,40
Uusimaa	18,10	13,30	68,60
Keski-Suomi	16,20	35,60	48,20
Kainuu	14,30	21,00	64,70
Itä-Uusimaa	28,50	19,70	51,80
Päijät-Häme	14,10	10,40	75,50
Etelä-Pohjanmaa	15,80	28,20	56,00
Kymenlaakso	7,60	5,40	87,00
Pohjois-Karjala	20,20	19,60	60,20
Satakunta	7,80	13,50	78,70
Kanta-Häme	12,10	15,20	72,70
Pohjanmaa	22,20	39,50	38,30
Pohjois-Pohjanmaa	11,50	20,10	68,40
Lappi	31,90	20,40	47,70
Pirkanmaa	13,10	18,10	68,80
Keski-Pohjanmaa	15,70	30,70	53,60
Koko maa	17,80	18,20	64,00

Osa-aikaista erityisopetusta sai 20,1 % kokonaisoppilasmäärästä, yhteensä 119 500 oppilasta. Osa-aikaisen erityisopetuksen perusteena ovat useimmiten lukemisen, kirjoittamisen tai puheen häiriö. Muita osa-aikaisen erityisopetuksen saamisen perusteita ovat vieraiden kielten tai matematiikan oppimisen vaikeudet. Osa-aikaista erityisopetusta saavista oppilaista 81 % on 1 - 6-luokilla ja ja 19 % 7 - 9-luokilla. Osa-aikaista erityisopetusta saavista oppilaista lähes 2/3 on poikia. Osa-aikaista erityisopetusta annetaan eniten Varsinais-Suomen maakunnassa, 23 % ja vähiten Kymenlaakson maakunnassa, 16 %.

Laaja-alainen (osa-aikainen) perusopetuksen erityisopetus vuonna 2002 (ei sisällä Ahvenanmaata)

Erityisopetuksessa ensisijaisesti käytetty opetussuunnitelma	Oppilaita	Keskinäiset osuudet (%)
Puhehäiriö	23 657	19,8
Luku- ja kirjoitushäiriö	54 280	45,4
Matematiikan oppimisen vaikeudet	16 987	14,2
Vieraan kielen oppimisen vaikeudet	9 778	8,2
Sopeutumisvaikeudet tai tunne-elämän häiriö	6 424	5,4
Muut vaikeudet oppimisessa tai muut syyt	8 421	7,0
Yhteensä	119 547	100,0

Lähde: Opetushallituksen opilaitostietojärjestelmä OPTI, Tilastokeskus

■ Perusopetuksen opettajisto

Keväällä 2002 perusopetuksessa toimi 45 568 opettajaa, joista päätoimisia opettajia oli 44 676 (98,0 %). Perusopetuksen opettajakunta on muihin koulutusaloihin verrattuna naisvaltaisin. Kaikkiaan perusopetuksen opettajista oli naisia 71,6 % (32 644). Naisten osuus oli suurin erityisopetuksessa (75,7 %) ja maahanmuuttajien opetuksessa (85,9 %). Sen sijaan perusopetuksen rehtoreista naisia oli vain kolmannes (35,9 %). Naisten osuus perusopetuksen opettajista on noussut vajaalla kahdella prosenttiyksiköllä verrattuna vuoden 1999 opettajatietoihin.

Perusopetuksen opettajien määrä, sukupuolijakauma ja muodollinen kelpoisuus tehtävätyypin mukaan vuonna 2002

Tehtävätyyppi	Opettajia			
	Yhteensä	joista naisten osuus %	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään	%
Rehtorit	1 086	35,9	1 071	98,6
Lehtorit	13 864	72,4	13 025	93,9
Luokanopettajat	20 096	71,7	18 009	89,6
Esiluokanopettaja	558	97,0	525	94,1
Luokanopettaja	19 538	70,9	17 484	89,5
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat	5 012	75,7	3 431	68,5
Sopeutumattomien opetus	520	36,5	259	49,8
Mukautettu opetus	1 138	70,6	740	65,0
Vaikeasti kehitysvammaisten opetus	659	88,6	506	76,8
Kuulovammaisten opetus	102	79,4	76	74,5
Näkövammaisten opetus	27	81,5	20	74,1
Liikuntavammaisten opetus	164	75,0	104	63,4
Dysfasiaopetus	254	87,0	164	64,6
Autistien opetus	68	94,1	44	64,7
Muu erityisopetus	339	72,3	156	46,0
Osa-aikainen erityisopetus	1 741	83,8	1 362	78,2
Maahanmuuttajien opettajat	234	85,9	141	60,3
Päätoimiset tuntiopettajat	4 384	73,7	2 878	65,6
Sivutoimiset tuntiopettajat	880	65,5	158	18,0
Tieto tehtävätyypistä puuttuu	12	91,7	0	0,0
Yhteensä	45 568	71,6	38 713	85,0

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

Kaikista perusopetuksen opettajista 85,0 % oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään. Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna muodollisesti kelpoisten rehtoreiden ja lehtoreiden suhteellinen osuus oli keskimäärin 30 prosenttiyksikköä suurempi verrattuna tuntiopettajiin ja erityisopetuksen opettajiin. Kun kelpoisuustilannetta verrataan vuoden 1999 tilanteeseen, on muodollista kelpoisuutta vailla olevien luokanopettajien ja erityisopetuksen opettajien suhteellinen osuus lisääntynyt 3 - 4 prosenttiyksiköllä. Myös muissa tehtäväryhmissä, rehtoreita lukuun ottamatta on kelpoisuustilanne jonkin verran heikentynyt.

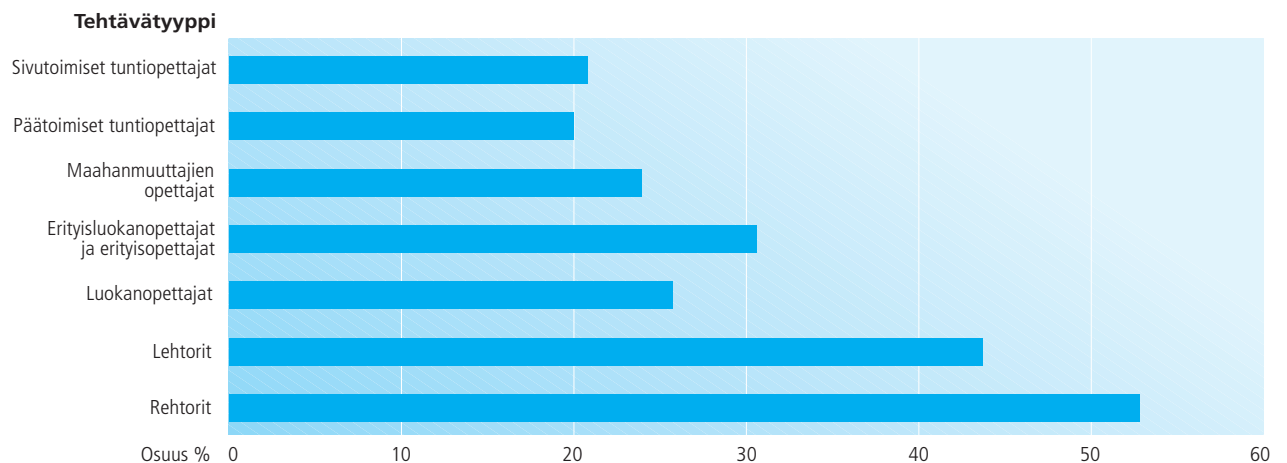
Perusopetuksen opettajien määrä ja suhteellinen osuus ikäryhmittäin vuonna 2002

Opettaja	Yhteensä	Alle 40 v.		40 v. - 49 v.		50 v. ja yli	
Tehtävätyyppi			%		%		%
Rehtorit	1 086	110	10,1	403	37,1	573	52,8
Lehtorit	13 864	3 937	28,4	3 868	27,9	6 059	43,7
Luokanopettajat yhteensä	20 096	8 891	44,2	6 043	30,1	5 162	25,7
Esiluokanopettaja	558	301	53,9	182	32,6	75	13,4
Luokanopettaja	19 538	8 590	44,0	5 861	30,0	5 087	26,0
Erityisluokanopettajat ja erityisopettajat yhteensä	5 012	1 700	33,9	1 777	35,5	1 535	30,6
Sopeutumattomien opetus	520	203	39,0	177	34,0	140	26,9
Mukautettu opetus	1 138	435	38,2	391	34,4	312	27,4
Vaikeasti kehitysvammaisten opetus	659	179	27,2	290	44,0	190	28,8
Kuulovammaisten opetus	102	34	33,3	41	40,2	27	26,5
Näkövammaisten opetus	27	7	25,9	11	40,7	9	33,3
Liikuntavammaisten opetus	164	59	36,0	60	36,6	45	27,4
Dysfasiaopetus	254	124	48,8	81	31,9	49	19,3
Autistien opetus	68	19	27,9	36	52,9	13	19,1
Muu erityisopetus	339	153	45,1	109	32,2	77	22,7
Osa-aikainen erityisopetus	1 741	487	28,0	581	33,4	673	38,7
Maahanmuuttajien opettajat	234	91	38,9	87	37,2	56	23,9
Päätoimiset tuntiopettajat	4 384	2 414	55,1	1 092	24,9	878	20,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	880	425	48,3	272	30,9	183	20,8
Tieto tehtävätyypeistä puuttuu	12	5	41,7	4	33,3	3	25,0
Yhteensä	45 568	17 573	38,6	13 546	29,7	14 449	31,7

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

Keväällä 2002 perusopetuksen opettajista suurin ikäryhmä oli alle 40-vuotiaat, joiden osuus kaikista opettajista oli 38,6 %. 50 vuotta täyttäneitä opettajia oli 31,7 %. Vähintään 50 vuotta täyttäneitä rehtoreita oli 52,8 % ja lehtoreita 43,7 %. Luokanopettajat ja tuntiopettajat olivat rehtoreita ja lehtoreita huomattavasti nuorempia, luokanopettajista 44,2 % ja tuntiopettajista keskimäärin puolet oli korkeintaan 40-vuotiaita. Nuorimmat opettajat toimivat esiluokanopettajina ja erityisopetuksen dysfasiaopetuksessa.

Vähintään 50-vuotiaiden opettajien osuus perusopetuksen opettajista tehtävätyypeittäin vuonna 2002

■ Taloudellisuus

Kustannuskehitys vuosina 1997 - 2001

Perusopetuksen järjestäminen on Suomessa pääasiassa kuntien vastuulla. Vuonna 2001 valtionosuusjärjestelmän piirissä oli 3 875 kunnallisen koulun ohella 83 yksityistä, 25 valtion ylläpitämää ja viisi kuntayhtymien ylläpitämää koulua. Kansanopistojen ja koulukotien perusopetus liitettiin seurantajärjestelmään vuonna 1999 ja harjoittelukoulut vuonna 2000, mistä johtuen sekä yksityisten että valtion koulujen määrä järjestelmässä lisääntyi oleellisesti. Näistä suuri joukko oli kansanopistoja. Yksityisiä koulutuksen järjestäjiä oli vuonna 2001 yhteensä 86.

Perusopetuksen käyttökustannusten kehitykseen ja kustannustasoon vaikuttavat mm. ikäluokan koko ja rakenne, oppilaitosverkoston rakenne ja koulujen koko, palkkauksen kehitys, opetusjärjestelyt ja tarjotut tukipalvelut. Kustannuskehityksen arviointia vaikeuttaa vuonna 1998 aloitettu opettajien eläkevakuutusmaksujen asteittainen siirto kuntien vastuulle. Kustannukset on lisätty aikasarjaan laskennallisesti.

Nimellishintaiset oppilaskohtaiset kustannukset ovat lisääntyneet vuodesta 1997 vuoteen 2001 noin 16 prosenttia. Vuotuinen kustannusten lisäys koko aikavälillä on keskimäärin 4 prosenttia. Oppilaskohtaiset kustannukset ovat 1990 -luvun alun laman ja sitä seuranneiden rakenteellisten muutosten takia kuitenkin reaalisesti pysyvästi alemmalla tasolla kuin lamaa edeltävinä vuosina. Sekä kokonais- että oppilaskohtaisten kustannusten kehitys vaihtelee kuitenkin alueittain hyvin paljon. Vaihtelut heijastavat alueiden yleistä taloudellista kehitystä ja sen aiheuttamia muutoksia väestössä ja palvelurakenteessa. Kustannukset ovat lisääntyneet koko tarkastelujaksolla vuosina 1997 - 2001 suhteellisesti eniten eli peräti 22 prosenttia Uudellamaalla ja Pohjois-Savossa. Kustannusten lisäys on ollut jonkin verran muita alueita nopeampaa myös Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla ja Etelä-Karjalassa. Lisäys on ollut muita alueita selvästi pienempää Pirkanmaalla ja Lapissa. Vuosina 2000 - 2001 kustannukset lisääntyivät keskimäärin 6,7 %. Tästä kehityksestä poikkeaa vain Pohjois-Savo, jossa lisäys oli lähes kaksinkertainen eli keskimäärin 11,8 %. Pirkanmaalla ovat kustannukset lisääntyneet keskimääräistä selvästi vähemmän eli 3,7 %.

Kuntien perusopetuksen käyttökustannukset maakunnittain vuosina 1997 - 2001 (euroa/oppilas)

	1997	1998	1999	2000	2001	Muutos %		Vaihteluväli kunnittain v.2001	
						97-01	00-01	Alin arvo	Ylin arvo
Uusimaa	3 813	3 926	4 122	4 320	4 658	22,1	7,8	3 672	5 680
Varsinais-Suomi	3 938	4 007	4 098	4 216	4 438	12,7	5,2	3 104	9 637
Itä-Uusimaa	4 107	4 085	4 313	4 412	4 741	15,4	7,5	4 256	6 010
Satakunta	3 894	4 011	4 083	4 238	4 483	15,1	5,8	3 927	7 674
Kanta-Häme	3 771	3 863	3 932	4 079	4 410	16,9	8,1	3 875	5 940
Pirkanmaa	3 885	3 898	3 923	4 111	4 263	9,7	3,7	3 886	5 853
Päijät-Häme	3 869	3 842	4 040	4 144	4 457	15,2	7,5	3 934	5 996
Kymenlaakso	4 073	4 077	4 143	4 290	4 559	11,9	6,3	3 940	5 966
Etelä-Karjala	3 809	3 960	4 056	4 137	4 279	12,3	3,4	3 909	5 758
Etelä-Savo	4 250	4 383	4 578	4 674	4 909	15,5	5,0	3 864	6 833
Pohjois-Savo	3 944	4 062	4 159	4 302	4 808	21,9	11,8	3 886	6 388
Pohjois-Karjala	4 154	4 160	4 246	4 496	4 743	14,2	5,5	3 537	6 822
Keski-Suomi	4 020	4 117	4 175	4 298	4 621	14,9	7,5	4 038	7 747
Etelä-Pohjanmaa	4 021	4 167	4 307	4 467	4 731	17,7	5,9	3 895	6 085
Pohjanmaa	4 396	4 393	4 507	4 704	4 947	12,5	5,2	4 495	7 023
Keski-Pohjanmaa	3 976	4 048	4 250	4 352	4 700	18,2	8,0	3 786	5 778
Pohjois-Pohjanmaa	4 009	4 045	4 135	4 388	4 667	16,4	6,4	3 807	7 917
Kainuu	4 667	4 745	4 803	5 068	5 374	15,2	6,0	4 650	6 470
Lappi	4 807	4 801	4 891	5 007	5 311	10,5	6,1	4 206	10 540
Yhteensä	4 010	4 078	4 193	4 361	4 653	16,0	6,7	3 104	10 540

Ei sisällä sairaala- ja vammaisopetusta.. Opetusalan henkilöstö siirtyi asteittain vuosina 1998 - 2002 kuntien eläkejärjestelmän piiriin, minkä vuoksi kustannukset eivät ole vertailukelpoisia eri suuruisen eläkevakuutusmaksun vuoksi. Taulukon luvut muutettu vertailukelpoisiksi käyttämällä koko aikasarjassa vuoden 2001 eläkevakuutusmaksun tasoa (16 %).

Kustannukset vuonna 2001

Harjoittelukoulujen kustannustaso on selvästi korkeampi kuin kunnallisten tai yksityisten koulujen. Harjoittelukoulut liitettiin valtiosuusjärjestelmään vuonna 2000. Kunnallisen perusopetuksen oppilaskohtaiset kustannukset vuonna 2001 olivat noin 4 650 euroa. Kuntakohtainen kustannusvaihtelu on kuitenkin suurta, sillä kustannukset vaihtelivat kunnittain noin 3 100 eurosta 10 500 euroon. Kuntakohtaista kustannustasoa arvioitaessa tulee muistaa, että kustannustaso on keskimääräistä selvästi alhaisempi niissä noin 70 kunnassa, joissa perusopetus käsittää vain perusopetuksen vuosiluokat 1 - 6. Koulujen keskikoko kasvaa hitaasti, vuodesta 2000 vuoteen 2001 noin 1,5 %. Koon kasvu laskee asteittain myös kustannustasoa.

Oppilaista kävi koulua kustannuksiltaan halvimmassa viidenneksessä kuntia noin 36 % ja kustannuksiltaan kalleimmassa viidenneksessä kuntia enää 6 %. Kustannukset oppilasta kohden olivat halvimmassa viidenneksessä kuntia keskimäärin 4 070 euroa ja kalleimmassa viidenneksessä kuntia keskimäärin 6 200 euroa. Vuonna 2000 kustannustaso oli alhaisin Kanta-Hämeessä. Vuonna 2001 pohjaa pitää jälleen Pirkanmaa, jossa kustannukset lisääntyivät edellisestä vuodesta muita alueita selvästi vähemmän. Kalleimman alueen paikasta kilpailevat Kainuu ja Lappi. Vuonna 2001 kärjessä on edelleen Kainuu.

Perusopetuksen käyttökustannukset koulutuksen järjestäjittäin ja toiminnoittain vuonna 2001 (euroa/oppilas)

Koulutuksen järjestäjä	Kouluja	Oppilaita	Oppilaita/koulu	Opetuksen palkkausten	Opetuksen muut menot	Kuljetus ja majoitus	Ruokailu	Muu oppilashuolto	Sisäinen hallinto	Kiinteistöjen ylläpito	Pienet hankkeet	Yhteensä
Yksityinen	83	12 876	155	3 024	375	82	370	73	347	681	76	5 027
Valtio	25	6 824	273	3 833	480	69	391	53	458	1 748	72	7 104
Kunta	3 875	556 543	144	2 728	306	188	395	99	163	631	144	4 653
Kuntayhtymä	5	180	36	2 108	2 424	197	455	88	503	642	0	6 417
Yhteensä	3 988	576 422	145	2 748	310	184	394	98	171	645	142	4 691

Ei sisällä sairaala- ja vammaisopetusta.

Kuntien perusopetuksen oppilaskohtaisten kustannusten vaihtelu kalleusryhmittäin vuonna 2001

Kunnista	Kouluja	Oppilaita	Osuus oppilaista, %	Keskim. koulukoko	Vaihteluväli			Euroa/oppilas keskimäärin		
					Euroa/oppilas			Opetus	Osuus-%	Muut menot
1. viidennes	954	199 856	36	210	3 104	- 4 374	2 762	68	1 311	4 072
2. viidennes	892	131 019	24	147	4 376	- 4 727	2 995	66	1 554	4 549
3. viidennes	828	107 590	19	130	4 730	- 5 083	3 190	65	1 708	4 897
4. viidennes	684	84 031	15	123	5 098	- 5 651	3 233	61	2 025	5 258
5. viidennes	518	34 048	6	66	5 657	- 10 540	3 792	61	2 410	6 201
Yhteensä	3 875	556 543	100	144	3 104	- 10 540	3 034	65	1 620	4 653

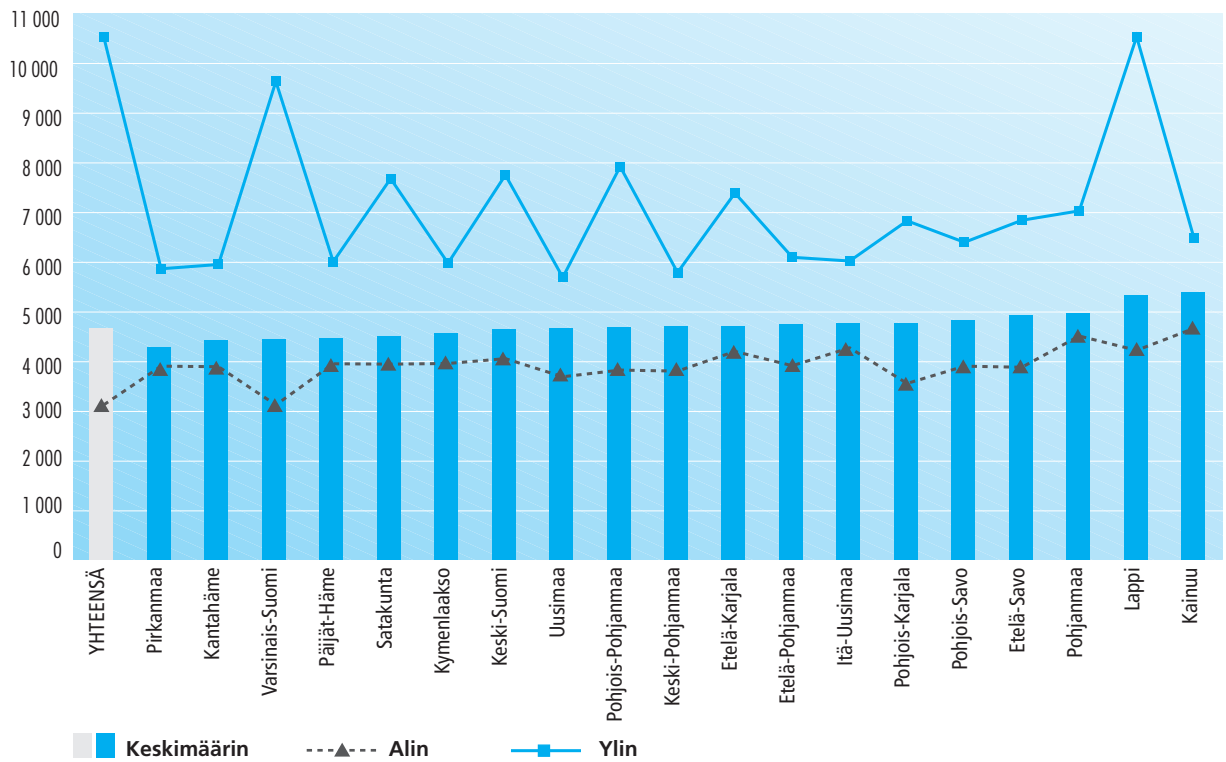
Kunnat on jaettu viidenneksiin oppilaskohtaisten kustannusten suuruuden perusteella.

Opetuksen kustannukset muodostavat perusopetuksen kokonaiskustannuksista noin kaksi kolmasosaa. Opetuksen osuus kokonaiskustannuksista on supistunut yhdellä prosenttiyksiköllä edellisestä vuodesta. Opettajien palkkausten osuus opetuksen kustannuksista on noin 90 prosenttia. Opetuksen kustannukset vaihtelevat kunnittain suhteellisesti vähemmän kuin tukitoimintojen (ruokailu, kuljetus, muu oppilashuolto, kiinteistöt, hallinto) kustannukset.

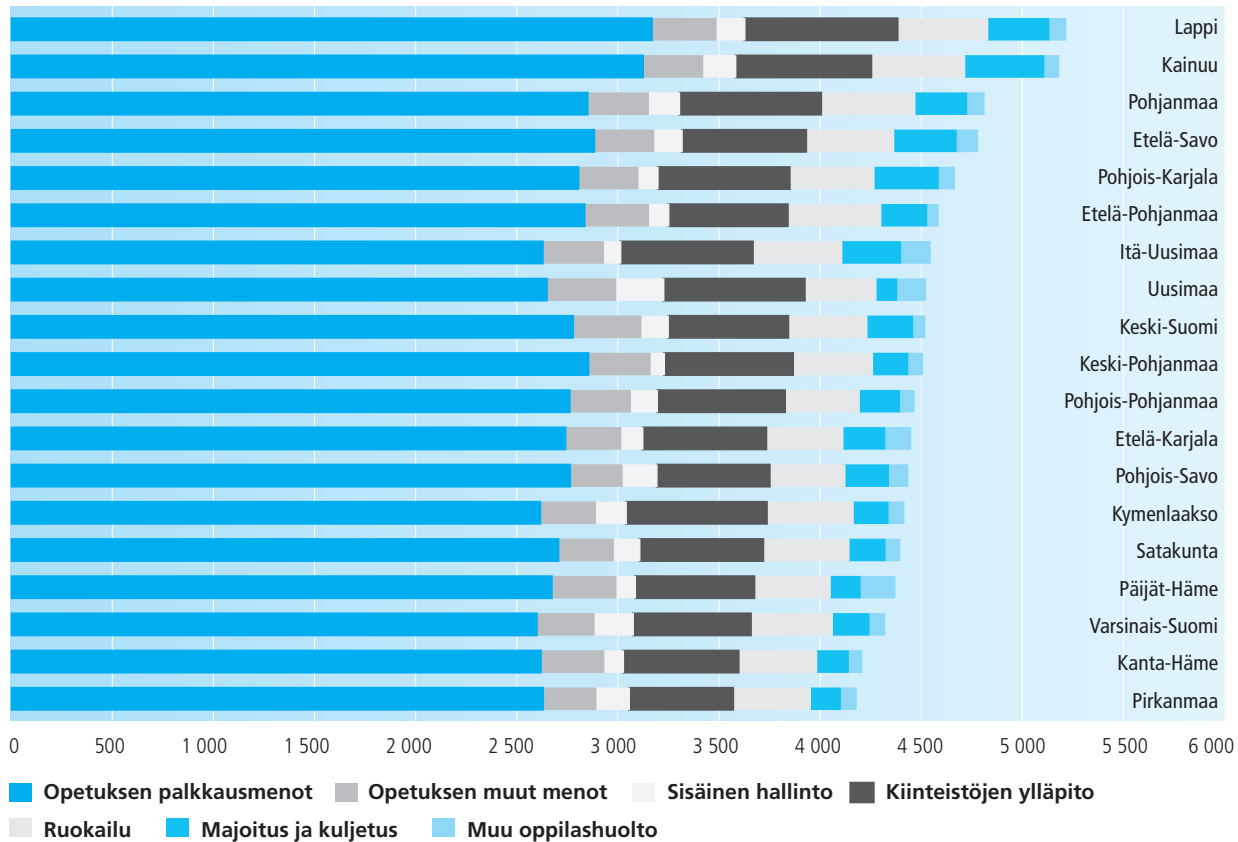
Kuntien järjestämässä koulutuksessa opetuksen kustannukset olivat keskimäärin 3 034 euroa, halvimmassa viidenneksessä kuntia keskimäärin 2 762 euroa ja kalleimmassa viidenneksessä kuntia keskimäärin 3 792 euroa. Tukitoimintojen kustannukset oppilasta kohden olivat kalleimmassa viidenneksessä kuntia lähes kaksinkertaiset halvimpaan viidennekseen verrattuna. Koulun koolla ja kustannustasolla on yleisopetuksessa selvä yhteys. Kustannuksiltaan halvimmassa viidenneksessä kuntia oli koulujen keskikoko noin kolminkertainen kustannuksiltaan kalleimpaan ryhmään verrattuna.

Kuntien perusopetuksen käyttökustannusten vaihtelu maakunnittain vuonna 2001

Euroa/oppilas

Kuntien perusopetuksen käyttökustannukset maakunnittain vuonna 2001 (euroa/oppilas)

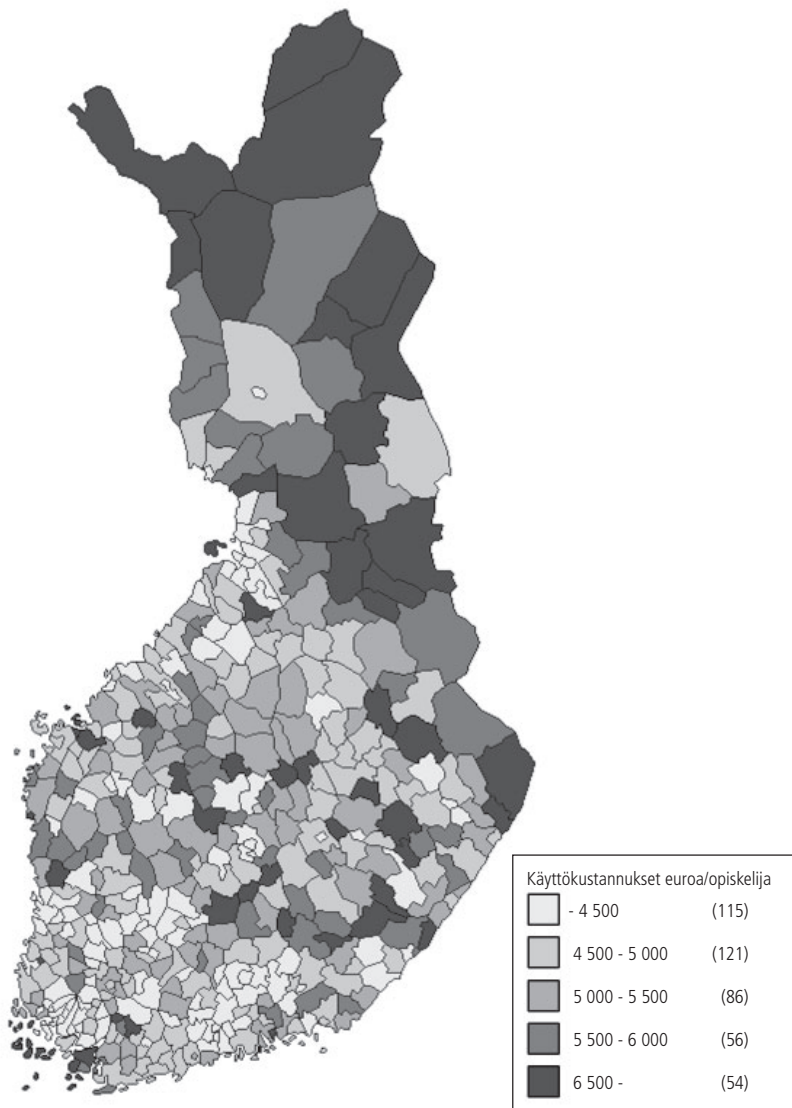
Ei sisällä valtionosuuspohjaan kuuluvia pieniä hankkeita

Keskimääräisen yksikköhinnan ja toteutuneiden oppilaskohtaisten kustannusten erotus vuositasolla kuvaa perusopetuksen rahoitusperusteiden kohdentamista. Perusopetuksen yksikköhintarahoitus ei kuitenkaan anna kattavaa kuvaa valtion rahoituksesta, sillä tehtäväkohtainen valtionosuus muodostaa vain yhden osan kuntien kokonaisrahoituksesta. Kunnallisen perusopetuksen keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2001 alitti keskimääräiset oppilaskohtaiset kustannukset noin 13 prosentilla. Ero lisääntyi hieman vuodesta 2000. Erotus vaihteli maakunnittain Kainuun ja Uudenmaan 18 prosentin ja Pirkanmaan 9 prosentin välillä. Kuntakohtaista vaihtelua on tarkasteltu karttakuviossa.

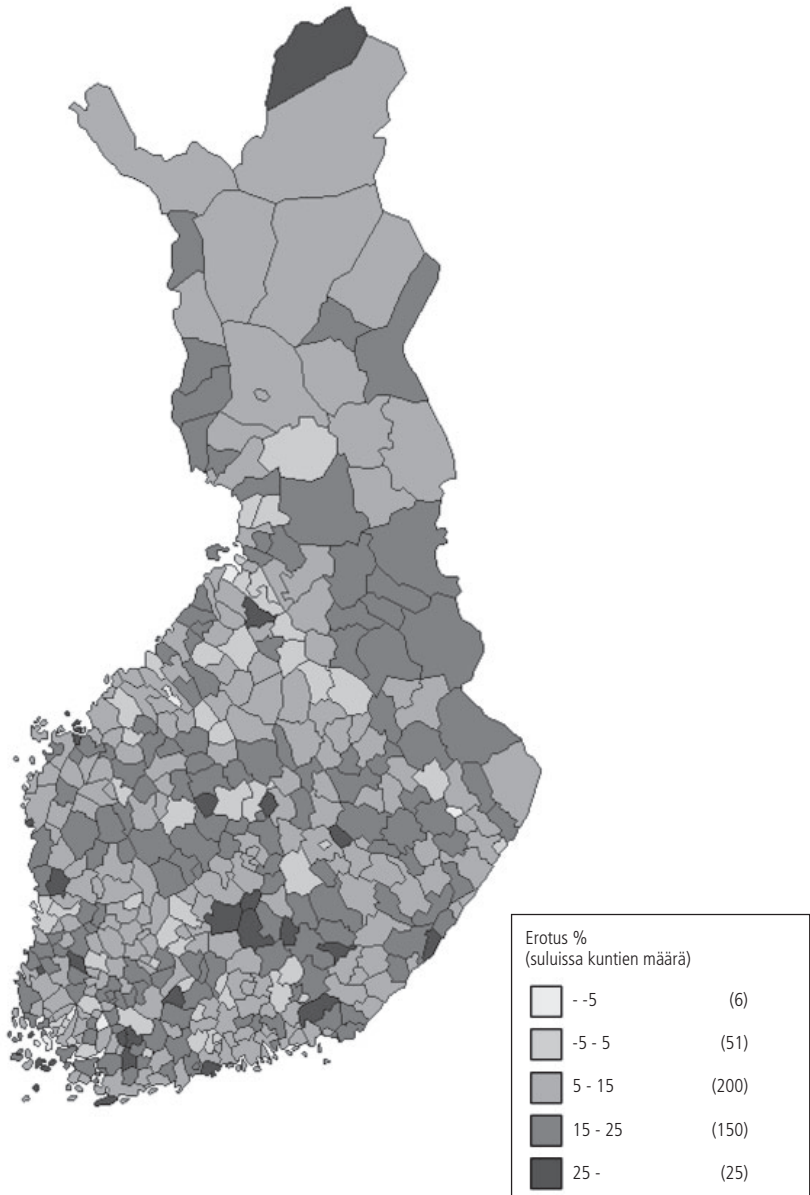
Kuntien perusopetuksen käyttökustannukset ja yksikköhinnat vuosina 1997 - 2001 (euroa/oppilas)

	1997	1998	1999	2000	2001
Käyttökustannukset	3 753	3 978	4 168	4 410	4 793
Yksikköhinnat	3 288	3 530	3 700	3 863	4 165
Ero euroina	-466	-449	-468	-547	-628
Ero %	-12	-11	-11	-12	-13

Kuntien perusopetuksen käyttökustannukset kunnittain vuonna 2001 (euroa/oppilas)

Kuntien perusopetuksen käyttökustannusten ja yksikköhintojen erotus kunnittain vuonna 2001 (%)

Lukiokoulutus

■ Kouluverkosto ja koulutuksen tarjonta

Syyslukukausina 2000 - 2002 lukiokoulutusta annettiin 477 lukiossa ja aikuislukiossa. Määrässä on mukana koulut, jotka käsittävät sekä perus- että lukioasteen. Vuonna 1999 lukiokoulutusta antavia kouluja oli 473. Oppilaitoksista runsaat 90 % oli kunnan ylläpitämiä. Vuosina 1999 - 2002 lukiokoulutusta annettiin lisäksi kuudessa kansanopistossa. Syyslukukaudella 2001 lukiokoulutuksessa kansanopistot mukaan lukien opiskeli yhteensä 128 642 opiskelijaa.

Lukioverkosto on melko kattava, eikä siinä ole tapahtunut vuosina 1999 - 2002 merkittäviä muutoksia. Suurin osa muutoksista on hallinnollisia: lukioita on yhdistynyt saman koulutuksen järjestäjän ylläpitämän perusopetusta antavan koulun kanssa hallinnollisesti yhdeksi kouluksi. Muutama päivälukio on yhdistynyt toisen lukion kanssa ja lukioiden aikuislinjoja on muuttunut aikuislukioksi. Päivälukioita on lakkautettu yksi, ja toimintansa on aloittanut muutama uusi päivälukio.

Lukiossa on tavallisimmin sadasta kolmeensataan opiskelijaa. Syyslukukaudella 2002 pieniä alle sadan opiskelijan lukioita oli 61. Niiden suhteellinen osuus lukioista on viime vuosina hieman noussut.

Lukiot ja aikuislukiot koulun opiskelijamäärän mukaan vuosina 1999 - 2002

Opiskelijoita koulussa	Oppilaitoksia ¹⁾			
	SI 1999	SI 2000	SI 2001	SI 2002
Alle 100	54	49	55	61
100 - 299	217	212	211	212
300 - 499	125	118	113	107
500 -	60	62	62	61
Yhteensä	456	441	441	441

¹⁾ Luvuissa eivät ole mukana perus- ja lukioasteen käsittävät lukiokoulutusta antavat koulut.
Lähde: Tilastokeskus.

Nuorten lukiokoulutuksessa on vuosina 1997 - 2002 ollut tarjolla aloituspaikka noin 60 %:lle ikäluokasta. Aloituspaikkatarjontaa on verrattu 16 - 18-vuotiaiden keskimääräiseen ikäluokan kokoon.

Nuorten lukiokoulutuksen aloituspaikkojen määrä vuosina 1997 - 2002 suhteessa 16 - 18 vuotiainen keskimääräiseen ikäluokan kokoon

Vuosi	Nuorten lukio- koulutuksen aloituspaikat ¹⁾	16 - 18-vuotiaiden ikäluokan suuruus keskimäärin ²⁾	Aloituspaikat/ 16 - 18-vuotiaiden keskimääräisen ikäluokan 100 henkilöä kohti
1997	38 920	64 789	60,1
1998	39 739	65 811	60,4
1999	39 936	67 015	59,6
2000	40 490	67 529	60,0
2001	40 287	66 442	60,6
2002	40 491	67 529	60,0

¹⁾ Lähde: Opetushallitus. Raportointiopti, heinäkuu 2003.

²⁾ Vuoden 2002 tieto perustuu Tilastokeskuksen väestöennusteeseen, muiden vuosien tiedot Tilastokeskuksen tilastoihin toteutuneesta väestökehityksestä.

■ Koulutukseen hakeutuminen ja opintojen aloittaminen

Toisen asteen koulutuksen yhteishakujärjestelmä (asetus 1197/1998) on Opetushallituksen keskitetty tietojärjestelmä, jonka avulla vohlehditaan koulutukseen hakemisesta ja opiskelijaksi ottamisesta. Yhteishaussa hakijat voivat hakea samalla lomakkeella viiteen eri kohteeseen. Järjestelmästä saadaan koulutuksen järjestäjille niiden opiskelijaksi ottamisessa tarvitsemat tiedot. Toisen asteen yhteishakujärjestelmään kuuluvat nuorille tarkoitettut päivälukiot, ammatilliset perustutkinnot ja osa kansanopistojen yleissivistävästä koulutuksesta. Vieraskielinen koulutus, aikuisille tarkoitettu koulutus ja Ahvenanmaalla järjestettävä koulutus, musiikkialan koulutus, tanssialan koulutus ja liikunta-alan koulutus eivät kuulu yhteishakuun.

Tässä käsitellään toisaalta toisen asteen lukiokoulutuksen kokonaisuutta ja toisaalta suoraan perusopetuksesta hakeneiden määriä.

Lukiokoulutuksen yhteishaun ensisijaisten hakijoiden määrä on vähentynyt vuodesta 2000 vuoteen 2002 yhteensä 6 % (-2 200). Samanaikaisesti aloittaneiden määrän on vähentynyt 5 % (-1 650). Hakijoiden pääsy koulutukseen on viime vuosina koko ajan helpottunut, vaikka myös aloituspaikkojen määrä on laskenut. Yhä useampi myös aloittaa ensimmäisen hakutoiveensa mukaisessa lukiokoulutuksessa.

Toisen asteen yhteishaussa hakeneet ja aloittaneet sekä aloituspaikat vuosina 2000 - 2002

Koko maa	Ensisijaisesti hakeneet			Aloituspaikat			Aloittaneet		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Lukiokoulutus									
Yhteishaku	38 339	37 254	36 124	40 290	39 910	40 157	35 476	34 606	33 790

Muutokset

Koko maa	Ensisijaisesti hakeneet		Muutos 2000 - 2002		Aloittaneet	
	Absol.	(%)	Absol.	(%)	Absol.	(%)
Lukiokoulutus						
Yhteishaku	-2 215	-5,8	-133	-0,3	-1 686	-4,8

Toisen asteen yhteishaun ensisijaiset hakijat suhteessa aloituspaikkoihin ja aloittaneisiin vuosina 2000 - 2002

Koko maa	Ensisijaiset hakijat aloituspaikkaa kohden			Ensisijaisista hakijoista aloitti (%)			Muutos %-yksikköä 2000 - 2002
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	
Lukiokoulutus							
Yhteishaku	0,95	0,93	0,90	92,5	92,9	93,5	1,0

Toisen asteen yhteishaun ensisijaisella hakutoiveella lukiokoulutuksen aloittaneet vuosina 2000 - 2002

Koko maa	Ensisijaisella toiveella aloittaneet			Ensisijaisella toiveella aloittaneet (%)			Muutos %-yksikköä 2000 - 2002
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	
Lukiokoulutus							
Yhteishaku	30 770	29 871	29 598	80,3	80,2	81,9	1,6

Suoraan perusopetuksesta hakeneiden määrät osoittavat samanlaista kehitystä kuin koko yhteishaun indikaattorit. Ensijaisien hakijoiden määrä on laskenut 6 %:lla ja aloittaneiden määrä laskenut 5 %:lla. Suoraan perusopetuksesta hakeneilla opiskelijoilla on ollut hivenen paremmat mahdollisuudet päästä haluamaansa koulutukseen kuin yleensä yhteishaussa.

Lukiokoulutukseen toisen asteen yhteishaussa suoraan perusopetuksesta hakeneet ja aloittaneet sekä peruskoulupohjaiset aloituspaikat vuosina 2000 - 2002

Koko maa	Ensijaisesti hakeneet			Aloituspaikat			Aloittaneet		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Lukiokoulutus									
Yhteishaku	37 356	36 313	35 210	40 290	39 910	40 157	34 985	34 113	33 336

Muutokset

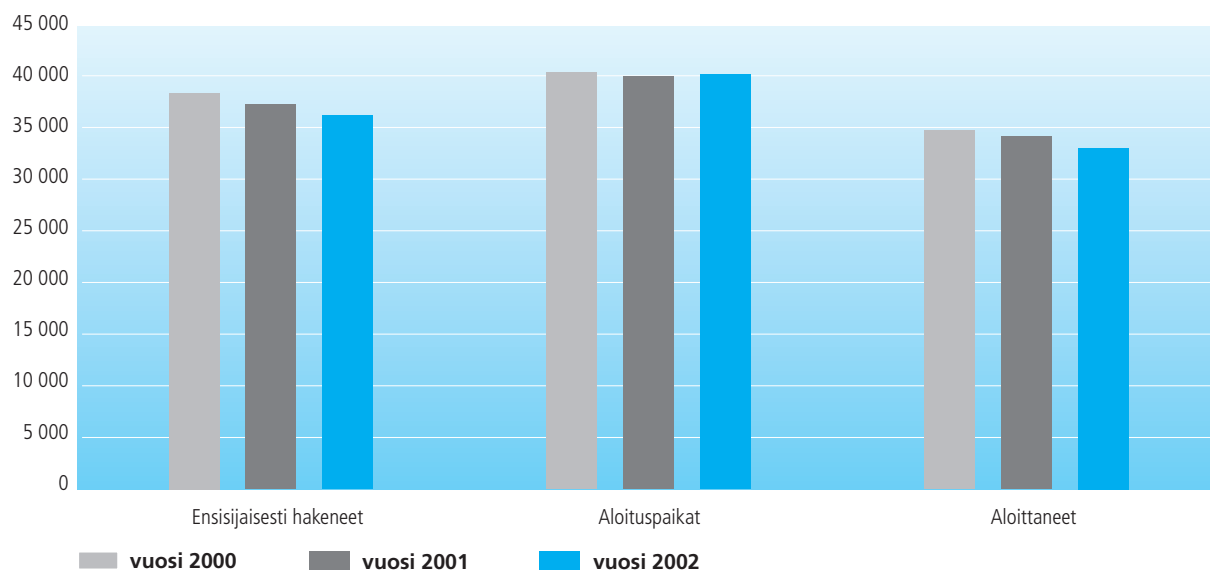
Koko maa	Ensijaisesti hakeneet		Muutos 2000 - 2002		Aloittaneet	
	Absol.	(%)	Absol.	(%)	Absol.	(%)
Lukiokoulutus						
Yhteishaku	-2 146	-5,7	-133	-0,3	-1 649	-4,7

Toisen asteen yhteishaun ensijaiset hakijat suhteessa aloituspaikkoihin ja aloittaneisiin vuosina 2000 - 2002

Koko maa	Ensijaiset hakijat aloituspaikkaa kohden			Ensijaisista hakijoista aloitti (%)			Muutos %-yksikköä
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	
Lukiokoulutus							
Yhteishaku	0,93	0,91	0,88	93,6	93,9	94,7	1,1

Yhteishaku

Opiskelijaa

■ Ainevalinnat

Lukion tuntijaosta on määrätty valtioneuvoston päätöksellä (835/1993). Pakollisten kurssien lisäksi lukiossa tarjotaan syventäviä ja soveltavia kursseja, jotka ovat opiskelijoille valinnaisia. Syventävät kurssit ovat pääasiassa pakollisiin kursseihin välittömästi liittyviä jatkokursseja, joita opiskelijan on valittava lukio-opintoihinsa vähintään kymmenen. Soveltavat kurssit ovat eheyttäviä kursseja, jotka sisältävät aineksia eri oppiaineista, menetelmäkursseja, muita koulun tarjoamia kursseja tai muissa oppilaitoksissa opiskeltavia kursseja. Niiden tarjonnasta päättää lukion ylläpitäjä ja niiden valinta on opiskelijalle vapaaehtoista.

Kielten opiskelu

Perusopetuksessa jo valitut kielet A1, A2, B1 ja B2 jatkuvat myös lukiossa. Uutena kielenä lukiossa on valinnainen B3-kieli. Noin 64 prosenttia lukion oppimäärän vuonna 2002 suorittaneista oli opiskellut kolmea tai useampaa vierasta kieltä, kun opiskelijalle vieraiksi kieliksi on tilastoitu kaikki muut kielet paitsi hänen oma äidinkieltensä.

Lukion oppimäärän vuosina 2000 - 2001 suorittaneet opiskelemissä kielten määrän mukaan

Opiskelijan opiskelemien vieraiden kielten määrä ¹⁾	Lukion oppimäärän suorittaneet opiskelijat opiskelemissä vieraiden kielten määrän mukaan ²⁾					
	Opiskelijoita			Opiskelijoiden jakautuminen (%)		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Enintään 1 kieli	58	86	77	0,2	0,2	0,2
2 kieltä	11 153	11 689	12 592	32,2	34,0	35,7
3 kieltä	16 847	16 534	16 310	48,6	48,0	46,2
4 kieltä	5 424	5 129	5 177	15,7	14,9	14,7
5 kieltä	994	861	989	2,9	2,5	2,8
Vähintään 6 kieltä	157	123	164	0,4	0,4	0,4
Yhteensä	34 633	34 422	35 309	100,0	100,0	100,0

1) Vieraiksi kieliksi on tilastoitu muut kuin opiskelijan oma äidinkieli.

2) Ahvenanmaa ei ole mukana tiedoissa.

Lähde: Opetushallitus. Optirekisteri.

Lukion oppimäärän suorittanut on opiskellut yleisimmin kolmea kieltä. Vuosina 2000 - 2002 lähes puolet opiskelijoista oli opiskellut kolmea kieltä. Parina viime vuotena kolmea kieltä opiskelleiden suhteellinen osuus on hieman laskenut ja kahta kieltä opiskelleiden suhteellinen osuus sen sijaan hieman kasvanut.

Lukion opiskelija jatkaa perusopetuksen vuosiluokilla 1 - 6 aloittamansa A1-kielen opiskelua lukiossa A-kielenä, ja lisäksi hän voi jatkaa perusopetuksessa vapaaehtoisena aloittamansa A2-kielen opiskelua. Näin hänellä voi olla lukiossa useampi kuin yksi A-kieli.

Lähes kaikki lukion oppimäärän suorittaneet ovat opiskelleet englantia A-kielenä. Englantia opiskelleiden osuus lukion oppimäärän vuonna 2001 suorittaneista oli 98,6 %. Englantia ja saksaa A-kielenä opiskelleiden suhteellinen osuus on viime vuosina hieman kasvanut, kun taas ruotsia opiskelleiden suhteellinen osuus on vähentynyt.

Lukion oppimäärän vuosina 1999 - 2001 suorittaneet opiskelemissään A-kielten mukaan

A-kieli ¹⁾	Lukion oppimäärän suorittaneet opiskellun kielen mukaan					
	Opiskelijoita			% -osuus lukion oppimäärän suorittaneista		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Englanti	30 793	34 051	34 042	96,9	98,0	98,6
Ruotsi	1 783	1 915	1 521	5,6	5,5	4,4
Suomi	1 908	1 948	1 981	6,0	5,6	5,7
Ranska	379	455	419	1,2	1,3	1,2
Saksa	499	745	965	1,6	2,1	2,8
Venäjä	194	187	148	0,6	0,5	0,4
Saame	1	-	-	0,0		
Latina	-	-	-			
Espanja	-	1	1		0,0	0,0
Italia	-	-	1			0,0
Muu kieli	-	-	1			0,0

1) Opiskelija voi opiskella samanlaajuisista oppimäärää useammassa kuin yhdessä kielessä.
Lähde: Tilastokeskus.

Perusopetuksen vuosiluokilla 7 - 9 alkaneena B1-kielenä opiskellaan pääasiassa ruotsin kieltä. Tavallisimmin B2- ja B3-kielinä on opiskeltu saksaa. Perusopetuksessa aloitettu A2-oppimäärän opiskelu näkyy lukiossa B2- ja B3-oppimäärien opiskelun vähenemisenä.

Lukion oppimäärän vuosina 1999 - 2001 suorittaneet opiskelemissään kielten B2-/B3-oppimäärien mukaan

Kieli ¹⁾	Lukion päättötodistuksen saaneet B2-/B3-oppimäärän suorittaneet yhteensä					
	Yhteensä			% -osuus lukion oppimäärän suorittaneista		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Englanti	97	86	113	0,3	0,2	0,3
Ruotsi	-	-	-	-	-	-
Suomi	56	19	37	0,2	0,1	0,1
Ranska	6 946	7 325	6 937	21,9	21,1	20,1
Saksa	14 949	14 722	13 695	47,0	42,4	39,7
Venäjä	1 492	1 820	1 980	4,7	5,2	5,7
Saame	44	12	47	0,1	0,0	0,1
Latina	415	456	449	1,3	1,3	1,3
Espanja	1 299	1 550	1 662	4,1	4,5	4,8
Italia	469	674	684	1,5	1,9	2,0
Muu kieli	31	56	68	0,1	0,2	0,2

1) Opiskelija voi opiskella samanlaajuisista oppimäärää useammassa kuin yhdessä kielessä.
Lähde: Tilastokeskus.

Matematiikan ja luonnontieteiden opiskelu

Lukion opiskelijat voivat matematiikassa valita joko lyhyen tai pitkän oppimäärän. Lukion tuntijaossa pitkän matematiikan oppimäärä on vähintään kymmenen pakollista kurssia ja lyhyen kuusi pakollista kurssia.

Lukion päättötodistuksen vuosina 2000 - 2002 saaneet opiskelemaisensa matematiikan oppimäärän mukaan

Vuosi	Lukion päättötodistuksen saaneet opiskelijat ¹⁾		
	Pitkä oppimäärä	Lyhyt oppimäärä	Yhteensä
Opiskelijoita yhteensä			
- Vuosi 2000	13 702	21 042	34 744
- Vuosi 2001	13 832	20 590	34 422
- Vuosi 2002	14 147	21 162	35 309

Opiskelijoiden %-jakautuminen opiskellun oppimäärän mukaan

- Vuosi 2000	39,4	60,6	100,0
- Vuosi 2001	40,2	59,8	100,0
- Vuosi 2002	40,1	59,9	100,0

Naisten osuus (%) eri oppimäärien opiskelijoista

- Vuosi 2000	43,8	69,4	59,3
- Vuosi 2001	42,5	68,4	58,0
- Vuosi 2002	43,5	68,9	58,7

1) Ahvenanmaan tiedot eivät ole mukana vuosien 2001-2002 luvuissa.
Lähde: Opetushallitus. Optirekisteri, heinäkuu 2003.

Lukion päättötodistuksen vuosina 2000 - 2002 saaneista noin 40 % oli matematiikan pitkän oppimäärän suorittaneita. Pitkän oppimäärän opiskelijoista on ollut naisia noin 40 %, kun kaikista lukion päättötodistuksen saaneista naisia oli hieman vajaa 60 %.

Lukion päättötodistuksen vuosina 2001 - 2002 saaneiden opiskelijoiden suorittamien matematiikan syventävien kurssien määrä

Syventävät kurssit Kurssimäärä	Vuosi 2001 ¹⁾			Vuosi 2002 ¹⁾		
	Lukion oppimäärän suorittaneet			Lukion oppimäärän suorittaneet		
	Yhteensä	Naisia	Naisia %	Yhteensä	Naisia	Naisia %
Pitkä oppimäärä						
- 1 - 3 kurssia	9 485	4 182	44,1	9 435	4 267	45,2
- Vähintään 4 kurssia	2 664	870	32,7	2 745	965	35,2
- Yhteensä	12 149	5 052	41,6	12 180	5 232	43,0
Lyhyt oppimäärä						
- 1 - 2 kurssia	10 443	6 846	65,6	10 336	6 960	67,3
- Vähintään 3 kurssia	2 930	1 798	61,4	2 827	1 681	59,5
- Yhteensä	13 373	8 644	64,6	13 163	8 641	65,7

1) Ahvenanmaan tiedot eivät ole tilastossa mukana.
Lähde: Opetushallitus. Optirekisteri, kesäkuu 2003.

Useat opiskelijat suorittavat myös matematiikan soveltavia kursseja. Lukionsa päättäneen opiskelijan suorittamien matematiikan soveltavien kurssien määrä on ollut useimmin alle kaksi.

Fysiikassa ja kemiassa pakollisia kursseja on yksi, biologiassa ja maantiedossa kaksi. Koulutuksen järjestäjän on tarjottava lisäksi fysiikassa vähintään seitsemän, kemiassa kolme sekä biologiassa ja maantiedossa kummassakin vähintään kaksi syventävää kurssia. Taulukossa on tarkasteltu, missä määrin lukionsa päättäneet ovat suorittaneet laajoja oppimääriä mainituissa oppiaineissa.

Lukion päättötodistuksen vuosina 2001 - 2002 saaneiden opiskelijoiden suorittamien fysiikan, kemian, biologian ja maantiedon syventävien kurssien määrä

Oppiaine Suoritettujen syventävien kurssien määrä	Vuosi 2001 ¹⁾ Lukion oppimäärän suorittaneet			Vuosi 2002 ¹⁾ Lukion oppimäärän suorittaneet			Laajan oppimäärän suorittaneet (%) päättötodistuksen saaneista ^{1) 2)}	
	Yhteensä	Naisia	Naisia %	Yhteensä	Naisia	Naisia %	v. 2001	v. 2002
Fysiikka								
- Alle 6 kurssia	7 106	3 194	44,9	7 544	3 265	43,3		
- Vähintään 6 kurssia ²⁾	7 265	1 897	26,1	7 465	2 082	27,9	21,1	21,1
- Yhteensä	14 371	5 091	35,4	15 009	5 347	35,6		
Kemia								
- Alle 3 kurssia	6 758	3 099	45,9	6 586	2 870	43,6		
- Vähintään 3 kurssia ²⁾	5 989	2 384	39,8	5 648	2 356	41,7	17,4	16,0
- Yhteensä	12 747	5 483	43,0	12 234	5 226	42,7		
Biologia								
- Alle 2 kurssia	7 361	4 358	59,2	7 333	4 321	58,9		
- Vähintään 2 kurssia ²⁾	11 193	7 363	65,8	11 268	7 555	67,0	32,5	31,9
- Yhteensä	18 554	11 721	63,2	18 601	11 876	63,8		
Maantieto								
- Alle 2 kurssia	8 215	4 727	57,5	8 742	4 903	56,1		
- Vähintään 2 kurssia ²⁾	8 551	5 109	59,7	8 429	5 147	61,1	24,8	23,9
- Yhteensä	16 766	9 836	58,7	17 171	10 050	58,5		

1) Ahvenanmaan tiedot eivät ole tilastossa mukana.

2) Laajaksi oppimääräksi on katsottu opinnot, joissa fysiikassa on suoritettu vähintään kuusi, kemiassa vähintään kolme sekä biologiassa ja maantiedossa kummassakin vähintään kaksi syventävää kurssia.

Lähde: Opetushallitus. Optirekisteri, kesäkuu 2003.

Laajan oppimäärän suorittaneita suhteessa lukion päättötodistuksen saaneisiin on ollut eniten biologiassa ja vähiten kemiassa. Moni lukionsa päättäneistä opiskelijoista on opiskellut myös soveltavia kursseja luonnontieteellisissä oppiaineissa. Opiskelijan suorittamien soveltavien kurssien määrä on ollut useimmin alle kaksi. Runsaat tuhat lukionsa päättäneitä opiskelijaa on vuosittain opiskellut luonnontieteellisissä aineissa myös monioppiaineisia soveltavia kursseja, tavallisimmin enintään yhden kurssin.

■ Lukion ja ylioppilastutkinnon suorittaneet

Lukion oppimäärän suorittaneet opintojen keston mukaan

Lukion opetus kurssitettiin jo 1980-luvun alussa, ja luokattomaan järjestelmään siirryttiin 1990-luvun puolivälissä. Lukion oppimäärän suorittaneiden määrä on viime vuosina vaihdellut melko vähän.

Lukion oppimäärän vuosina 1999 - 2002 suorittaneet opiskeluvuosien määrän mukaan

Vuosi ¹⁾	Enintään kolme opiskeluvuotta	Yli kolme opiskeluvuotta		Yhteensä
		Yhteensä	%-osuus oppimäärän suorittaneista	
1999	27 871	3 912	12,3	31 783
2000	29 502	5 242	15,1	34 744
2001	29 014	5 524	16,0	34 538
2002	28 897	6 543	18,5	35 440

1) Tiedoissa ovat mukana myös aikuislukioiden ja kansanopistojen lukio-opiskelijat.
Lähde: Tilastokeskus.

Säädösten mukaan lukion oppimäärä on laajuudeltaan kolmivuotinen, ja se tulee suorittaa enintään neljässä vuodessa, jollei opiskelijalle perustellusta syystä ole myönnetty suoritusajan pidennystä. Lukion yli kolmessa vuodessa suorittaneiden suhteellinen osuus on kasvanut viime vuosina. Opintoaikojen pidentymiseen on useita syitä. Osa opiskelijoista pidentää opiskeluaikaansa muun muassa harrastusten, työssäkäynnin, vaihtopuolivuoden, laajan opinto-ohjelman tai muun elämäntilanteesta johtuvan syyn vuoksi. Mahdollisuus ylioppilastutkinnon kokeiden suorittamiseen hajautetusti eri kertoina pidentänee myös joidenkin opiskelijoiden opiskeluaikaa.

Ylioppilastutkinnon suorittaneet

Ylioppilastutkintotodistuksen saaminen edellyttää lukion oppimäärän suorittamista. Suoritettujen ylioppilastutkintojen lukumäärä on viime vuosina hieman noussut.

Vuosina 1999 - 2002 suoritettujen ylioppilastutkintojen määrä

Ylioppilastutkinnon suoritusvuosi	Ylioppilastutkintoja ¹⁾²⁾	19 - 21 vuotiaiden ikäluokan keskimääräinen koko ³⁾	Yo-tutkintoja/ 19 - 21-vuotiaiden keskimääräisen ikäluokan 100 edustajaa
1999	34 347	64 730	53,1
2000	35 661	64 731	55,1
2001	35 283	65 761	53,7
2002	36 195	67 009	54,0

1) Luvuissa ovat mukana myös aikuisopiskelijoiden suorittamat ylioppilastutkinnot.

2) Vuosien 1999 - 2001 tiedot perustuvat Tilastokeskuksen tietoihin, vuoden 2002 tiedot ylioppilastutkintolautakunnan Internet-sivujen tilastotietoihin.

3) Vuosien 1999 - 2001 väestötiedot perustuvat Tilastokeskuksen oppilaitostilastoihin, vuoden 2002 tiedot Tilastokeskuksen väestöennusteeseen.

Verrattaessa tutkinnon suorittaneiden lukumääriä 19 - 21-vuotiaiden keskimääräisen ikäluokan väestömäärään havaitaan, että noin puolet ikäluokasta suorittaa ylioppilastutkinnon. Ylioppilastutkinnon suorittaneiden määrässä ovat mukana myös tutkinnon suorittaneet aikuisopiskelijat.

■ Lukiokoulutuksen opettajat

Keväällä 2002 lukiossa antoi opetusta yhteensä 7 846 opettajaa. Rehtoreiden ja lehtoreiden osuus opettajista oli 77,6 %. Naisia opettajista oli 65,3 %. Naisten osuus vaihteli jonkin verran tehtävätyypeittäin. Päätoimisista tuntiopettajista ja maahanmuuttajaopettajista oli suhteellisesti suurempi osuus naisia kuin lehtoreista ja sivutoimisista tuntiopettajista. Rehtoreista naisia oli vajaa kolmannes. Vuonna 1999 kerättyihin opettajatietoihin verrattuna naisten osuus rehtoreista, lehtoreista ja sivutoimisista tuntiopettajista on lisääntynyt yhdellä prosenttiyksiköllä. Muissa tehtävätyypeissä naisten osuus on hieman laskenut.

Lukion opettajien määrä, sukupuolijakauma ja muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin vuonna 2002

Tehtävätyyppi	Opettajia			
	Yhteensä	Joista naisten	Muodollisesti kelpoinen	
		osuus	hoitamaansa tehtävään	
		%		%
Rehtorit	438	29,7	426	97,3
Lehtorit	5 651	67,8	5 484	97,0
Maahanmuuttajien opettajat	23	82,6	19	82,6
Päätoimiset tuntiopettajat	1 264	69,9	1 028	81,3
Sivutoimiset tuntiopettajat	459	55,3	133	29,0
Tieto tehtävätyypistä puuttuu	11	81,8	0	0,0
Yhteensä	7 846	65,3	7 090	90,4

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

Lukion opettajien muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään on varsin hyvä. Keväällä 2002 opettajista oli muodollisesti kelpoisia 90,4 %. Tehtävätyypeittäin kelpoisuus vaihteli jonkin verran. Kun rehtoreista ja lehtoreista oli runsaat 97 % muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään, niin muodollisesti kelpoisten osuus päätoimisista tuntiopettajista oli 81,3 % ja sivutoimisista tuntiopettajista 29,0 %. Tehtävän edellyttämää kelpoisuutta vailla olevilla opettajilla oli usein kuitenkin jokin muu opettajakelpoisuus. Lukion opettajien kelpoisuustilanne oli hyvin samanlainen kuin vuonna 1999, joskin muodollisesti kelpoisten päätoimisten ja sivutoimisten tuntiopettajien suhteellinen osuus oli lisääntynyt muutamalla prosenttiyksiköllä.

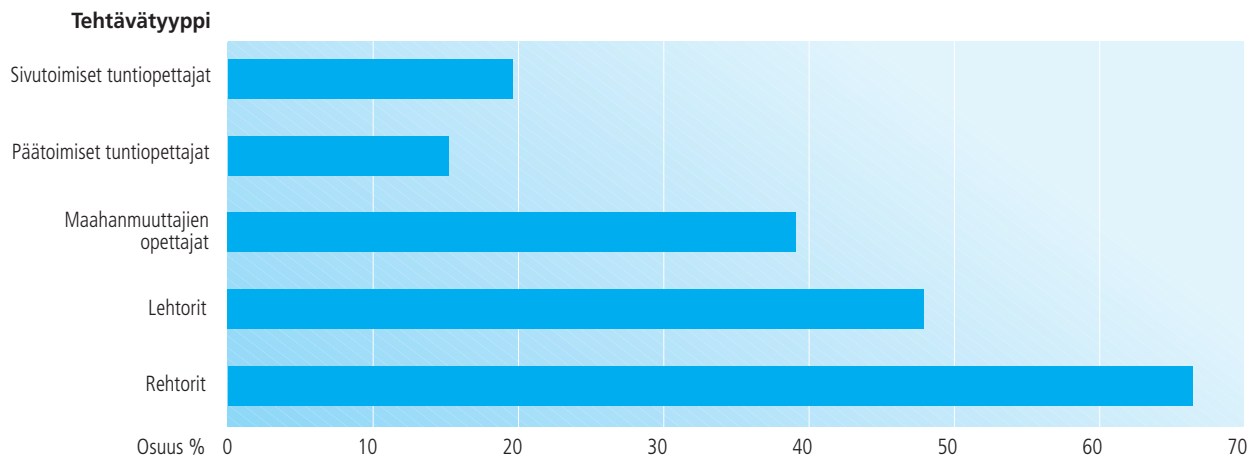
Lukion opettajien määrä ja suhteellinen osuus ikäryhmittäin vuonna 2002

Opettajien tehtävätyyppi	Yhteensä	Alle 40 v.		40 v. - 49 v.		50 v. ja yli	
			%		%		%
Rehtorit	438	40	9,1	107	24,4	291	66,4
Lehtorit	5 651	1 520	26,9	1 422	25,2	2 709	47,9
Maahanmuuttajien opettajat	23	6	26,1	8	34,8	9	39,1
Päätoimiset tuntiopettajat	1 264	785	62,1	287	22,7	192	15,2
Sivutoimiset tuntiopettajat	459	259	56,4	110	24,0	90	19,6
Tieto tehtävätyypistä puuttuu	11	8	72,7	2	18,2	1	9,1
Yhteensä	7 846	2 618	33,4	1 936	24,7	3 292	42,0

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

Lukion opettajat ovat perusopetuksen opettajia vanhempia. Keväällä 2002 opettajista vähintään 50-vuotiaita oli 42,0 %. Tehtävätyypeittäin tarkasteltuna vanhimpia olivat rehtorit, joista 50 vuotta täyttäneitä oli 66,4 %. Myös lehtoreista lähes puolet (47,9 %) oli täyttänyt 50 vuotta. Sen sijaan tuntiopettajista yli puolet oli alle 40-vuotiaita.

Vähintään 50-vuotiaiden opettajien osuus lukion opettajista tehtävätyypeittäin vuonna 2002

Taloudellisuus

Kustannuskehitys 1997 - 2001

Suomessa oli vuonna 2001 noin 530 lukiokoulutusta tarjoavaa oppilaitosta. Lukioista noin 475 oli kunnallisia, 40 yksityisiä ja 10 valtion ylläpitämiä. Valtion ylläpitämät lukiot ovat joko kielikouluja tai normaalikouluja, jotka liitettiin seurantajärjestelmän piiriin vuonna 2000. Lukiokoulutusta järjestäviä yksityisiä yhteisöjä tai säätiöitä oli vuonna 2001 yhteensä 35 ja kuntia yhteensä 277. Kuntia, joissa ei järjestetä lukiokoulutusta lainkaan, oli yhteensä 155. Vain yhden lukion käsittäviä kuntia oli 190.

Lukiokoulutuksen käyttökustannusten kehitykseen ja kustannustasoon vaikuttavat samat tekijät kuin perusopetuksessa. Näitä ovat mm. ikäluokan koko, kouluverkoston rakenne ja koulujen koko, lukiokoulutuksen kysyntä ja tarjonta, palkkauksen kehitys, opetusjärjestelyt ja tarjotut tukipalvelut. Opettajien eläkevakuumaksujen siirto vaikeuttaa kustannuskehityksen arviointia myös lukiokoulutuksessa.

Nimellishintaiset opiskelijakohtaiset kustannukset ovat lisääntyneet vuosina 1997 - 2001 likimain samassa suhteessa kuin perusopetuksessa eli 15 prosenttia. Lisäys on vuositasolla keskimäärin 3,7 %. Yksikkökustannusten reaalin muutos vuodesta 1997 on siis melko vähäinen, aivan kuten perusopetuksessa. Yksikkökustannukset ovat lisääntyneet vuodesta 1997 suhteellisesti eniten Uudellamaalla, Päijät-Hämeessä ja Kainuussa. Uudellamaalla kustannukset ovat lisääntyneet muita alueita selvästi enemmän eli 25 %. Vähiten kustannukset ovat lisääntyneet Kanta-Hämeessä, jossa koko aikavälin muutos on vain 6,3 %. Kustannusten lisäys on ollut muita alueita vähäisempää myös Lapissa, Keski-Suomessa ja Pohjois-Karjalassa. Vuosina 2000 - 2001 kustannukset lisääntyivät keskimäärin 5,9 %. Alueittain tarkasteltuna lisäys oli keskimääräistä selvästi suurempi eli vajaa 10 % Etelä-Karjalassa, Kymenlaaksossa ja Etelä-Pohjanmaalla. Itä-Uudellamaalla kustannukset laskivat pari prosenttia edellisestä vuodesta.

Kuntien lukiokoulutuksen käyttökustannukset maakunnittain vuosina 1997 - 2001 (euroa/opiskelija)

	1997	1998	1999	2000	2001	Muutos %		Vaihteluväli kunnittain vuonna 2001	
						97-01	00-01	Alin arvo	Ylin arvo
						Uusimaa	3 346	3 362	3 690
Varsinais-Suomi	3 312	3 406	3 478	3 566	3 743	13,0	5,0	3 004	5 119
Itä-Uusimaa	3 710	3 723	4 011	4 422	4 327	16,6	-2,1	3 930	5 432
Satakunta	3 341	3 382	3 418	3 561	3 782	13,2	6,2	2 975	6 411
Kanta-Häme	3 423	3 346	3 348	3 533	3 639	6,3	3,0	3 346	6 449
Pirkanmaa	3 283	3 276	3 262	3 501	3 727	13,5	6,4	3 182	6 836
Päijät-Häme	3 657	3 664	3 838	3 998	4 306	17,8	7,7	3 815	6 816
Kymenlaakso	3 656	3 621	3 675	3 752	4 059	11,0	8,2	3 534	5 666
Etelä-Karjala	3 539	3 587	3 571	3 730	4 082	15,4	9,4	3 785	7 010
Etelä-Savo	33 731	3 961	3 896	4 011	4 254	14,0	6,1	3 740	8 388
Pohjois-Savo	3 452	3 426	3 507	3 611	3 852	11,6	6,7	3 369	6 232
Pohjois-Karjala	3 623	3 605	3 575	3 772	3 961	9,3	5,0	3 219	6 069
Keski-Suomi	3 663	3 685	3 651	3 749	3 981	8,7	6,2	3 366	6 338
Etelä-Pohjanmaa	3 528	3 630	3 616	3 686	3 990	13,1	8,2	3 295	5 820
Pohjanmaa	3 664	3 616	3 851	4 094	4 220	15,2	3,1	3 437	6 801
Keski-Pohjanmaa	3 731	3 699	3 691	3 872	4 207	12,7	8,7	3 605	6 280
Pohjois-Pohjanmaa	3 621	3 587	3 707	3 900	4 063	12,2	4,2	3 148	5 757
Kainuu	3 925	4 065	4 183	4 355	4 599	17,2	5,6	3 909	6 288
Lappi	4 135	4 029	4 038	4 211	4 429	7,1	5,2	3 345	11 691
Yhteensä	3 512	3 527	3 639	3 815	4 041	15,1	5,9	2 712	11 691

Tiedot eivät sisällä majoitusta ja kuljetusta.

Lukiokoulutuksen käyttökustannukset koulutuksen järjestäjittäin ja toimintoittain vuonna 2001 (euroa/opiskelija)

Koulutuksen järjestäjä	Kouluja	Opiskelijoita	Opiskelijoita / koulu	Opetuksen palkkausmenot	Opetuksen muut menot	Majoitus	Ruokailu	Muu oppilashuolto	Sisäinen hallinto	Kiinteistöjen ylläpito	Pienet hankkeet	Yhteensä
Yksityinen	40	10 642	265	2 418	167	27	222	6	322	452	82	3 696
Valtio	10	2 391	239	3 248	236	0	356	43	414	1 338	24	5 659
Kunta	475	114 291	240	2 818	207	3	287	3	212	444	72	4 044
Kuntayhtymä	2	220	120	2 371	271	0	147	0	702	412	90	3 993
Yhteensä	527	127 543	242	2 792	204	5	282	4	225	461	72	4 045

Kustannukset vuonna 2001

Kunnallisen lukiokoulutuksen kustannukset opiskelijaa kohden olivat vuonna 2001 keskimäärin 4 040 euroa (sis. opettajien eläkevakuutusmaksut). Yksityisen lukiokoulutuksen kustannukset alittavat kunnallisen koulutuksen kustannukset selvästi. Kunnallisen lukiokoulutuksen kustannukset opiskelijaa kohden vuonna

2001 vaihtelivat kunnittain noin 2 700 eurosta 11 700 euroon. Kokonaiskustannukset opiskelijaa kohden olivat kustannuksiltaan halvimmassa viidenneksessä kuntia keskimäärin 3 360 euroa ja kalleimmassa viidenneksessä kuntia keskimäärin 6 110 euroa. Opiskelijoista kävi koulua kustannuksiltaan halvimmassa viidenneksessä kuntia noin 43 prosenttia ja kustannuksiltaan kalleimmassa viidenneksessä kuntia noin 5 prosenttia. Kunnallisen lukiokoulutuksen keskimääräiset kustannukset maakunnittain vaihtelivat vuonna 2001 Kanta-Hämeen 3 640 eurosta Kainuun 4 600 euroon.

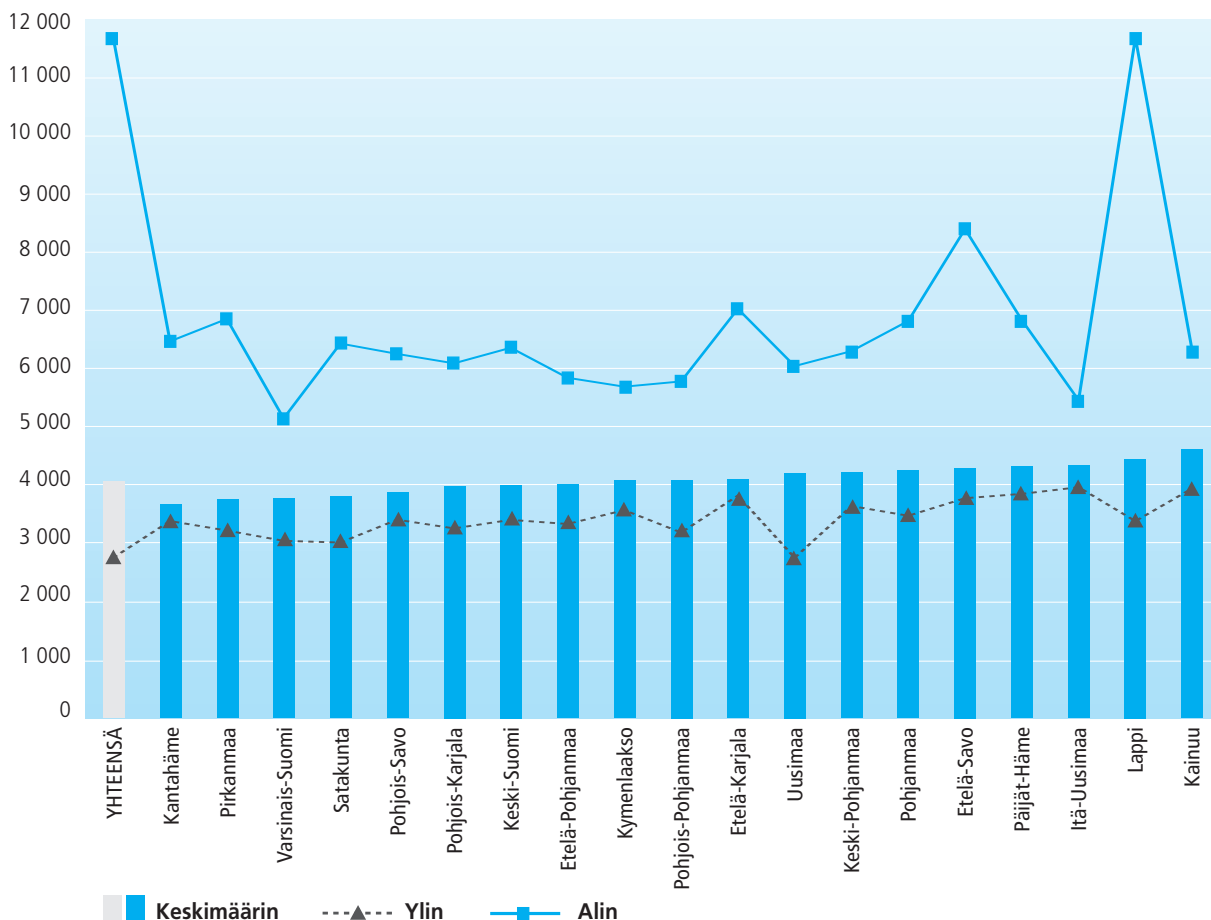
Kuntien lukiokoulutuksen opiskelijakohtaisten kustannusten vaihtelu kalleusryhmittäin vuonna 2001

Kunnista	Kouluja	Opiskelija	Osuus opisk. %	Keskim. koulukoko	Vaihteluväli		Euroa/oppiilas keskimäärin			
					Euroa/opiskelija		Opetus	Osuus-%	Muut menot	Yht.
1. viidennes	149	48 760	43	328	2 712	- 3 809	2 646	76	816	3 462
2. viidennes	93	23 678	21	253	3 812	- 4 130	3 002	76	949	3 951
3. viidennes	103	27 176	24	263	4 141	- 4 592	3 179	72	1 243	4 422
4. viidennes	62	8 584	8	138	4 602	- 5 459	3 718	75	1 217	4 935
5. viidennes	68	6 093	5	90	5 463	- 11 691	4 476	73	1 636	6 112
Yhteensä	475	114 291	100	240	2 712	- 11 691	3 025	75	1 019	4 044

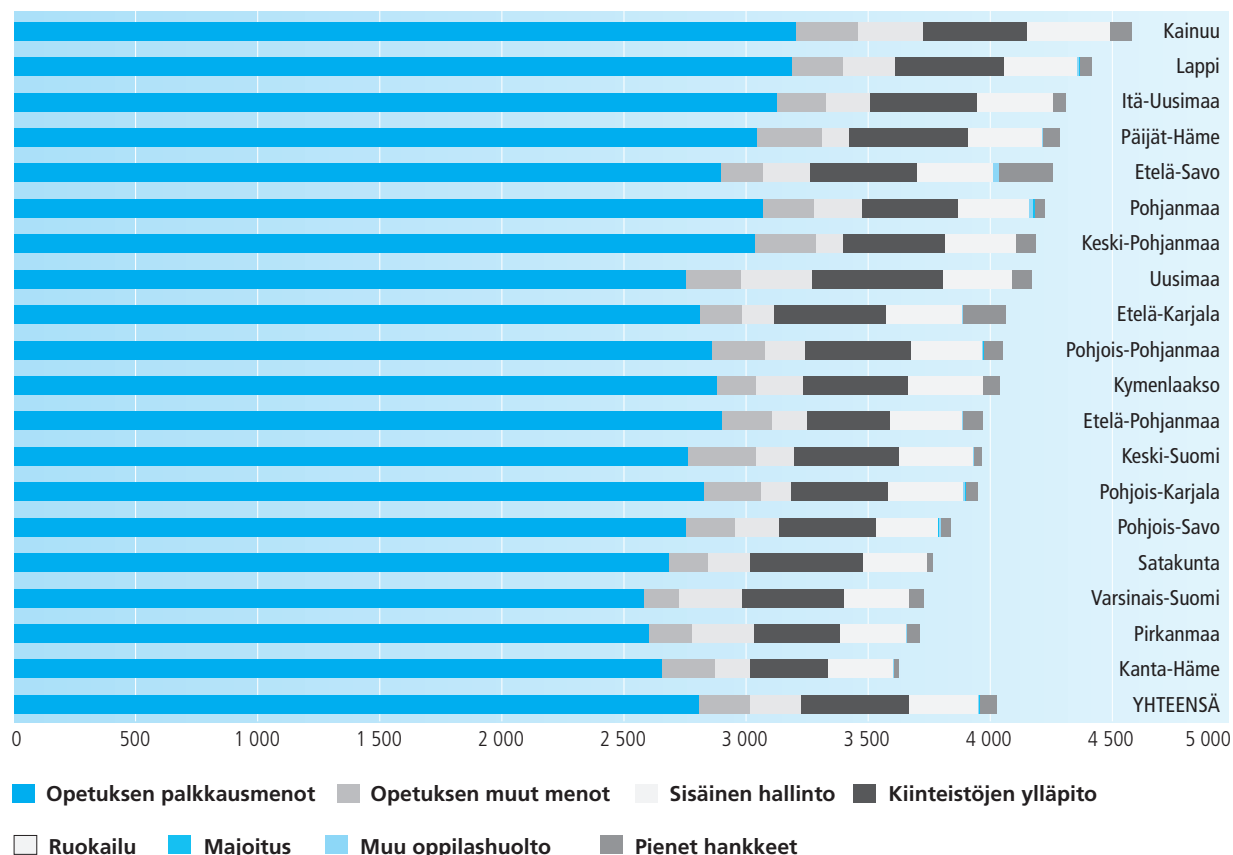
Kunnat on jaettu viidenneksiin opiskelijakohtaisten kustannusten suuruuden perusteella.

Kuntien lukiokoulutuksen käyttökustannusten vaihtelu maakunnittain vuonna 2001

Euroa/opiskelija

Kuntien lukiokoulutuksen käyttökustannukset maakunnittain vuonna 2001 (euroa/opiskelija)

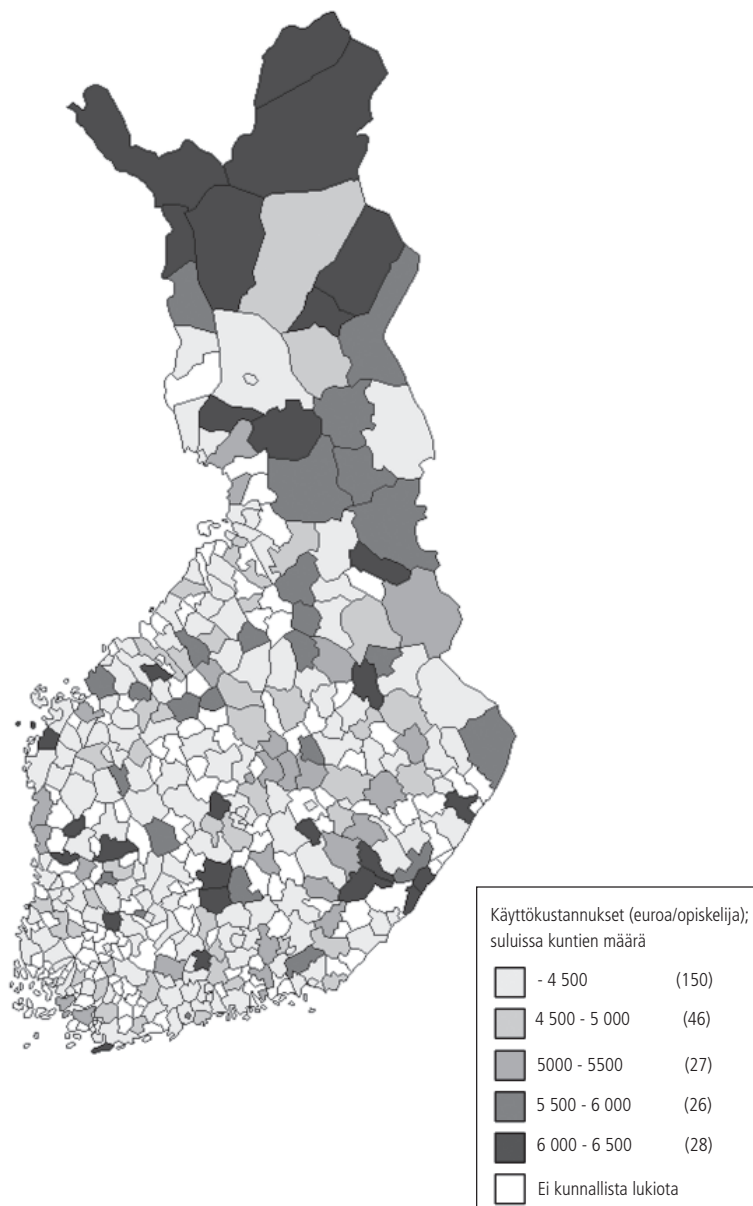
Opetuksen kustannukset muodostavat myös lukiokoulutuksen kustannuksista valtaosan eli noin 75 prosenttia. Tästä opettajien palkkausmenojen osuus on noin 93 prosenttia. Opetuksen kustannukset opiskelijaa kohden ovat perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa lähes samalla tasolla. Perusopetuksen kalliimmat kustannukset johtuvat tukipalveluista. Opetuksen kustannukset olivat kunnallisessa lukiokoulutuksessa vuonna 2001 keskimäärin 3 025 euroa opiskelijaa kohden. Halvimmassa viidenneksessä kuntia opetuksen kustannukset olivat keskimäärin 2 650 euroa ja kalleimmassa viidenneksessä kuntia 4 475 euroa. Muut menot olivat keskimäärin 1 020 euroa, halvimmassa viidenneksessä kuntia noin 815 euroa ja kalleimmassa viidenneksessä kuntia noin 1 635 euroa. Kustannuksiltaan halvimmassa viidenneksessä kuntia koulujen keskikoko oli edelleen noin 330 opiskelijaa. Kalleimmassa viidenneksessä kuntia koulujen keskikoko on pienentynyt edellisen vuoden 100 opiskelijasta 90 opiskelijaan.

Kuntien lukiokoulutuksen käyttökustannukset ja yksikköhinnat vuosina 1997 - 2001 (euroa/opiskelija)

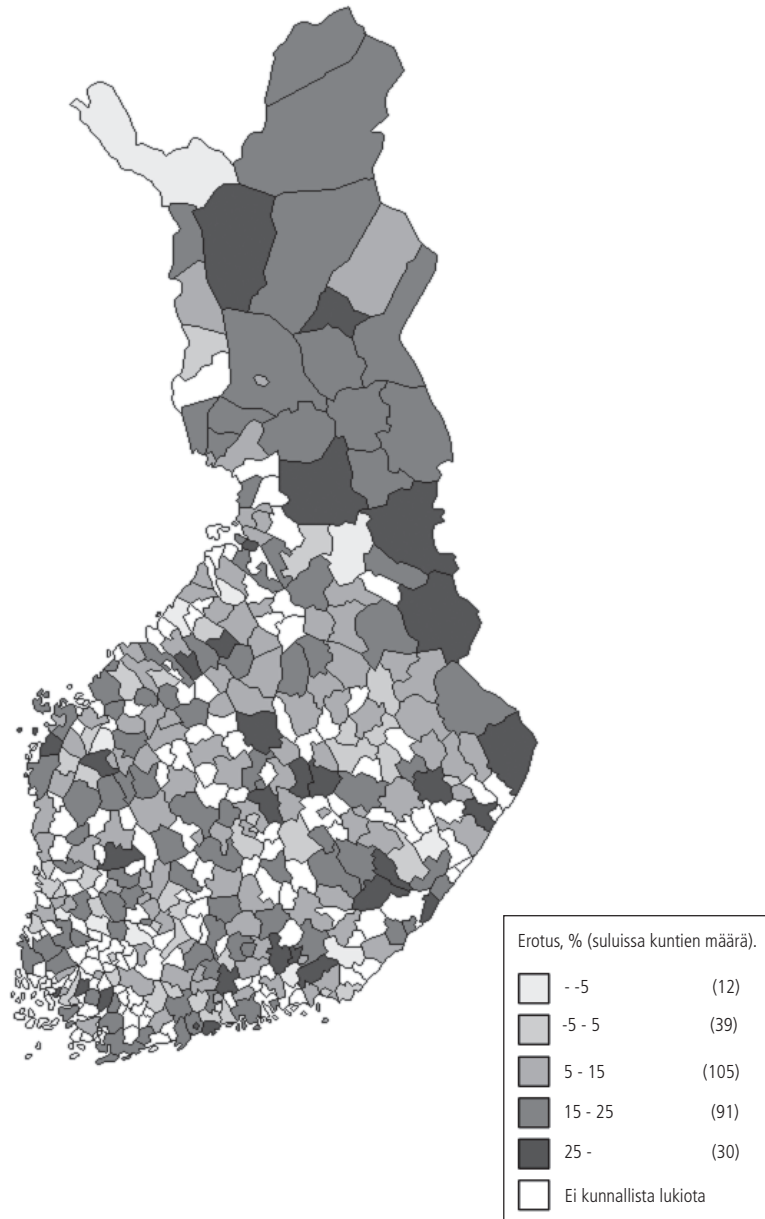
	1997	1998	1999	2000	2001
Käyttökustannukset	3 351	3 478	3 644	3 892	4 190
Yksikköhinnat	2 890	3 084	3 288	3 457	3 623
Ero euroina	-462	-394	-356	-435	-567
Ero %	-14	-11	-10	-11	-14

Myös lukiokoulutuksen rahoitusperusteita voidaan arvioida perusopetuksen tavoin vertaamalla keskimääräisiä yksikköhintoja todellisiin opiskelijakohtaisiin kustannuksiin kyseisenä vuonna. Yksikköhintarahoitus ei kuitenkaan anna riittävää kuvaa kunnallisen lukiokoulutuksen rahoituksesta, sillä tehtäväkohtainen valtionosuus muodostaa vain osan kuntien kokonaisrahoituksesta. Kunnallisen lukiokoulutuksen yksikköhintojen ja todellisten kustannusten erotus vaihtelee paljon kunnittain. Todellisten kustannusten ja yksikköhintojen erotus lisääntyi jonkin verran vuosina 2000 - 2001. Vuonna 2001 kunnallisen lukiokoulutuksen yksikköhinta alitti toteutuneet opiskelijakohtaiset kustannukset keskimäärin 13,5 prosentilla. Maakunnittain erotus vaihteli Kainuun ja Uudenmaan 20 prosentin ja Satakunnan 6 prosentin välillä. Kuntakohtaista vaihtelua on tarkasteltu oheisessa karttakuviossa.

Kuntien lukiokoulutuksen käyttökustannukset kunnittain vuonna 2001 (euroa/opiskelija)

Kuntien lukiokoulutuksen käyttökustannusten ja yksikköhintojen erotus kunnittain vuonna 2001 (%)

Ammatillinen peruskoulutus

Ammatilliset perustutkinnot ja opetussuunnitelmien perusteet uudistettiin vuosina 1999 - 2001. Kaikki ammatilliset perustutkinnot muuttuivat kolmivuotisiksi vuoteen 2001 mennessä. Niihin sisällytettiin myös vähintään 20 opintoviikon laajuinen työssäoppimisen jakso ammatillisesta koulutuksesta annetun lain (630/1998) mukaan. Kaikki tutkinnot tuottavat jatko-opintokelpoisuuden ammattikorkeakouluihin ja yliopistoihin. Uudistetut tutkinnot antavat laaja-alaiset perusvalmiudet alan erilaisiin tehtäviin samoin kuin erikoisosaamista jollakin työelämän alueella. Lisäksi opetusministeriön vuonna 1998 tekemän päätöksen mukaan uusiin tutkintoihin liitetään näytöt. Niillä tarkoitetaan koulutuksen aikana työelämän kanssa yhteistyössä järjestettäviä opinnäytteitä, jotka ajoittuvat koko koulutuksen ajalle. Näyttöjen kokeilu ja kehittäminen on parhaillaan käynnissä.

Ammatillista peruskoulutusta koskevaa päätöksentekoa on siirretty keskus- ja aluehallinnosta koulutuksen järjestäjille. Ammatillisten oppilaitosten ylläpitojärjestelmää ja koulutuksen määrällistä säätelyjärjestelmää kevennettiin siten, että aiemmasta aloituspaikkasäätelystä luovuttiin ja vuodesta 1998 alkaen siirryttiin oppilaitoskohtaiseen ja vuoden 1999 alusta lukien koulutuksen järjestäjäkohtaiseen säätelyyn. Tällöin määriteltiin opiskelijoiden enimmäismäärät. Ylläpitämisyjärjestelmää myös selkeytettiin kunnallistamalla tai yksityistämällä valtion ammatillisia oppilaitoksia. Muutos on poistanut lähes kokonaan valtion ammatilliset oppilaitokset. Oppilaitokset ovat yhä enemmän siirtyneet kuntayhtymien omistukseen.

Ammatillisen koulutuksen järjestäjillä on aiempaa enemmän liikkumavaraa suunnata koulutustaan joustavasti työelämän tarpeiden mukaan niille myönnettyjen järjestämislupien rajoissa. Järjestäjät voivat myös suunnata tutkintojen koulutusohjelmia ja opintoja alueellisten ja paikallisten työelämän tarpeiden mukaisesti. Niillä on lisäksi mahdollisuus päättää omien oppilaitosyksiköidensä organisoinnista ja nimistä itsenäisesti. Oppilaitosten määrä on viime vuosina vähentynyt, mutta koulutuspisteiden määrä on säilynyt lähes ennallaan (tietoja ammatillista koulutusta antavien oppilaitosten ja ammattikorkeakoulujen muutoksista vuosina 1990 - 2003, Opetushallituksen Moniste 10/2003).

Opetusministeriö on säädellyt koulutuksen määrällisessä mitoittamisessa eräiden suosittujen tai yksikköhinnaltaan kalliiden ammatillisten perustutkintojen koulutusohjelmien järjestämistä. Tällaisia ovat esimerkiksi maatalousalan perustutkinnon hevostalouden koulutusohjelmaan, merenkulkualan perustutkintoon sekä lapsi- ja perhetyön perustutkintoon johtavat koulutusohjelmat. Opetusministeriö on keväällä 2003 tekemällään päätöksellä rajoittanut ensimmäistä kertaa koko koulutusalan, kulttuurialan ammatillisen peruskoulutuksen, järjestämistä syksystä 2003 lukien. Jos koulutuksen järjestäjä haluaa laajentaa koulutustehtävänsä kulttuurialan koulutukseen tai kulttuurialan koulutustaan uusiin kulttuurialan perustutkintoihin, tähän tulee pyytää lupa opetusministeriöltä.

Perusopetuksen jälkeen koulustarjonta on mitoitettu valtakunnallisesti siten, että koko peruskoulun päättävälle ikäluokalle tarjotaan koulutuspaikka lukiossa tai ammatillisessa peruskoulutuksessa.

Vuodesta 2002 lähtien ammatillista peruskoulutusta on rahoitettu lakisääteisen yksikköhintarahoituksen lisäksi toiminnan tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuusrahoitus on jaettu määrällisiin indikaattoreihin perustuvaan tulosrahoitukseen sekä laatupalkintoon. Ensimmäiset laatupalkinnot jaetaan vuonna 2003.

Tuloksellisuusrahoituksen lisäksi ammatillisen peruskoulutuksen rahoitusperusteena käytetään vuosina 2003 - 2005 harkinnanvaraisena yksikköhinnan korotuksena myönnettävää kannustusrahaa muutamilla kansantaloudellisesti merkittävillä tekniikan ja liikenteen koulutusalaan sijoittuvilla aloilla sekä luonnonvaralan metsäkoneenkuljettajakoulutuksessa. Näillä aloilla on ennakoitavissa, että ammattitaitoisen työvoiman saatavuus vaikeutuu. Vuonna 2003 on myönnetty kannustusrahaa koulutuksen vetovoiman ja vaikuttavuuden lisäämiseksi 56 koulutuksen järjestäjälle noin 13,5 miljoonaa euroa seuraavien koulutusten ja tutkintojen järjestämiseen: kone- ja metallialan perustutkinto, logistiikan perustutkinto, kuljetuspalvelujen koulutusohjelma (suunnattu erityisesti raskaan kuljetuskaluston kuljettajakoulutukseen), rakennusalan perustutkinto, talotekniikan perustutkinto, pintakäsittelyalan perustutkinto ja metsäalan perustutkinnon metsäkonealan koulutusohjelma.

Kulttuurialan ammatillisen peruskoulutuksen rajoittamispäätöksen sekä tuloksellisuus- ja kannustusrahoitusten vaikutukset koulutustarjontaan näkyvät vasta tietyllä viiveellä.

■ Koulutukseen hakeutuminen ja aloittaminen

Toisen asteen koulutuksen yhteishakujärjestelmä (asetus 1197/1998) on Opetushallituksen keskitetty tietojärjestelmä, jonka avulla huolehditaan koulutukseen hakemisesta ja opiskelijaksi ottamisesta. Yhteishaussa hakijat voivat hakea samalla lomakkeella viiteen eri kohteeseen. Järjestelmästä saadaan koulutuksen järjestäjille niiden opiskelijaksi ottamisessa tarvitsemat tiedot. Toisen asteen yhteishakujärjestelmään kuuluvat nuorille tarkoitettut päivälukiot, ammatilliset perustutkinnot ja osa kansanopistojen yleissivistävästä koulutuksesta. Vieraskielinen koulutus, aikuisille tarkoitettu koulutus, Ahvenanmaalla järjestettävä koulutus, musiikkialan koulutus, tanssialan koulutus ja liikunta-alan koulutus eivät kuulu yhteishakuun. Aloittaneiden kokonaismäärät, joissa mukana yhteishaun ulkopuolinen koulutus, löytyvät sivulta 65.

Oheisessa taulukossa esitettyjen aloittaneiden määrä eroaa selvästi Tilastokeskuksen keräämistä vastaavista aloittaneiden määristä. Osan eroista selittää joidenkin koulutusten ja hakijaryhmien erilainen määrittely ja käsittely Tilastokeskuksen aineistossa ja toisaalta yhteishakuaineistossa. Suurin vaikutus eroavuuksiin ovat kuitenkin jälkitäytön päivitysten poikkeavuuksilla. Koska kaikki ammatillinen peruskoulutus ei kuulu yhteishakuun eroavat yhteishaun aloituspaikkamäärät Opetushallituksen oppilastietojärjestelmän aloituspaikkamääristä.

Tässä käsitellään toisaalta ammatillisen peruskoulutuksen yhteishaun kokonaisuutta ja toisaalta suoraan peruskoulutusta hakeneiden määriä.

Toisen asteen yhteishaun ammatillisen peruskoulutuksen ensisijaisten hakijoiden määrä on vähentynyt kolmessa vuodessa 2000 - 2002 yhteensä 11 % (7 000). Vähennystä on tapahtunut kaikilla muilla aloilla paitsi kulttuurialalla. Eniten ovat vähentyneet matkailu-, ravitsemis- ja talousalan (18 %) ja luonnonvara-alan (15 %) hakijamäärät. Kulttuurialan hakijamäärä on kasvanut 8 %. Aloituspaikkojen kokonaistarjonta on säilynyt lähes muuttumattomana. Eniten on vähentynyt matkailu-, ravitsemis- ja talousalan aloituspaikkojen määrä, ja kasvua on erityisesti kulttuurialalla, kaupan ja hallinnon alalla ja vapaa-aika ja liikunta-alalla. Aloittaneiden kokonaismäärä on laskenut 5 % (2 000). Erityisesti aloittaminen on vähentynyt tekniikan ja liikenteen alalla sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla. Aloittaminen on lisääntynyt kulttuurialalla ja vapaa-aika- ja liikunta-alalla.

Toisen asteen yhteishaussa ensisijaisesti hakeneet, aloituspaikat ja aloittaneet vuosina 2000 - 2002*

Koko maa	Ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen hakeneet			Ammatillisen koulutuksen aloituspaikat			Ammatillisessa koulutuksessa aloittaneet		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Koulutusala									
Luonnonvara-ala	3 260	2 862	2 767	3 330	3 574	3 261	2 409	2 181	2 238
Tekniikan ja liikenteen ala	20 302	18 870	17 953	19 286	19 069	18 716	17 042	16 637	15 759
Kaupan ja hallinnon ala	10 188	9 929	8 905	6 636	7 140	7 204	6 474	6 345	6 345
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	10 083	8 916	8 296	10 271	10 177	9 314	7 998	7 522	7 090
Sosiaali- ja terveysala	12 588	11 895	11 146	6 209	6 467	6 290	5 815	5 510	5 557
Kulttuuriala	5 594	5 863	6 062	2 658	2 911	3 361	2 289	2 600	2 911
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	1 552	1 446	1 478	527	682	714	517	648	665
Yhteensä	63 567	59 781	56 607	48 917	50 020	48 860	42 544	41 443	40 565

*Kaikki ammatillisessa peruskoulutuksessa aloittaneet löytyvät sivun 65 taulukosta.

Toisen asteen yhteishaun ensisijaisten hakijoiden, aloituspaikkojen ja aloittaneiden muutokset vuosina 2000 - 2002

Koulutusala	Ensisijaisesti hakeneet	Aloituspaikat	Aloittaneet
Luonnonvara-ala	-493	-69	-171
Tekniikan ja liikenteen ala	-2 349	-570	-1 283
Kaupan ja hallinnon ala	-1 283	568	-129
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	-1 787	-957	-908
Sosiaali- ja terveysala	-1 442	81	-258
Kulttuuriala	468	703	622
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	-74	187	148
Yhteensä	-6 960	-57	-1 979

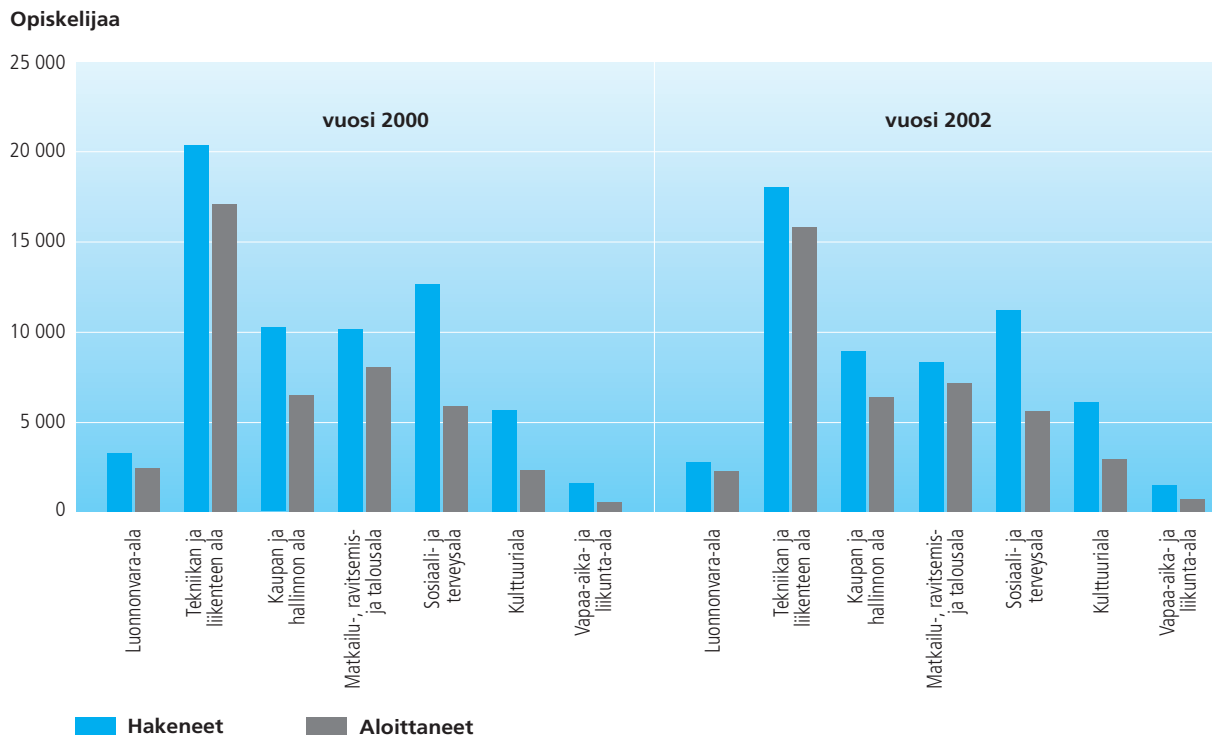
Toisen asteen yhteishaun ensisijaiset hakijat suhteessa aloituspaikkoihin ja aloittaneisiin vuosina 2000 - 2002

Koko maa	Ensisijaiset hakijat aloituspaikkaa kohden			Muutos 2000 - 2002	Ensisijaiset hakijat/ aloittaneet			Muutos (%) 2000 - 2002
	2000	2001	2002		2000	2001	2002	
Koulutusala								
Luonnonvara-ala	1,0	0,8	0,8	-0,2	73,9	76,2	80,9	7,0
Tekniikan ja liikenteen ala	1,1	1,0	1,0	-0,1	83,9	88,2	87,8	3,9
Kaupan ja hallinnon ala	1,5	1,4	1,2	-0,3	63,5	63,9	71,3	7,8
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1,0	0,9	0,9	-0,1	79,3	84,4	85,5	6,2
Sosiaali- ja terveysala	2,0	1,8	1,8	-0,2	46,3	46,3	49,9	3,6
Kulttuuriala	2,1	2,0	1,8	-0,3	40,9	44,3	48,0	7,1
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	2,0	2,1	2,1	0,1	33,3	44,8	45,0	11,7
Yhteensä	1,3	1,2	1,2	-0,1	66,9	69,3	71,7	4,8

Toisen asteen yhteishaun esittämällään ensimmäisellä hakutoiveella aloittaneet vuosina 2000 - 2002

Koko maa	Ensisijaisella toiveella aloittaneet			Ensisijaisella toiveella aloittaneet (%)			Muutos (%) 2000 - 2002
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	
Koulutusala							
Luonnonvara-ala	19 66	1 821	1804	60,3	63,6	65,2	4,9
Tekniikan ja liikenteen ala	11 930	12056	11733	58,8	63,9	65,4	6,6
Kaupan ja hallinnon ala	4 491	4591	4703	44,1	46,2	52,8	8,7
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	5413	5066	4916	53,7	56,8	59,3	5,6
Sosiaali- ja terveysala	4 748	4522	4651	37,7	38,0	41,7	4,0
Kulttuuriala	1 835	2 023	2271	32,8	34,5	37,5	4,7
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	430	520	531	27,7	36,0	35,9	8,2
Yhteensä	30 813	30 599	30 609	48,5	51,2	54,1	5,6

Toisen asteen yhteishassa ammatilliseen peruskoulutukseen hakeneet ja aloittaneet vuosina 2000 ja 2002

Hakijoiden mahdollisuus päästä haluamaansa koulutukseen on seurantajaksolla edelleen helpottunut. Yhtä aloituspaikkaa kohden oli vuonna 2000 vielä 1,3 hakijaa ja vuonna 2002 enää 1,2 hakijaa. Tilanne on tässä mielessä vaikeutunut hieman vain vapaa-aika- ja liikunta-alalla. Hakijoiden pääsy koulutukseen on helpottunut erityisesti kaupan ja hallinnon alalla sekä kulttuurialalla.

Suoraan perusopetuksesta ammatilliseen koulutukseen hakeneiden määrät ovat laskeneet vuodesta 2000 vuoteen 2002 yhteensä 10 % (2 700). Erityisesti on vähentynyt hakeminen vapaa-aika ja liikunta-alalle (22 %), matkailu- ravitsemis- ja talousalalle (21 %) sekä luonnonvara-alalle (19 %). Hakijamäärät ovat kasvaneet erityisesti kulttuurialalle (28 %) mutta myös sosiaali- ja terveysalalle (3 %). Aloittaneiden kokonaismäärä on vähentynyt samassa suhteessa kuin hakijamäärät. Perusopetuksen suorittaneille tarkoitettujen aloituspaikkojen määrä on pysynyt lähes ennallaan. Vähennystä on ollut ennen kaikkea matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla ja lisäksi puolestaan kulttuurialalla.

Suoraan perusopetuksesta hakeneiden opiskelijoiden on helpompi päästä haluamaansa koulutukseen kuin yleensä yhteishaussa. Ensisijaisia hakijoita aloituspaikkaa kohden on keskimäärin 0,6. Tässä asiassa ei ole tapahtunut moniin vuosiin erityisiä muutoksia.

Toisen asteen yhteishaussa suoraan perusopetuksesta ensisijaisesti hakeneet, aloituspaikat ja aloittaneet vuosina 2000 - 2002

Koko maa	Ensisijaisesti ammatilliseen koulutukseen hakeneet			Ammatillisen koulutuksen aloituspaikat			Ammatillisessa koulutuksessa aloittaneet		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Luonnonvara-ala	1 167	978	949	2 402	2 553	2 344	1 055	884	917
Tekniikan ja liikenteen ala	12 180	11 306	10 692	17 539	17 379	17 201	12 177	11 508	10 955
Kaupan ja hallinnon ala	4 127	4 073	3 699	5 025	5 292	5 296	3 581	3 582	3 411
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	4 044	3 511	3 184	7 545	7 412	6 918	3 949	3 650	3 371
Sosiaali- ja terveysala	3 710	3 768	3 836	4 638	4 710	4 740	2 224	2 301	2 457
Kulttuuriala	1 064	1 367	1 368	1 727	2 036	2 299	677	820	921
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	396	350	306	408	523	539	201	236	217
Yhteensä	26 688	25 353	24 034	39 284	39 905	39 337	23 864	22 981	22 240

Tarjonta

Aloituspaikat

Ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikkojen kokonaismäärä on kääntynyt laskuun Opetushallituksen oppilaitostietojärjestelmän (OPTI) mukaan. Opetushallituksen aloituspaikkatietoja ei voida vertailla Tilastokeskuksen aloittajatietoihin tai uusien opiskelijoiden tietoihin, koska nämä tiedot on kerätty eri ajankohtina, eri perusteilla ja eri rekistereihin. Esimerkiksi matkailu-, ravitsemis- ja talousalan aloituspaikkaluvut sisältävät myös talouskoulun aloituspaikat, mutta Tilastokeskuksen aloittajaluvut eivät sisällä talouskoulun aloittajia. Lisäksi Ahvenanmaan ammatillista peruskoulutusta ei ole otettu huomioon aloituspaikkojen, aloittajien ja tutkinnon suorittaneiden määrissä.

Vuosina 1998 - 2002 ammatillisen perustutkintokoulutuksen (opetussuunnitelmiin perustuva ammatillinen peruskoulutus ja näyttötutkintoon valmistava koulutus) aloituspaikkojen kokonaismäärä pienentyi yhdellä prosentilla, niin että 2002 tarjolla oli 54 800 aloituspaikkaa. Kaikista ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikoista näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen osuus oli 10 - 12 %. Ammatillisen peruskoulutuksen (opetussuunnitelmiin perustuva) aloituspaikkojen määrä on pienentynyt jonkin verran vuosina 1998 - 2002. Sen sijaan näyttötutkintoon valmistavan ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikkojen määrä kasvoi tänä aikana lievästi. Vuonna 2002 näyttötutkintoon valmistavan koulutuksen aloituspaikkojen määrä oli runsas 6 000.

Ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikkojen kokonaismäärä on kasvanut ainoastaan seuraavissa maakunnissa, joissa sijaitsevat suurimmat väestön kasvukeskukset: Uusimaa, Varsinais-Suomi ja Pohjois-Pohjanmaa. Muissa maakunnissa aloituspaikkojen määrä on pienentynyt vuosina 1998 - 2002.

Vetovoimaisen kulttuurialan ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikkojen määrä on kasvanut eniten muihin koulutusaloihin verrattuna vuosina 1998 - 2002. Tällä alalla on käynnistetty nimikkeiltään ja sisällöiltään aivan uusia perustutkintoja vuodesta 2001 alkaen. Myös kaupan ja hallinnon alan sekä vapaa-aika- ja liikunta-alan koulutustarjonta on kasvanut. Suurin vähennys on ollut tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysalan ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikoissa.

Ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen uudistuksissa pääasiassa vuonna 2001 kaikille ammatillisen peruskoulutuksen koulutusaloille on tehty joitakin muutoksia: on perustettu kokonaan uusia perustutkintoja tai koulutusohjelmia koulutusalan sisällä, ja osa perustutkinnoista tai koulutusohjelmista on siirretty koulutusosalta toiselle tai ammattitutkinnoiksi. Näillä muutoksilla on jossain määrin vaikutusta myös eri koulutusalojen aloituspaikkojen määrälliseen kehitykseen, kuten matkailualan perustutkinnon siirrolla kaupan ja hallinnon alalta matkailu-, ravitsemis- ja talousalan koulutusosalalle vuonna 2000.

Suurin ammatillisen perustutkintokoulutuksen ala on edelleen tekniikan ja liikenteen ala (19 700 aloituspaikkaa), jonka osuus oli 36 % koko koulutustarjonnasta vuonna 2002. Seuraavaksi suurimmat koulutusalat ovat kaupan ja hallinnon ala (17 %), sosiaali- ja terveysala (15 %) sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousala (15 %).

Ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikkojen määrä koulutusaloittain vuosina 1998 - 2002

	1998	1999	2000	2001	2002	Muutos	
						1998/2002	2001/2002
Luonnonvara-ala	4 231	4 196	4 204	4 349	3 993	-238	-356
Tekniikan ja liikenteen ala	22 044	20 676	20 592	20 614	19 681	-2 363	-933
Kaupan ja hallinnon ala	8 240	8 194	8 142	8 866	9 176	936	310
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	8 430	7 966	8 635	8 980	8 212	-218	-768
Sosiaali- ja terveysala	9 359	9 398	8 899	8 592	8 362	-997	-230
Kulttuuriala	2 565	3 032	3 303	3 567	4 214	1 649	647
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	559	666	790	953	1 155	596	202
Yhteensä	55 428	54 128	54 565	55 921	54 793	-635	-1 128

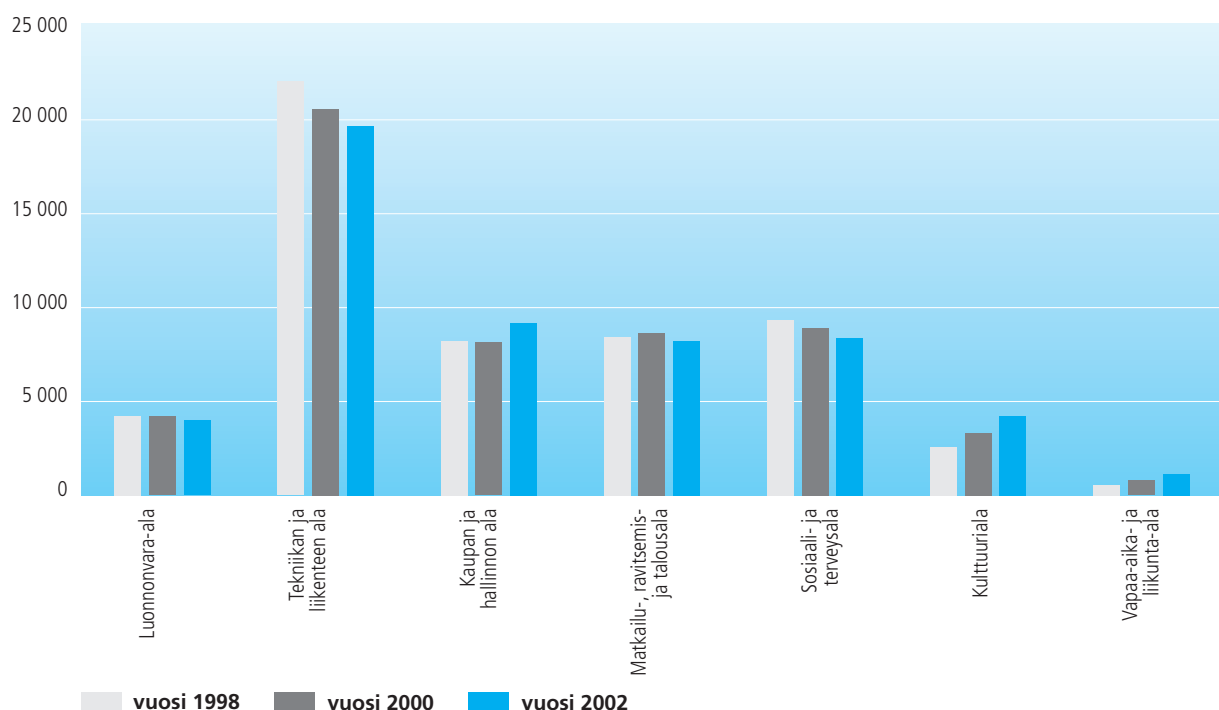
Ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikkojen osuudet (%) kaikista aloituspaikoista koulutusaloittain vuosina 1998 - 2002

	1998	1999	2000	2001	2002	%yksikön muutos	
						1998/2002	2001/2002
Luonnonvara-ala	7,6	7,8	7,7	7,8	7,3	-0,3	-0,5
Tekniikan ja liikenteen ala	39,8	38,2	37,7	36,9	35,9	-3,9	-0,9
Kaupan ja hallinnon ala	14,9	15,1	14,9	15,9	16,7	1,9	0,9
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	15,2	14,7	15,8	16,1	15,0	-0,2	-1,1
Sosiaali- ja terveysala	16,9	17,4	16,3	15,4	15,3	-1,6	-0,1
Kulttuuriala	4,6	5,6	6,1	6,4	7,7	3,1	1,3
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	1,0	1,2	1,4	1,7	2,1	1,1	0,4
Yhteensä	100	100	100	100	100		

Lähde: Opetushallituksen oppilaitostietokanta OPTI 10.9.2003

Ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloituspaikkojen määrä koulutusaloittain vuosina 1998 - 2002

Aloituspaikoja

Keskimääräinen 16 - 18-vuotiaiden ikäluokka oli vuonna 2002 noin 64 200. Tämä ikäluokka on jonkin verran pienentynyt sitten 1990-luvun, ja sen ennustetaan pienenevän edelleenkin. Opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen perusopetuspohjaiset aloituspaikat suhteessa 16 - 18-vuotiaiden keskimääräiseen ikäluokkaan ovat pysyneet lähes muuttumattomina viime vuosina. Vuonna 2002 ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkoja oli 1,3 jokaista nuorta kohden. Vastaavasti lukiokoulutuksen koulutustarjonta kyseiseen ikäluokkaan nähden on suurentunut hieman koko maassa (0,6 aloituspaikkaa jokaista nuorta kohden vuonna 2002).

Ruotsin kielellä järjestetyssä lukiokoulutuksessa aloituspaikkaosuus suhteessa kyseiseen ikäluokkaan oli hieman suurempi kuin suomenkielisessä koulutuksessa vuonna 2002. Toisaalta ruotsin kielellä annettavan opetussuunnitelmaperusteisen ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikkojen osuus suhteessa kyseiseen ikäluokkaan on pienempi kuin suomenkielisessä koulutuksessa.

Perusopetuspohjaisen ammatillisen peruskoulutuksen ja lukiokoulutuksen aloituspaikkatarjonta molemmissa kieliryhmissä yhteensä suhteessa edellä mainittuun ikäluokkaan oli säilynyt lähes samalla tasolla vuosina 1998 - 2002. Vuonna 2002 oli liki 1,4 aloituspaikkaa jokaista nuorta kohden.

16 - 18-vuotiaiden keskimääräinen ikäluokka kieliryhmittäin Tilastokeskuksen ennusteen mukaan

16 - 18-vuotiaiden keskimääräinen ikäluokka	1998	1999	2000	2001	2002
Koko maa	65 514	66 717	67 231	66 172	64 184
Ruotsin kielellä annettu opetus	3 086	3 066	3 081	3 062	3 039

Ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikat kieliryhmittäin vuosina 1998 - 2002**Ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikat**

(opetussuunnitelmaperusteinen koulutus)	1998	1999	2000	2001	2002
Kaikki	49 791	48 989	48 245	49 177	48 361
josta ruotsin kielellä annettu opetus	2 360	2 119	2 253	2 335	2 188
Aloituspaikat suhteessa ikäluokkaan %					
Kaikki	76,0	73,4	71,8	74,3	75,3
Ruotsin kielellä annettu opetus	76,5	69,1	73,1	76,3	72,0

Lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikat yhteensä kieliryhmittäin vuosina 1998 - 2002**Lukion ja ammatillisen peruskoulutuksen aloituspaikat yhteensä 1998 - 2002**

Aloituspaikat	1998	1999	2000	2001	2002
Kaikki	89 530	88 925	88 735	89 464	88 852
josta ruotsin kielellä annettu opetus	4 723	4 571	4 872	4 898	4 917
Aloituspaikat suhteessa ikäluokkaan %					
Kaikki	136,7	133,3	132,0	135,2	138,4
Ruotsin kielellä annettu opetus	153,0	149,1	158,1	160,0	161,8

Lähde: Opetushallituksen oppilaitostietokanta OPTI 10.9.2003

■ Koulutuksen aloittaneet ja tutkinnon suorittaneet

Ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloittaneiden kokonaismäärä on Tilastokeskuksen ja Opetushallituksen oppilaitostietojärjestelmän (OPTI) mukaan pysynyt samalla tasolla vuosina 1998 - 2001. Vuonna 2001 opetushallinnon alaisen ammatillisen perustutkintokoulutuksen (opetussuunnitelmaperusteinen ja näyttötutkintoon valmistava koulutus) aloittaneita oli 54 700. Luvussa ei ole otettu huomioon Ahvenanmaata eikä luokkaa ”Muu koulutusala tai tuntematon koulutus”. Näiden aloittajien määrä olikin hyvin pieni vuonna 2001.

Kaikista ammatillisen perustutkintokoulutuksen aloittaneista 9 - 12 % oli näyttötutkintoon valmistavassa koulutuksessa vuosina 1998 - 2001. Aloittaneiden kokonaismäärä on kasvanut eniten kulttuurin, humanistisen ja opetusalan, kaupan- ja hallinnon aloilla. Koulutuksen aloittaneiden määrä on vastaavana ajankohtana vähentynyt eniten matkailu-, ravitsemis- ja talousalalla, sosiaali- ja terveysalalla sekä jonkin verran tekniikan ja liikenteen alalla. Eri koulutusalojen ammatillisten perustutkintojen koulutuksen aloittaneiden määrään ovat johtaneet vaikuttaneet ammatillisen koulutuksen tutkintorakenteen muutokset.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden (ammattillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona) määrä on Tilastokeskuksen ja Opetushallituksen oppilaitostietojärjestelmän (OPTI) mukaan vähentynyt viidenneksellä vuosina 1998 - 2001 eli 35 200:sta 28 300 tutkinnon suorittajaan. Tänä ajanjaksona näyttötutkinnon suorittaneita oli 9 - 13 % kaikista perustutkinnon suorittaneista. Perustutkinnon suorittajien määrässä ei ole mukana Ahvenanmaalla opiskelleita eikä luokkaa ”Muun koulutusala tai tuntematon koulutus”. Näiden tutkinnon suorittaneiden määrä onkin varsin pieni.

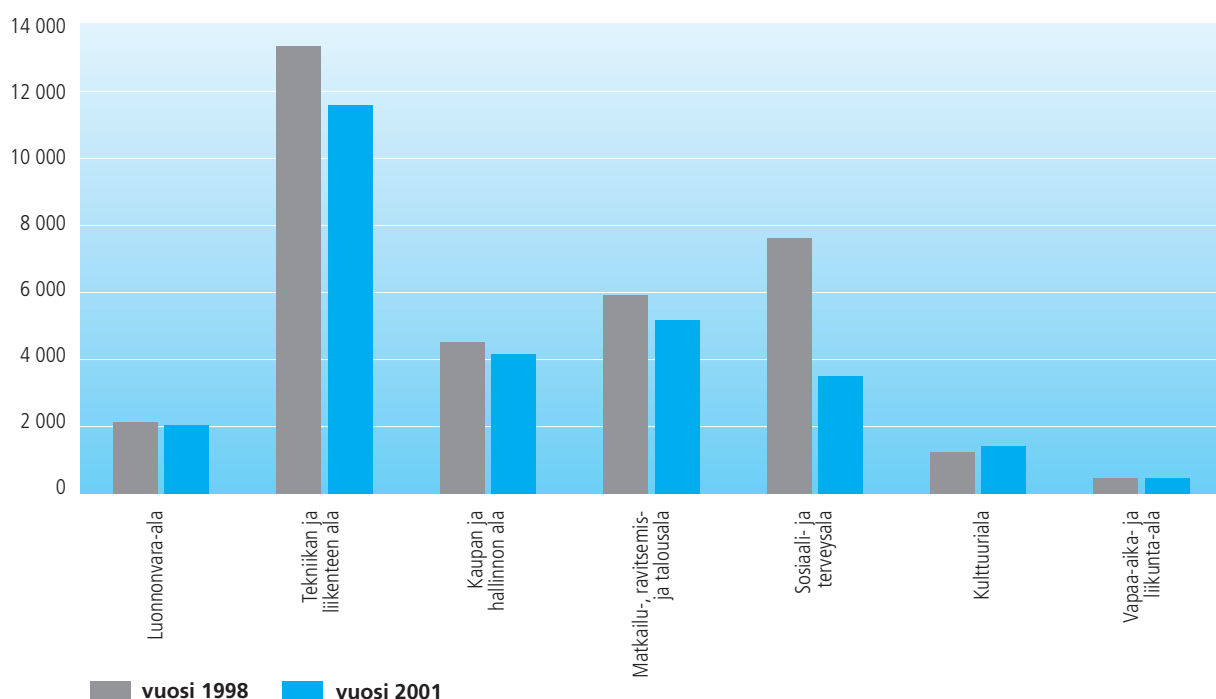
Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden kokonaismäärä on vähentynyt jyrkimmin sosiaali- ja terveysalalla. Myös tekniikan ja liikenteen alan, matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä kaupan ja hallinnon alan tutkinnon suorittajien määrät ovat pienentyneet selvästi vuosina 1998 - 2001. Lisäystä tutkinnon suorittaneiden määrässä on vain kulttuurialalla vuosina 1998 - 2001.

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden ja koulutuksen aloittaneiden määrät koulutusaloittain vuosina 1998 - 2001

	Tutkinnon suorittaneet				Muutos 1998/2001	Aloittaneet				Muutos 1998/2001
	1998	1999	2000	2001		1998	1999	2000	2001	
Luonnonvara-ala	2 136	2 003	1 848	2 035	-101	3 573	3 655	4 097	3 676	103
Tekniikan ja liikenteen ala	13 332	13 676	12 961	11 589	-1 743	20 508	21 506	21 029	20 471	-37
Kaupan ja hallinnon ala	4 525	3 404	3 912	4 153	-372	10 174	8 506	10 224	10 566	392
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	5 916	5 620	5 421	5 186	-730	8 187	8 153	7 192	7 013	-1 174
Sosiaali- ja terveysala	7 617	7 249	5 390	3 491	-4 126	8 987	9 292	8 920	8 381	-606
Kulttuuriala	1 241	1 329	1 362	1 425	184	2 547	2 972	3 486	3 483	936
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	464	331	384	453	-11	527	860	811	1 085	558
Yhteensä	35 231	33 612	31 278	28 332	-6 899	54 503	54 944	55 759	54 675	172

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden ja koulutuksen aloittaneiden prosentiosuudet koulutusaloittain vuosina 1998 - 2002

	Tutkinnon suorittaneet				Muutos % 1998/2001	Aloittaneet				Muutos % 1998/2001
	1998	1999	2000	2001		1998	1999	2000	2001	
Luonnonvara-ala	6,1	6,0	5,9	7,2	1,1	6,6	6,7	7,3	6,7	0,2
Tekniikan ja liikenteen ala	37,8	40,7	41,4	40,9	3,1	37,6	39,1	37,7	37,4	-0,2
Kaupan ja hallinnon ala	12,8	10,1	12,5	14,7	1,8	18,7	15,5	18,3	19,3	0,7
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	16,8	16,7	17,3	18,3	1,5	15,0	14,8	12,9	12,8	-2,2
Sosiaali- ja terveysala	21,6	21,6	17,2	12,3	-9,3	16,5	16,9	16,0	15,3	-1,2
Kulttuuriala	3,5	4,0	4,4	5,0	1,5	4,7	5,4	6,3	6,4	1,7
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	1,3	1,0	1,2	1,6	0,3	1,0	1,6	1,5	2,0	1,0
Yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0		100,0	100,0	100,0	100,0	

Ammatillisen perustutkinnon suorittaneet koulutusaloittain vuosina 1998 ja 2001
Tutkinnon suorittajia

Tutkinnon suorittaneiden sijoittuminen

Tilastokeskuksen sijoittumistietojen mukaan vuosina 1996 - 2000 ammatillisen perustutkinnon (ammatillisena peruskoulutuksena tai näyttötutkintona) suorittaneita oli 147 000. Heistä 9 % oli perustutkinnon näyttötutkintona suorittanut. Näistä kaikista ammatillisen perustutkinnon suorittaneista oli työllisiä 58 %, työttömiä 16 %, opiskelijoita 14 % ja muita (esim. armeijassa tai äityislomalla) 11 % vuoden 2000 lopulla. Työllisyysaste oli korkein sosiaali- ja terveysalan, tekniikan ja liikenteen sekä kaupan ja hallinnon alojen perustutkinnon suorittaneilla. Matalin työllisyysaste oli kulttuuri-, luonnonvara- sekä matkailu-, ravitsemis- ja talousalan ammatillisen perustutkinnon suorittaneilla.

Kulttuurialan, vapaa-aika- ja liikunta-alan sekä luonnonvara-alan ammatillisen perustutkinnon suorittaneet jatkoivat suhteellisesti eniten opiskeluaan kyseisenä ajanjaksona. Suhteellisesti vähiten jatkoivat opintojaan sosiaali- ja terveysalan sekä tekniikan ja liikenteen alan ammatillisen perustutkinnon suorittaneet.

Vuosina 1996 - 2000 ammatillisen perustutkinnon suorittaneiden pääasiallinen toiminta vuoden 2000 lopussa

Koulutusala	Tutkinnon suorittaneet	Työllinen		Työtön		Opiskelija		Muut	
	lkm	lkm	% tutk. suor.	lkm	% tutk. suor.	lkm	%-tutk. suor.	lkm	% tutk. suor.
Luonnonvara-ala	8 730	4 583	52,5	1 468	16,8	1 633	18,7	960	11,0
Tekniikan ja liikenteen ala	63 179	37 079	58,7	9 959	15,8	8 425	13,3	7 461	11,8
Kaupan ja hallinnon ala	11 713	6 690	57,1	1 943	16,6	1 779	15,2	1 231	10,5
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	23 738	12 397	52,2	4 280	18,0	3 773	15,9	3 069	12,9
Sosiaali- ja terveysala	32 313	20 842	64,5	5 024	15,5	3 693	11,4	2 537	7,9
Kulttuuriala	5 822	2 979	51,2	979	16,8	1 137	19,5	677	11,6
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	1 500	831	55,4	272	18,1	281	18,7	107	7,1
Yhteensä/keskimäärin	146 995	85 401	58,1	23 925	16,3	20 721	14,1	16 042	10,9

Lähde: Tilastokeskuksen sijoittumistiedot, OPTI 17.9.2003

■ Ammatillisen koulutuksen opettajat

Keväällä 2002 kerätyssä ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opettajatilannetta kuvaavassa aineistossa olivat mukana ammatillisten oppilaitosten, ammatillisten erityisoppilaitosten, liikunnan koulutuskeskusten, kansanopistojen ja muiden oppilaitosten opettajat, jotka opettivat ammatilliseen perustutkintoon ja ammatti- ja erikoisammattitutkintoon johtavassa koulutuksessa. Edellisen kerran vastaavat tiedot kerättiin syksyllä 1998, ja molemmissa kyselyissä vastanneiden osuus oli 97 %.

Ammatillisessa koulutuksessa oli keväällä 2002 yhteensä 12 486 opettajaa. Opettajista oli päätoimisia 11 693 (93,6 %). Yhteisten opintojen opettajia oli 2 688 (21,5 %) ja ammatillisten opintojen opettajia 9 798. Ammatillisten opintojen opettajista yli kolmasosa toimi opettajina tekniikan ja liikenteen koulutusosalalla. Vapaa-aika- ja liikunta-alan opettajien osuus oli puolestaan pienin, 1,2 % kaikista ammatillisten opintojen opettajista. Keväällä 2002 oli ammatillisen koulutuksen opettajia yhteensä 172 vähemmän kuin vuonna 1998.

Koko ammatillisessa koulutuksessa toimi opettajina naisia ja miehiä lähes yhtä paljon, mutta koulutusalaakohtaiset erot olivat suuret. Kun tekniikan ja liikenteen koulutusalan opettajista oli naisia 13,7 %, niin sosiaali- ja terveysalan opetustyö oli lähes kokonaan naisten hoitamaa. Miehiä alan opettajina oli vain 100 (6,2 %). Kaikista ammatillisen koulutuksen opettajista oli naisten osuus pienentynyt yhden prosenttiyksikön verran vuoteen 1998 verrattuna. Sen sijaan yhteisten opintojen opettajista oli naisten osuus kasvanut vastaavana aikana kahdella prosenttiyksiköllä.

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opettajien määrä, sukupuolijakauma ja muodollinen kelpisuus tehtävyyteittäin vuonna 2002

Tehtävyyppi	Opettaja			
	Yhteensä	joista naisten osuus %	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään %	
Yhteisten opintojen opettajat yhteensä	2 688	67,4	1 978	73,6
Ammatillisten opintojen opettajat yhteensä	9 798	49,4	7 344	75,0
Luonnonvara-ala	819	28,4	623	76,1
Tekniikan ja liikenteen ala	3 455	13,7	2 561	74,1
Kaupan ja hallinnon ala	1 086	56,7	641	59,0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 431	87,4	1 243	86,9
Sosiaali- ja terveysala	1 602	93,8	1 364	85,1
Kulttuuriala	761	57,8	462	60,7
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	118	51,7	77	65,3
Muu opetus	70	67,1	37	52,9
Tieto opetettavasta aineesta puuttuu	456	47,6	336	73,7
Yhteensä	12 486	53,3	9 322	74,7
Päätoimiset opettajat	11 693	52,8	9 079	77,6
Sivutoimiset opettajat	793	59,9	243	30,6

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

Kaikista ammatillisen koulutuksen opettajista oli muodollisesti kelpoisia hoitamiinsa tehtäviin 74,7 %, mikä on yhden prosenttiyksikön verran vuoden 1998 tilannetta heikompi. Suhteellisesti eniten muodollisesti kelpoisia opettajia oli matkailu- ravitsemis- ja talousalalla, jossa kelpoisten opettajien osuus oli 86,9 %. Heikoin kelpoisuustilanne oli kaupan ja hallinnon alalla, jossa vastaava osuus oli 59,0 %. Kaupan ja hallinnon koulutusalaalla on muodollisesti kelpoisten opettajien osuus vähentynyt lähes kymmenen prosenttiyksikköä vuoteen 1998 verrattuna. Pudotusta on tapahtunut jonkin verran myös muilla koulutusaloilla lukuun ottamatta sosiaali- ja terveysalaa, jossa muodollisesti kelpoisten opettajien osuus vastaavana aikana on lisääntynyt yhdellä prosenttiyksiköllä. Ammatillisen koulutuksen sivutoimisista opettajista oli kuten perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessakin vain pieni osa muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään.

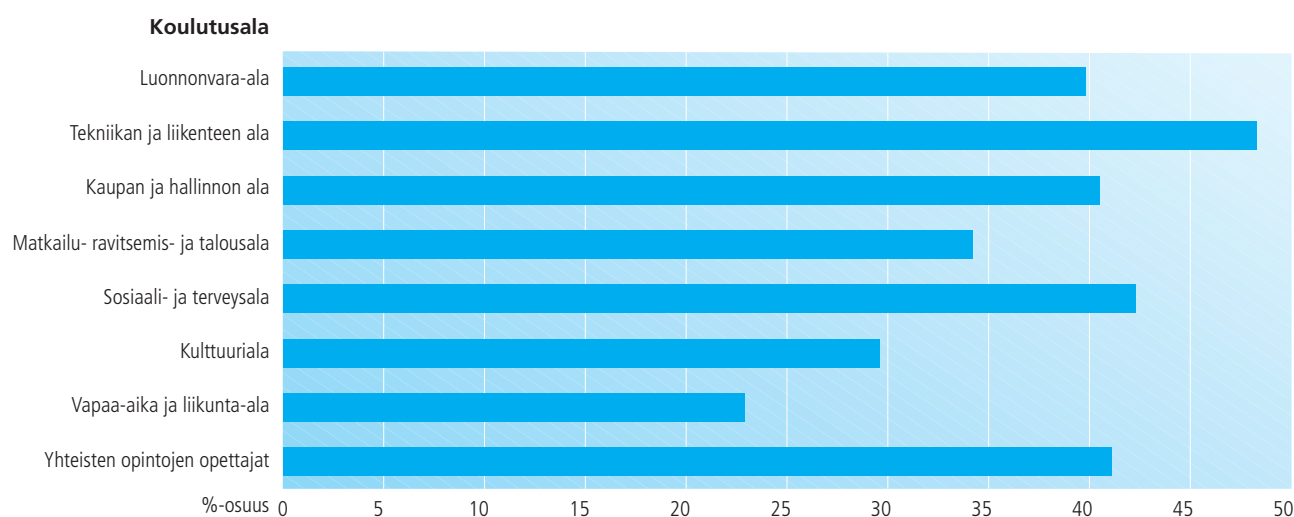
Ammatillisen koulutuksen opettajista oli vuonna 2002 yhteensä 41,7 % vähintään 50-vuotiaita. Yhteisten opintojen opettajista tähän ikäryhmään kuuluvia oli eniten saksan kielen ja liikunnan opettajista, joista yli puolet oli vähintään 50-vuotiaita. Myös opinto-ohjauksen opettajista lähes puolet oli 50 vuotta täyttäneitä. Nuorimmat opettajat opettivat tietotekniikkaa, ympäristötietoa ja muuta kieltä. Ammatillisten opintojen vanhimmat opettajat opettivat tekniikan ja liikenteen koulutusalaalla ja nuorimmat vapaa-aika- ja liikunta-alaalla, jossa yli kolmannes opettajista oli alle 40-vuotiaita.

Ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opettajat ikäryhmittäin vuonna 2002

Opettajia	Yhteensä	Alle 40 v.		40 v. - 49 v.		50 v. ja yli	
			%		%		%
Yhteisten opintojen opettajat yhteensä	2 688	716	26,6	866	32,2	1 106	41,1
Erityisopetus	150	30	20,0	61	40,7	59	39,3
Opinto-ohjaus	178	25	14,0	65	36,5	88	49,4
Matematiikka	293	82	28,0	80	27,3	131	44,7
Tietotekniikka	251	78	31,1	101	40,2	72	28,7
Fysiikka ja kemia	48	10	20,8	15	31,3	23	47,9
Ympäristötieto	14	6	42,9	4	28,6	4	28,6
Yhteiskunta- ja työelämä-tieto	184	42	22,8	60	32,6	82	44,6
Äidinkieli (suomi)	437	142	32,5	122	27,9	173	39,6
Äidinkieli (ruotsi)	51	24	47,1	15	29,4	12	23,5
Toinen kotimainen kieli (suomi)	28	10	35,7	9	32,1	9	32,1
Toinen kotimainen kieli (ruotsi)	177	45	25,4	52	29,4	80	45,2
Englanti	325	77	23,7	115	35,4	133	40,9
Ranska	13	2	15,4	5	38,5	6	46,2
Saksa	22	5	22,7	5	22,7	12	54,5
Venäjä	15	3	20,0	6	40,0	6	40,0
Muu kieli	21	12	57,1	5	23,8	4	19,0
Yritystoiminnan perusteet	66	20	30,3	25	37,9	21	31,8
Psykologia	69	16	23,2	25	36,2	28	40,6
Taide- ja kulttuuri	71	24	33,8	19	26,8	28	39,4
Liikunta	253	56	22,1	68	26,9	129	51,0
Saame, terveystieto, etiikka, vieraat kulttuurit ¹⁾	22	7	31,8	9	40,9	6	27,3
Ammatillisten opintojen opettajat yhteensä	9 798	2 186	22,3	3 516	35,9	4 096	41,8
Luonnonvara-ala	819	174	21,2	319	38,9	326	39,8
Tekniikan ja liikenteen ala	3 455	624	18,1	1 162	33,6	1 669	48,3
Kauppa- ja hallinnon ala	1 086	257	23,7	389	35,8	440	40,5
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 431	404	28,2	538	37,6	489	34,2
Sosiaali- ja terveysala	1 602	324	20,2	601	37,5	677	42,3
Kulttuuriala	761	249	32,7	287	37,7	225	29,6
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	118	45	38,1	46	39,0	27	22,9
Muu opetus / tieto opetettavasta aineesta puuttuu	526	109	20,7	174	33,1	243	46,2
Kaikkiaan	12 486	2 902	23,2	4 382	35,1	5 202	41,7

1) Kusssakin aineissa vähemmän kuin 10 päätoimista opettajaa.
Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

Vähintään 50-vuotiaiden opettajien osuus ammatillisen perus- ja lisäkoulutuksen opettajista koulutusaloittain vuonna 2002

Tuloksellisuusrahoitus

Vuodesta 2002 lähtien ammatillista koulutusta on rahoitettu lakisääteisen yksikköhintarahoituksen lisäksi toiminnan tuloksellisuuden perusteella. Tuloksellisuusrahoitus jaetaan kahteen osaan: tulorahoitukseen ja laatupalkintoon.

Tulorahoitusta voidaan myöntää koulutuksen järjestäjille, kun ne ovat tarkasteluajana järjestäneet ammatillista peruskoulutusta, jossa on suoritettu ammatillisia perustutkintoja. Ulkopuolelle on tässä vaiheessa rajattu näyttötutkintoon valmistava ammatillinen koulutus, oppisopimuskoulutus ja työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus. Tarkasteluun eivät sisälly myöskään ammatilliset erityis- ja erikoisoppilaitokset eivätkä palo-, poliisi- eivätkä sotilasalan oppilaitokset.

Tulorahoitus perustuu seitsemään tilastoaineistosta muodostettuun painoarvoltaan erilaiseen tulostmittariin.

- Työllistymismittari kertoo valmistuneiden sijoittumisesta työelämään. Mittari osoittaa järjestäjän opintoalan vaikuttavuutta työmarkkinoiden kannalta. Alueelliset työllistymiserot vakioidaan suhteuttamalla työllistyminen seutukunnan nuorisotyöttömyysasteeseen.
- Jatko-opiskelumittari kertoo valmistuneiden sijoittumisesta korkea-asteen (lähinnä ammattikorkeakoulun ja yliopiston) tutkintoon johtavaan koulutukseen. Opintoalarakenteeltaan erilaisten koulutuksen järjestäjien vertaamiseksi poistetaan opintoalaerojen vaikutus jatko-opiskeluprosenttiin siten, että kutakin koulutuksen järjestäjää verrataan maan vastaavan opintoalarakenteeseen.
- Keskeyttämisen mittari on keskeyttämisaste (%), joka ilmaisee keskeyttäneiden ja työllistymättömien osuuden opiskelijamäärästä. Keskeyttäneiksi luetaan ne, jotka lopettivat opintonsa aloittamassaan koulutuksessa eivätkä jatkaneet missään muussakaan tutkintoon johtavassa koulutuksessa. Työllistyneitä ei lasketa tässä yhteydessä keskeyttäneiksi.

- Läpäisymittari kertoo lain mukaisessa määräajassa (4 vuotta) valmistuneiden opiskelijoiden osuuden aloitaneista.
- Käyttöastemittari kertoo, kuinka täysimääräisenä koulutuksen järjestäjän järjestämisluvassa määrätty enimmäisopiskelijamäärä on käytössä.
- Kelpoisuusmittari kuvaa päätoimisen opetushenkilöstön muodollista kelpoisuutta työhönsä.
- Henkilöstön kehittämismittari kertoo koulutuksen järjestäjän taloudellisesta panostuksesta henkilöstönsä ammattitaidon ylläpitämiseen ja kehittämiseen sekä työkyvyn ylläpitämiseen.

Mittareista muodostetaan koulutuksen järjestäjän tuloksellisuutta kuvaava indeksiluku. Koulutuksen järjestäjien toiminnallinen ja alueellinen suuri kirjo otetaan huomioon sarjajaon, opintoalarakenteen ja työllistymisen osalta aluekertoimen avulla. Monialaiset koulutuksen järjestäjät on jaettu tutkintojen määrän perusteella kahteen eri ryhmään. Vuodelle 2002 rajaksi on asetettu 800 tutkinnon suorittanutta opiskelijaa 3,5 vuoden aikana. Yksialaiset koulutuksen järjestäjät muodostavat yhden sarjan. Koulutuksen järjestäjät asetetaan sarjoittain järjestykseen tulosrahoitusindeksin perusteella.

Tulosrahoitusta myönnettiin ensimmäisen kerran vuonna 2002 yhteensä 2,5 miljoonaa euroa. Ensimmäiset teemaperusteiset laatupalkinnot jaetaan syksyllä 2003. Tulosrahoitusta kehitetään siten, että mm. oppisopimus-koulutuksen järjestäminen on perusteena tulosrahoitusta myönnettäessä. Myös erityisopetus on jatkossa taarkoitus huomioida tulostittaristossa.

Vuoden 2002 ammatillisen peruskoulutuksen tuloksellisuus maakunnittain ja sarjoittain

	Vaikuttavuus			Prosessit			Henkilöstö	
	Koulutuksen järjestäjien lkm.	Työllistyminen	Jatko-opiskelu korkea-asteella (%)	Keskeyttämisen kesk.-aste (%)	Valmistuneiden osuus aloittaneista (1 p.aste %)	Järjestämisluvan käyttöaste %	Opetajien muodollinen kelpoisuus (pätevien %-osuus)	Henkilöstön kehittäminen (%-osuus henkilöstö-menoista)
Uusimaa	34	77,2	15,2	6,1	67,4	95,5	73,6	3,1
Varsinais-Suomi	20	68,1	14,9	7,9	70,6	94,5	80,2	2,6
Itä-Uusimaa	5	71,7	12,6	6,8	65,9	99,4	67,4	6,1
Satakunta	9	58,3	15,5	7,0	67,0	96,3	79,5	2,9
Kanta-Häme	8	64,2	14,5	6,4	56,5	95,9	77,1	3,3
Pirkanmaa	15	63,6	13,7	7,1	70,6	97,3	79,7	2,5
Päijät-Häme	4	64,0	13,6	6,6	77,1	98,4	79,1	3,4
Kymenlaakso	4	56,1	13,3	7,2	67,6	98,7	78,7	1,1
Etelä-Karjala	4	58,1	14,1	5,5	73,9	93,2	84,3	4,0
Etelä-Savo	9	54,0	15,5	7,2	67,7	99,9	80,4	3,1
Pohjois-Savo	9	51,1	14,6	6,3	67,3	93,5	82,7	5,9
Pohjois-Karjala	2	53,6	14,3	7,7	71,7	103,8	74,0	7,1
Keski-Suomi	8	58,1	13,9	6,7	73,5	98,6	88,9	3,1
Etelä-Pohjanmaa	17	58,4	15,8	5,0	82,1	93,6	79,1	2,4
Pohjanmaa	8	63,8	19,6	4,1	70,1	100,8	71,3	2,0
Keski-Pohjanmaa	3	52,1	13,9	5,1	89,1	103,2	76,1	12,2
Pohjois-Pohjanmaa	14	57,6	12,4	7,1	72,4	97,1	79,1	3,5
Kainuu	5	47,4	12,0	6,1	81,6	92,6	87,1	2,0
Lappi	10	48,6	15,1	7,1	64,6	97,9	73,3	19,6
Yhteensä	188	61,5	14,5	6,6	70,3	96,8	78,1	4,3
A1 Monialaiset, suuret koulutuksen järjestäjät	46	61,7	14,3	6,6	71	98	81,7	3,8
A2 Monialaiset, keski- ja pienet koulutuksen järjestäjät	58	58,4	13,5	7,1	68,5	93,1	75,4	7,0
B Yksialaiset koulutuksen järjestäjät	70	68,2	19,1	5,5	66,9	94,3	68,5	3,5
Mittarin painoarvo tulorahoitusindeksin laskennassa, %		39	17	13	9	4	12	6

Vuoden 2002 tulorahoituksen sarjajoon ulkopuolelle jätettiin 14 koulutuksen järjestäjää, joilla ei ole suoritettuja tutkintoja 1.1.1997 - 31.7.2000 tai niiden määrä on liian pieni. Mittarit on esitelty ilman tulorahoitusindeksin laskennassa käytettyjä vakiointejä.

Taloudellisuus

Taustaa

Ammatillisen koulutuksen oppilaitosverkosto on muuttunut huomattavasti 1990-luvulla. Valtio on luopunut lähes kokonaan roolistaan ammatillisen koulutuksen järjestäjänä, ja oppilaitoksia on yhdistetty monialaisiksi koulutusyksiköiksi. Vuonna 2001 ammatillista peruskoulutusta järjesti valtion oppilaitokset mukaan lukien yhteensä 210 koulutuksen järjestäjää, joista 64 oli kuntayhtymää, 47 kuntaa ja 93 yksityistä yhteisöä tai säätiötä. Järjestäjien lukumäärä on edellisestä vuodesta supistunut jälleen kymmenellä. Eniten on supistunut yksityisten koulutuksen järjestäjien määrä. Oppilaitoksissa oli koulutusaloja keskimäärin 2,6. Yksityisissä oppilaitoksissa aloja oli keskimäärin 1,4, kuntien oppilaitoksissa keskimäärin 2,5 ja kuntayhtymien oppilaitoksissa keskimäärin 4,0. Yksialaisia oppilaitoksia ja koulutuksen järjestäjiä oli yhteensä 90, joista merkittävä osa on liikunnan tai taidealan koulutuksen järjestäjiä.

Ammatillisten oppilaitosten kustannuskehityksen arviointia vaikeuttavat koulutusrakenteen ja seuranta-järjestelmien muutokset. Kustannuskehitykseen heijastuvat eri suuntiin vaikuttavat tekijät, joiden vaikutusta ei ole mahdollista eritellä. Ammattikorkeakouluihin on asteittain siirtynyt suuri määrä opiskelijoita. Perustutkintoa suorittavien opiskelijoiden kokonaismäärä on viisivuotiskaudella supistunut lähes kolmanneksella. Vuodesta 1999 vuoteen 2000 opiskelijamäärä supistui edelleen noin 10 prosenttia. Samaan aikaan on kuitenkin eräillä koulutusaloilla aloituspaikkojen määrä ja koulutuksen kysyntä lisääntynyt huomattavasti. Koulutus rakenne ja opetussuunnitelmat uudistettiin perusteellisesti, ja tutkinnot muuttuivat kolmivuotisiksi, mikä myös heijastuu opiskelijamääriin ja kustannuskehitykseen. Ylläpitäjärakenteen uudistaminen on aiheuttanut oppilaitoksissa suuria toiminnallisia ja taloudellisia muutoksia. Ammatillisten oppilaitosten alakohtainen kustannusseuranta alkoi vuonna 1997. Koulutusaloittaista kustannusseurantaa on laajennettu asteittain kattamaan erityisoppi-laitokset (1998), kansanopistot, musiikkioppilaitokset ja liikunnan koulutuskeskukset (1999). Vuonna 1999 käyttökustannusten seurantajärjestelmän rakenne uudistettiin perusteellisesti, mikä myös vaikeuttaa vertailujen tekemistä.

Ammatillisten oppilaitosten vuosio opiskelijamäärä supistui edellisestä vuodesta noin 10 %. Opiskelijamäärällä mitattuna kuntayhtymät tuottavat kaksi kolmasosan ammatillisesta peruskoulutuksesta. Koulutusaloittain tarkasteltuna kuntayhtymien osuus on suurin luonnonvara-alan, tekniikan ja liikenteen ja matkailu-, ravitsemus- ja talousalan koulutuksessa. Kunnallisten oppilaitosten opiskelijamäärä on supistunut huomattavasti. Ne tuottavat enää neljäsosan ammatillisesta peruskoulutuksesta. Myös yksityisten oppilaitosten opiskelijamäärä on supistunut. Koulutusaloittain tarkasteltuna kuntien osuus on suurin sosiaali- ja terveysalan koulutuksessa. Tekniikan ja liikenteen sekä hallinnon ja kaupan alan koulutuksesta kunnat tuottavat noin kolmasosan. Vapaa-aika- ja liikunta-alan koulutus on keskittynyt lähes kokonaan yksityisiin oppilaitoksiin (urheiluopistot ja kansanopistot).

Ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannukset koulutusaloittain vuosina 1997 - 2001 (euroa/opiskelija)

Koulutusala	1997	1998	1999	2000	2001	Muutos, %	
						1997 - 2001	2000 - 2001
Luonnonvara-ala	10 788	11 023	11 430	11 563	12 094	12,1	4,6
Tekniikan ja liikenteen ala	6 577	6 762	7 063	7 165	7 611	15,7	6,2
Kaupan ja hallinnon ala	4 399	4 324	4 431	4 676	4 849	10,2	3,7
Sosiaali- ja terveysala	5 733	5 968	6 047	6 507	6 522	13,8	0,2
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	5 941	6 155	6 449	6 417	7 023	18,2	9,4
Kulttuuriala	8 042	7 737	8 376	8 364	8 452	5,1	1,0
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	5 919	5 917	9 412	9 195	9 348	-	1,7
Yhteensä	6 157	6 334	6 634	6 843	7 214	17,2	5,4

Ei sisällä ammatillisia erityisoppilaitoksia. Sisältää v. 1999 lähtien myös kansanopistoissa, musiikkioppilaitoksissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa järjestetyn ammatillisen peruskoulutuksen.

Ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannukset koulutuksen järjestäjittäin vuonna 2001 (euroa/opiskelija)

Koulutuksen järjestäjä	Järjestäjien lukumäärä	Opiskelijoita	Opiskelijoita/koulutuksen järjestäjä	Koulutusaloja	Opetuksen palkkaus	Opetuksen muut menot	Majoitus	Oppilashuolto	Kiinteistö	Hallinto	Yhteensä
Yksityinen	93	14 653	158	128	25 369	8 978	2 421	3 582	8 820	5 044	54 214
Kunta	47	31 903	679	119	23 615	6 778	479	2 420	7 712	3 143	44 147
Kuntayhtymä	64	75 769	1 184	258	21 416	7 810	801	2 686	6 655	3 210	42 578
Yhteensä ¹	210	123 188	587	529	22 737	7 725	1 063	2 782	7 390	3 480	45 177

1) Sisältää valtion oppilaitokset.

Ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannukset koulutusaloittain ja koulutuksen järjestäjittäin vuonna 2001 (euroa/opiskelija)

Koulutusala	Yksityinen		Kunta		Kuntayhtymä		Yhteensä ¹	
	Opiskelijoita	Euroa/opisk.	Opiskelijoita	Euroa/opisk.	Opiskelijoita	Euroa/opisk.	Opiskelijoita	Euroa/opisk.
Luonnonvara-ala	917	14 838	1 155	12 430	5 026	11 727	7 188	12 475
Tekniikan ja liikenteen ala	2 142	13 473	12 332	8 054	31 854	7 500	46 537	8 010
Kaupan ja hallinnon ala	4 941	5 804	5 531	5 340	11 265	4 765	21 829	5 245
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 921	11 141	4 183	7 199	11 383	6 989	17 704	7 698
Sosiaali- ja terveysala	1 929	6 855	6 733	6 920	10 423	6 187	19 157	6 578
Kulttuuriala	1 207	10 426	1 968	8 612	5 531	8 075	8 888	8 910
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	1 597	9 559	-	-	287	8 175	1 884	9 348
Yhteensä	14 653	9 118	31 903	7 425	75 769	7 161	123 188	7 598

1) Sisältää valtion oppilaitokset.

Kustannuskehitys ja -taso

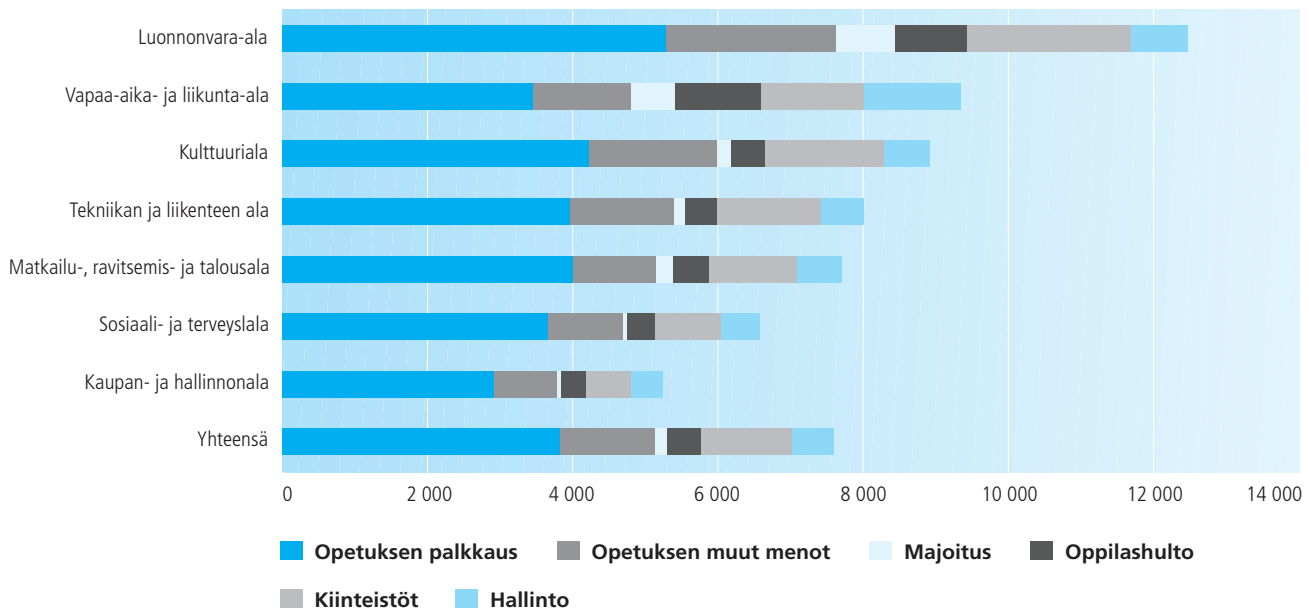
Ammatillisten oppilaitosten opiskelijakohtaiset kustannukset olivat vuonna 2001 valtion oppilaitokset mukaan lukien keskimäärin 7 600 euroa ja ilman valtion oppilaitoksia 7 214 euroa. Kustannukset lisääntyivät vuodesta 1997 noin 17 prosenttia, mikä on jonkin verran enemmän kuin perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa. Opiskelijamäärän huomattava lasku ei ole nostanut oleellisesti yksikkökustannuksia. Kustannuskehityksessä on kuitenkin suuria eroja koulutusaloittain, minkä taustalla ovat pääasiassa rakenteelliset muutokset ja opiskelijamäärien kehitys. Opiskelijakohtaiset kustannukset ovat lisääntyneet koko tarkastelukaudella eniten matkailu-, ravitsemis- ja talousalan sekä tekniikan ja liikenteen alan koulutuksessa. Kustannustaso on pysynyt hyvin vakaana kulttuurialan sekä vapaa-aika- ja liikunta-alan koulutuksissa.

Oppilaskohtaiset kustannukset lisääntyivät edellisestä vuodesta vuonna 2001 keskimäärin 5 %. Koulutusaloittain erot ovat kuitenkin hyvin suuria. Koulutuksen järjestäjittäin tarkasteltuna kunnallisten oppilaitosten kustannustaso on noussut kuntayhtymiä selvästi enemmän, ja ero kuntien ja kuntayhtymien koulutuksen kustannustasossa on kasvanut. Yksityisten yhteisöjen ja säätiöiden tuottama koulutus on muihin ylläpitäjryhmiin verrattuna noin neljänneksen kalliimpaa. Tasoero johtuu sekä koulutusaloista että muita ryhmiä huomattavasti pienemmästä koulutusyksiköiden keskikoosta.

Koulutusaloittain tarkasteltuna kustannukset ovat pienimmät hallinnon ja kaupan alalla ja suurimmat luonnonvara-alalla. Opiskelijakohtaiset kustannukset ovat viisivuotiskaudella lisääntyneet lähes kaikilla aloilla. Eri alojen kustannuskehityksen erojen taustalla ovat opiskelijamäärien muutosten lisäksi monet koulutusrakenteen, toiminnan ja järjestelmien muutokset.

Ammatillisten oppilaitosten kokonaiskustannuksista opetuksen osuus on noin 67 prosenttia, mutta osuus vaihtelee aloittain vapaa-aika- ja liikunta-alan koulutuksen 51 prosentista kaupan ja hallinnon alan koulutuksen 72 prosenttiin. Opetuksen osuus on jonkin verran pienentynyt edellisestä vuodesta. Opetuksen menoista varsinaisen opetuksen osuus on keskimäärin 78 prosenttia, työssäoppimisen osuus 4,5 prosenttia ja muiden opetuksen tukipalveluiden osuus 17 prosenttia. Tukipalveluiden osuus on selvästi lisääntynyt edellisestä vuodesta. Opetuksen tukipalveluiden menoista vajaa puolet koostuu opetuksen hallinnosta.

Ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannukset toiminoittain ja koulutusaloittain vuonna 2001 (euroa/opiskelija)

Ammatillisen peruskoulutuksen opetuksen käyttökustannukset toiminoittain ja koulutusaloittain vuonna 2001 (euroa/opiskelija)

Koulutusala	Opetustoiminta		Opetuksen tukitoiminta							Ura- ja rekrytointipalvelut	Opetus yhteensä
	Varsinainen opetus	Työssäoppiminen ja työharjoittelu	Opetuksen hallinto	Henkilöstön kehittäminen	Kirjasto- ja tietopalvelut	Tietohallinto ja tekninen palvelu	Markkinointi ja viestintä	Muu opetuksen tukitoiminta	Yhteensä		
Luonnonvara-ala	6 118	155	614	76	64	161	167	267	1 349	1	7 624
Tekniikan ja liikenteen ala	4 423	158	374	70	30	123	49	157	803	6	5 389
Kaupan ja hallinnon ala	2 703	147	383	56	63	239	67	109	917	9	3 776
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	3 987	235	444	71	52	125	74	156	921	2	5 145
Sosiaali- ja terveystieteiden ala	3 356	549	369	66	77	108	66	93	779	4	4 688
Kulttuuriala	4 699	150	499	75	69	175	95	221	1 134	1	5 984
Vapaa-aika- ja liikunta-ala	3 404	231	591	54	116	161	176	56	1 154	11	4 800
Yhteensä	3 993	228	411	67	52	148	70	148	897	5	5 123

Muista tukipalveluista kiinteistömenojen osuus on keskimäärin 16 prosenttia. Luonnonvara-alan ja kulttuurialan koulutuksessa kiinteistömenojen osuus on lähes viidennes. Hallintomenojen osuus on keskimäärin 8 prosenttia. Vaihtelu koulutusaloittain on vähäistä, mutta vapaa-aika- ja liikunta-alan koulutuksessa hallinnon menot ovat muita koulutusaloja selvästi suuremmat.

Ammatillisen koulutuksen rahoituksen perustana oleva keskimääräinen yksikköhinta vuonna 2001 oli 6 567 euroa. Yksikköhinta alitti keskimääräiset opiskelijakohtaiset kustannukset vuonna 2001 noin 12 prosentilla. Ero supistui selvästi edellisestä vuodesta. Yksityiset koulutuksen järjestäjät tuottavat peruskoulutuksen likimain yksikköhintaa vastaavilla kustannuksilla, sillä erotus oli vain 2 prosenttia (8 % vuonna 2001). Kuntien järjestämässä koulutuksessa erotus oli noin 18 prosenttia (25 % vuonna 2001) ja kuntayhtymien järjestämässä koulutuksessa noin 12 prosenttia (13 % vuonna 2001).

Yksikköhintarahoituksen lisäksi ammatillisen koulutuksen järjestäjät hankkivat rahoitusta toimintaansa maksullisella palvelutoiminnalla. Maksullisessa palvelutoiminnassa koulutuksen järjestäjä laskuttaa ulkopuolisia palvelujen ostajia järjestämästään koulutuksesta, tuotteista ja palveluista. Vuonna 2001 maksullisen palvelutoiminnan tulot lisääntyivät selvästi ja olivat lähes kolmasosa koulutuksen järjestäjien kokonaistuloista yksikköhintarahoitus mukaan lukien.

Ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannukset ja yksikköhinnat vuosina 1997 - 2001 (euroa/opiskelija)

	1997	1998	1999	2000	2001
Käyttökustannukset	6 354	6 552	6 764	7 060	7 464
Yksikköhinta	5 850	6 038	5 910	6 055	6 567
Ero euroina	-504	-514	-854	-1 005	-897
Ero %	-8	-8	-13	-14	-12

Sisältää v. 1999 lähtien kansanopistoissa, liikunnan koulutuskeskuksissa ja musiikkioppilaitoksissa järjestetyn ammatillisen peruskoulutuksen.

Oppisopimuskoulutus

Lyhyesti määriteltynä oppisopimuskoulutuksella tarkoitetaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä ja työsopimussuhteessa järjestettäviä opintoja, joita täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Oppisopimuskoulutuksen asema Suomen koulutusjärjestelmässä on 1990-luvulla vähitellen muuttunut. Vuoden 1999 alusta voimaan tullut lainmuutos teki oppisopimuskoulutuksesta ammatillisen koulutuksen yhden järjestämismuodon, mikä lähensi oppilaitosmuotoista ja oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatillista koulutusta. Tällöin oppisopimuskoulutus ja sitä koskevat säännökset liitettiin kiinteästi muuhun ammatilliseen koulutukseen ja sitä koskevaan lainsäädäntöön. Vuoden 1999 alusta lukien lainsäädännön muutos on mahdollistanut myös yrittäjien oppisopimuskoulutuksen kaikkiin perus-, ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin.

Oppisopimuskoulutuksen järjestäminen perustuu opetusministeriön myöntämään koulutuksen järjestämislupaan. Koulutuksen järjestäjä vastaa oppisopimuskoulutuksen johdosta ja oppisopimusten valvonnasta. Koulutuksen järjestäjien tehtäviin kuuluvat mm. koulutustyöpaikan soveltuvuuden arviointi, oppisopimuksen vahvistaminen, opiskelijan henkilökohtaisen opiskeluohjelman laatiminen, tietopuolisen opetuksen hankkiminen, koulutuskorvausten maksaminen työnantajille, opiskelijoiden opintososiaalisten etuuksien maksaminen sekä näyttötutkintomahdollisuuden järjestäminen.

■ Koulutukseen hakeutuminen ja aloittaminen

Oppisopimuskoulutukseen osallistui vuonna 2001 noin 46 500 opiskelijaa. Koulutusaloittain tarkasteltuna oppisopimuskoulutus ei juuri poikkea rakenteeltaan muusta ammatillisesta koulutuksesta. Vuonna 2001 suosituimmat koulutusalat olivat kauppa ja hallinto sekä tekniikka ja liikenne.

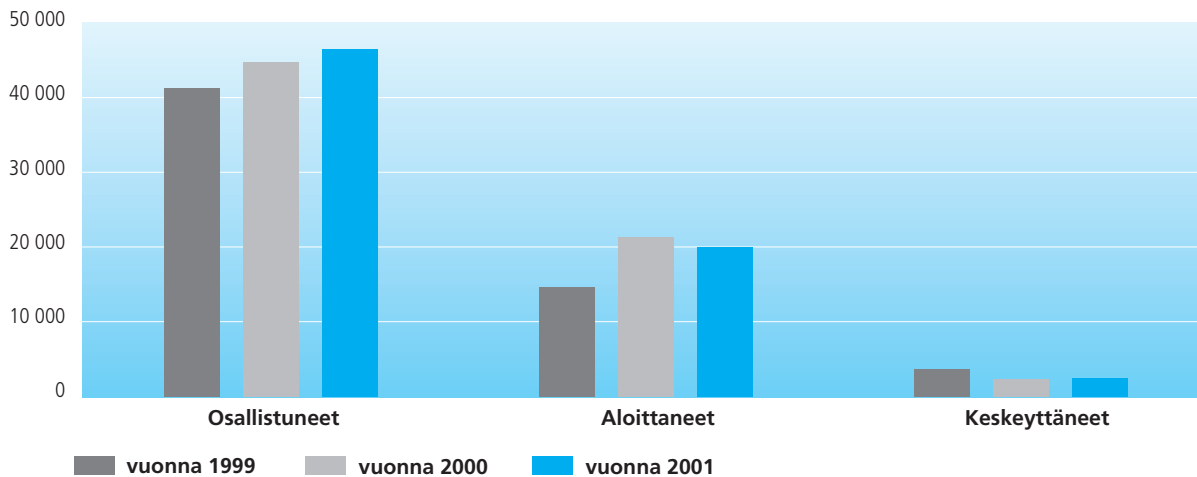
Vuonna 2001 oppisopimuskoulutuksen aloitti noin 20 000 opiskelijaa. Aloittajamäärät pienuivat hieman vuoteen 2000 verrattuna, mikä kertoo koulutuksen painottumisesta pitempikestoiseen tutkintotavoitteiseen koulutukseen. Vastaavasti oppisopimuskoulutuksen keskeyttäneiden osuuden hienoinen pienuminen jatkui edelleen. Kaikista vuoden aikana oppisopimuskoulutukseen osallistuneista koulutuksen keskeytti noin 5 prosenttia.

Oppisopimuskoulutukseen osallistuneet, aloittaneet ja keskeyttäneet vuosina 1999 - 2001

Vuosi	1999			2000			2001		
	Osallistuneet	Aloittaneet	Keskeyttäneet	Osallistuneet	Aloittaneet	Keskeyttäneet	Osallistuneet	Aloittaneet	Keskeyttäneet
Luonnonvara	1 445	546	240	1 475	716	124	1 595	842	123
Tekniikka ja liikenne	15 468	5 157	1 442	14 957	6 684	955	14 039	5 830	876
Kauppa ja hallinto	12 298	4 349	1 057	14 979	7 387	783	16 886	7 189	861
Matkailu, ravitsemis ja talous	3 576	1 233	429	3 442	1 576	216	3 972	2 000	224
Sosiaali ja terveys	6 348	2 591	319	7 689	4 094	202	8 121	3 541	237
Kulttuuri	920	259	107	943	407	55	831	268	68
Humanistinen ja opetus	1 076	418	83	1 233	473	72	1 119	389	48
Muu koulutus	112	72	3	91	63	0	0	0	0
Yhteensä	41 243	14 625	3 680	44 809	21 400	2 407	46 563	20 059	2 437

Oppisopimuskoulutukseen osallistuneet, aloittaneet ja keskeyttäneet

Oppilasta

Vuonna 2001 tutkintotavoitteiseen oppisopimuskoulutukseen osallistui noin 39 000 opiskelijaa eli noin 84 prosenttia kaikista osallistuneista. Peruskoulutukseen näistä osallistui noin 16 600 opiskelijaa eli noin 43 prosenttia tutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistuneista. Perustutkintotavoitteiseen koulutukseen osallistuneiden määrä kasvoi vuoteen 2000 verrattuna noin kahdeksan prosenttia.

Vuonna 2001 oppisopimusmuotoiseen ammatilliseen lisäkoulutukseen osallistui lähes 30 000 henkilöä. Näistä noin 75 prosenttia osallistui tutkintotavoitteiseen lisäkoulutukseen. Tutkintotavoitteisen lisäkoulutuksen osuus kasvoi vuoteen 2000 verrattuna, jolloin tutkintotavoitteiseen lisäkoulutukseen osallistui noin 70 % kaikista lisäkoulutukseen osallistuneista. Pääosa (72 %) tutkintotavoitteisesta lisäkoulutuksesta on ammattitutkintoon valmistavaa.

Oppisopimusmuotoiseen ammatilliseen perus- ja lisäkoulutukseen osallistuneiden määrät vuosina 1999 - 2001

Vuosi	1999			2000			2001		
	Yhteensä	Peruskoulutus	Lisäkoulutus	Yhteensä	Peruskoulutus	Lisäkoulutus	Yhteensä	Peruskoulutus	Lisäkoulutus
Luonnonvara	1 445	866	579	1 475	825	650	1 595	939	656
Tekniikka ja liikenne	15 468	5 549	9 919	14 957	5 184	9 773	14 039	5 444	8 595
Kauppa ja hallinto	12 298	3 763	8 535	14 979	3 748	11 231	16 886	4 351	12 535
Matkailu, ravitsemis ja talous	3 576	1 485	2 091	3 442	1 174	2 268	3 972	1 344	2 628
Sosiaali ja terveys	6 348	3 500	2 848	7 689	3 302	4 387	8 121	3 457	4 664
Kulttuuri	920	247	673	943	227	716	831	237	594
Humanistinen ja opetus	1 076	881	195	1 233	959	274	1 119	871	248
Muu koulutus	112	9	103	91	0	91	0	0	0
Yhteensä	41 243	16 300	24 943	44 809	15 419	29 390	46 563	16 643	29 920

Oppisopimuskoulutus on painottunut aikuisväestön ammatilliseen koulutukseen. Perustutkinto-tavoitteisessa oppisopimuskoulutuksessa alle 25-vuotiaiden osuus on noin 27 % ja lisäkoulutuksessa noin 13 prosenttia.

Tutkintotavoitteeseen oppisopimuskoulutukseen osallistuneet ikäryhmittäin vuonna 2001

Ikäryhmä	Ammatillinen peruskoulutus		Ammatillinen lisäkoulutus						Kaikki yhteensä	
			yhteensä		ammatti-tutkinto		erikois-ammattitutkinto			
	lkm	%osuus	lkm	osuus	lkm	osuus	lkm	osuus	lkm	osuus
15 - 19-vuotiaat	1 139	7 %	271	1 %	266	2 %	5	0 %	1 410	4 %
20 - 23-vuotiaat	3 391	20 %	2 619	12 %	2 460	15 %	159	3 %	6 010	15 %
24 - 29-vuotiaat	3 469	21 %	4 610	21 %	3 706	23 %	904	15 %	8 079	21 %
30 - 34-vuotiaat	2 207	13 %	3 663	16 %	2 571	16 %	1 092	18 %	5 870	15 %
35 - 39-vuotiaat	2 139	13 %	3 453	15 %	2 285	14 %	1 168	19 %	5 592	14 %
40 - 44-vuotiaat	1 911	11 %	2 946	13 %	1 877	12 %	1 069	18 %	4 857	12 %
45 - 49-vuotiaat	1 418	9 %	2 496	11 %	1 613	10 %	883	14 %	3 914	10 %
50 - 59- vuotiaat	945	6 %	2 096	9 %	1 348	8 %	748	12 %	3 041	8 %
60-vuotiaat ja yli	24	0 %	166	1 %	101	1 %	65	1 %	190	0 %
Yhteensä	16 643		22 320		16 227		6 093		38 963	

Alueellisesti tarkasteltuna oppisopimuskoulutuksen osallistuneet jakautuvat maakunnittain varsin samassa suhteessa niiden työikäisen väestön kanssa. Maakunnittaisessa osallistumisessa ei myöskään ollut eroja perus- ja lisäkoulutuksen suhteen.

Oppisopimuskoulutukseen osallistuneet maakunnittain vuonna 2001

Maakunta	Ammatillinen peruskoulutus	Ammatillinen lisäkoulutus	Yhteensä	
	lkm	lkm	lkm	osuus
Uusimaa	5 195	8 907	14 102	30 %
Itä-Uusimaa	342	428	770	2 %
Varsinais-Suomi	1 092	2 233	3 325	7 %
Satakunta	710	1 480	2 190	5 %
Kanta-Häme	610	907	1 517	3 %
Pirkanmaa	1 714	2 674	4 388	9 %
Päijät-Häme	785	960	1 745	4 %
Kymenlaakso	353	1 168	1 521	3 %
Etelä-Karjala	261	778	1 039	2 %
Etelä-Savo	518	827	1 345	3 %
Pohjois-Savo	814	1 506	2 320	5 %
Pohjois-Karjala	280	882	1 162	2 %
Keski-Suomi	809	1 352	2 161	5 %
Etelä-Pohjanmaa	478	1 127	1 605	3 %
Pohjanmaa	178	725	903	2 %
Keski-Pohjanmaa	200	458	658	1 %
Pohjois-Pohjanmaa	1 241	1 674	2 915	6 %
Kainuu	265	467	732	2 %
Lappi	747	1 350	2 097	5 %
Yhteensä	16 592	29 903	46 495	

■ Tutkinnon suorittaneet

Oppisopimuskoulutuksena voi suorittaa kaikkia toisen asteen ammatillisia tutkintoja: ammatillisia perustutkintoja sekä ammatti- ja erikoisammattitutkintoja. Sen sijaan ammattikorkeakoulututkintoja tai yliopistossa suoritettavia korkeakoulututkintoja ei voi suorittaa oppisopimuskoulutuksena. Ammatilliset perustutkinnot voidaan suorittaa joko opetussuunnitelmaperusteisena koulutuksena tai ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomina näyttötutkintoina. Ammatti- ja erikoisammattitutkinnot suoritetaan aina näyttötutkintoina.

Vuonna 2001 oppisopimuskoulutuksessa suoritettiin noin 11 300 tutkintoa. Suoritetujen tutkintojen määrä lisääntyi vuoteen 2000 verrattuna noin 11 prosenttia. Suoritetuista tutkinnoista ammatillisia perustutkintoja oli 24 prosenttia. Eniten tutkintoja suoritettiin kaupan ja hallinnon alalla, jossa tutkinnot olivat valtaosin ammatti- ja erikoisammattitutkintoja.

Oppisopimuskoulutuksessa tutkinnon suorittaneet vuosina 1999 - 2001

Vuosi	1999			2000			2001		
	Yhteensä	Peruskoulutus	Lisäkoulutus	Yhteensä	Peruskoulutus	Lisäkoulutus	Yhteensä	Peruskoulutus	Lisäkoulutus
Koulutusala									
Luonnonvara	375	209	166	309	151	158	367	208	159
Tekniikka ja liikenne	3 994	1 461	2 533	3 396	1 001	2 395	3 291	872	2 419
Kauppa ja hallinto	2 728	752	1 976	3 260	704	2 556	3 844	560	3 284
Matkailu, ravitsemis ja talous	932	375	557	742	267	475	998	255	743
Sosiaali ja terveys	1 698	806	892	2 080	790	1 290	2 396	620	1 776
Kulttuuri	187	66	121	166	40	126	144	23	121
Humanistinen ja opetus	179	125	54	294	170	124	305	186	119
Muu koulutus	64	4	60	2	0	2	0	0	0
Yhteensä	10157	3798	6359	10 249	3123	7126	11 345	2724	8621

■ Sijoittuminen koulutuksen jälkeen

Vuonna 2000 oppisopimuskoulutuksen suorittaneista valtaosa (88 %) toimi työllisenä samaisen vuoden lopussa. Vuonna 1998 työllisten osuus oli noin 85 % koulutuksen suorittaneista. Vuonna 2000 työttöminä koulutuksen suorittaneista oli noin 7 prosenttia, joka oli aikaisempia vuosia hieman pienempi osuus. Peruskoulutuksen suorittaneista työllisenä toimi 84 prosenttia ja lisäkoulutuksen suorittaneista 90 %. Kaikkiaan oppisopimusopiskelijat työllistyvät verraten hyvin.

Vuonna 2000 opintonsa keskeyttäneistä 72 % toimi vuoden 2000 lopussa työllisenä ja työttöminä oli 16 %. Peruskoulutuksen keskeyttäneistä työttöminä oli 18 % ja lisäkoulutuksen keskeyttäneistä 14 %.

Oppisopimuskoulutuksen vuonna 2000 suorittaneiden pääasiallinen toiminta vuoden 2000 lopussa

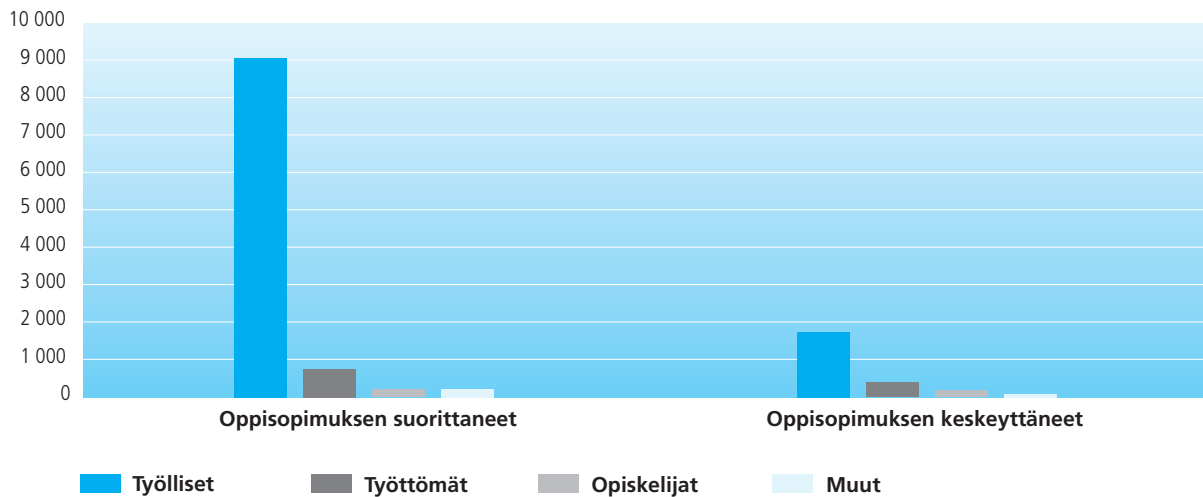
Koulutusala Ikä Sukuoli	Yhteensä	Pääasiallinen toiminta vuoden 2000 lopussa					
		Yhteensä	Työllinen Palkansaaja	Yrittäjä	Työtön	Opiskelija	Muu
Koulutuksen suorittaneet	10 249	9 066	8 895	171	755	211	217
Peruskoulutus	3 123	2 617	2 573	44	322	99	85
Alle 25-vuotiaat	782	582	572	10	113	46	41
Miehet	468	357	349	8	63	16	32
Naiset	314	225	223	2	50	30	9
25-	2 335	2 035	2 001	34	209	53	38
Miehet	759	640	621	19	83	19	17
Naiset	1 576	1 395	1 380	15	126	34	21
Lisäkoulutus	7 126	6 449	6 322	127	433	112	132
Alle 25-vuotiaat	1 354	1 100	1 088	12	146	57	51
Miehet	881	740	733	7	80	28	33
Naiset	473	360	355	5	66	29	18
25-	5 752	5 349	5 234	115	287	55	61
Miehet	2 559	2 376	2 311	65	128	29	26
Naiset	3 193	2 973	2 923	50	159	26	35

Oppisopimuskoulutuksen vuonna 2000 keskeyttäneiden pääasiallinen toiminta vuoden 2000 lopussa

Koulutusala Ikä Sukuoli	Yhteensä	Pääasiallinen toiminta vuoden 2000 lopussa					
		Yhteensä	Työllinen Palkansaaja	Yrittäjä	Työtön	Opiskelija	Muu
Koulutuksen keskeyttäneet	2 407	1 744	1 668	76	388	182	93
Peruskoulutus	1 168	795	772	23	210	115	48
Alle 25-vuotiaat	537	340	334	6	102	66	29
Miehet	320	215	213	2	63	25	17
Naiset	217	125	121	4	39	41	12
25-	630	455	438	17	108	49	18
Miehet	307	207	198	9	67	25	8
Naiset	323	248	240	8	41	24	10
Lisäkoulutus	1 239	949	896	53	178	67	45
Alle 25-vuotiaat	383	267	258	9	58	41	17
Miehet	268	192	184	8	38	28	10
Naiset	115	75	74	1	20	13	7
25-	847	682	638	44	120	26	19
Miehet	459	377	352	25	65	9	8
Naiset	388	305	286	19	55	17	11

Oppisopimuskoulutuksen suorittaneiden ja keskeyttäneiden toiminta vuoden 2000 lopussa

Oppilasta

Taloudellisuus

Kansallisesti rahoitetun oppisopimuskoulutuksen kokonaiskustannukset olivat vuonna 2001 noin 102 miljoonaa euroa. Kokonaiskustannukset kasvoivat edellisestä vuodesta noin 12 prosenttia. Peruskoulutuksen kokonaiskustannukset olivat noin 50,1 miljoonaa euroa eli noin 49 prosenttia kokonaismenoista. Lisäkoulutuksen kokonaiskustannukset vuonna 2001 olivat yhteensä noin 52 miljoonaa euroa.

Vuonna 2001 tietopuoleisen opetuksen kustannukset muodostivat noin 60 prosenttia osuusoppisopimuskoulutuksen kokonaiskustannuksista. Peruskoulutuksen osuus oli noin 55 % ja lisäkoulutuksen osalta 68 %. Työnantajalle maksettavien koulutuskorvausten osuus peruskoulutuksen kokonaiskustannuksista oli noin 30 % ja lisäkoulutuksessa vajaa viidennes. Tietopuoleisen opetuksen kustannusten osuus kokonaiskustannuksista on noussut edellisistä vuosista ja koulutuskorvausten vastaavasti laskenut.

Oppisopimuskoulutuksen käyttökustannukset 1998 - 2001

	1998		1999		2000		2001	
	euroa	%osuus	euroa	%osuus	euroa	%osuus	euroa	%osuus
Palkkausmenot	5 136 927	6	6 968 026	8	9 062 975	10	4 150 373	4
Koulutuskorvaukset	36 081 248	42	30 378 440	35	24 943 110	28	24 567 210	24
Tietopuol. opet. kust.	34 203 340	40	38 653 790	44	42 286 313	47	62 220 955	61
Opintososiaaliset menot	7 268 226	8	7 059 856	8	6 572 280	7	7 395 560	7
Muut menot	3 305 741	4	4 612 554	5	6 921 774	8	3 803 570	4
Yhteensä	85 995 482	100	87 672 666	100	89 786 452	100	102 137 669	100

Omistajatyypeittäin tarkasteltuna kustannusten jakautuminen poikkeaa kuntien ja kuntayhtymien sekä yksityisten koulutuksen järjestäjien osalta. Tietopuoleisen opetuksen kustannukset ovat suurin kustannuserä kaikille, mutta yksityisten koulutuksen järjestäjien osalta osuus on huomattavasti kuntia ja kuntayhtymiä suurempi. Vastaavasti koulutuskorvausten osuus on yksityisillä koulutuksen järjestäjillä pienempi kuin kunnilla ja kuntayhtymillä.

Perustutkintotavoitteisen oppisopimuskoulutuksen kustannukset opiskelijaa kohden olivat vuonna 2001 noin 4 600 euroa. Kustannustaso ja -kehitys vaihteli maakunnittain ja koulutuksen järjestäjittäin varsin paljon.

Peruskoulutuksen opiskelijaa kohden maksettu yksikköhintarahaus on viime vuosina ollut suurempi kuin todelliset käyttökustannukset, mutta ero on asteittain supistunut. Lisäkoulutuksen kustannukset opiskelijaa kohden olivat vuonna 2001 noin 3 030 euroa ja vaihtelivat maakunnittain noin 2 443 eurosta 3 975 euroon.

Oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen käyttökustannukset omistajatyypeittäin 2001

	Yhteensä		Kuntayhtymät		Kunnat		Yksityiset	
	euroa	%osuus	euroa	%osuus	euroa	%osuus	euroa	%osuus
Palkkausmenot	1 765 686	4	1 063 334	3	500 053	3	202 299	8
Koulutuskorvaukset	14 924 636	30	9 443 436	30	5 231 492	32	249 708	10
Tietopuol. opet. kust.	27 060 858	54	16 378 909	52	8 986 017	55	1 695 932	67
Opintososiaaliset menot	4 797 546	10	3 635 342	12	1 087 110	7	75 094	3
Muut menot	1 575 561	3	769 446	2	499 131	3	306 984	12
Yhteensä	50 124 286	100	31 290 466	100	16 303 803	100	2 530 017	100

Oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen käyttökustannukset omistajatyypeittäin 2001

	Yhteensä		Kuntayhtymät		Kunnat		Yksityiset	
	euroa	%osuus	euroa	%osuus	euroa	%osuus	euroa	%osuus
Palkkausmenot	2 384 773	5	1 243 347	4	709 367	5	432 060	7
Koulutuskorvaukset	9 642 652	19	6 045 546	20	3 310 490	22	286 616	5
Tietopuol. opet. kust.	35 160 145	68	20 516 984	67	9 854 867	65	4 788 293	76
Opintososiaaliset menot	2 597 955	5	1 918 828	6	564 960	4	114 167	2
Muut menot	2 227 983	4	954 477	3	613 999	4	659 507	11
Yhteensä	52 013 509	100	30 679 183	100	15 053 684	100	6 280 642	100

Oppisopimusmuotoisen ammatillisen peruskoulutuksen opiskelijakohtaiset käyttökustannukset maakunnittain 2001

Maakunta

	Opiskelija- määrä	Palkkaus- kustannukset	Koulutus- korvaukset	Tieto- puoleinen- opetus	Opinto- sosiaaliset- etuudet	Muut	Yhteensä
Uusimaa	3 560	117	1 131	2 735	164	169	4 315
Varsinais-Suomi	773	292	1 315	2 033	447	195	4 283
Itä-Uusimaa	194	35	963	1 909	310	134	3 350
Satakunta	410	217	1 842	2 536	357	112	5 064
Kanta-Häme	284	330	912	3 349	701	132	5 424
Pirkanmaa	981	38	1 992	2 898	514	41	5 482
Päijät-Häme	451	132	1 952	2 422	431	122	5 059
Kymenlaakso	216	35	1 651	1 872	1 671	71	5 301
Etelä-Karjala	159	312	2 144	2 264	625	173	5 518
Etelä-Savo	366	362	900	2 560	562	271	4 655
Pohjois-Savo	465	194	1 174	2 208	583	59	4 217
Pohjois-Karjala	188	24	1 732	2 412	700	71	4 939
Keski-Suomi	465	194	1 261	2 335	579	113	4 482
Etelä-Pohjanmaa	317	249	1 437	1 870	600	168	4 324
Pohjanmaa	333	355	1 463	2 095	234	194	4 341
Keski-Pohjanmaa	211	61	1 941	2 201	449	80	4 732
Pohjois-Pohjanmaa	854	119	1 294	2 507	708	120	4 748
Kainuu	198	92	1 028	2 220	891	227	4 458
Lappi	480	278	1 475	1 806	597	214	4 371
Yhteensä	10 900	162	1 369	2 483	440	145	4 599

Oppisopimusmuotoisen ammatillisen lisäkoulutuksen opiskelijakohtaiset käyttökustannukset maakunnittain 2001

Maakunta

	Opiskelija- määrä	Palkkaus- kustannukset	Koulutus- korvaukset	Tieto- puoleinen- opetus	Opinto- sosiaaliset- etuudet	Muut	Yhteensä
Uusimaa	5 099	118	282	2 387	51	181	3 018
Varsinais-Suomi	1 399	203	367	1 821	119	150	2 660
Itä-Uusimaa	260	0	1 023	2 193	100	0	3 316
Satakunta	863	235	1 360	1 265	135	119	3 115
Kanta-Häme	396	108	230	2 061	202	50	2 652
Pirkanmaa	1 534	37	993	2 603	303	38	3 975
Päijät-Häme	664	131	1 057	1 929	161	109	3 387
Kymenlaakso	695	31	572	1 806	233	62	2 704
Etelä-Karjala	420	312	645	1 824	242	173	3 196
Etelä-Savo	493	182	353	1 864	156	181	2 736
Pohjois-Savo	824	212	336	1 663	164	68	2 443
Pohjois-Karjala	502	24	465	2 360	160	71	3 080
Keski-Suomi	778	177	853	1 637	182	106	2 954
Etelä-Pohjanmaa	638	258	316	1 749	176	174	2 673
Pohjanmaa	518	0	908	1 879	168	13	2 968
Keski-Pohjanmaa	210	61	940	1 819	210	70	3 100
Pohjois-Pohjanmaa	883	154	565	1 955	184	170	3 028
Kainuu	274	96	630	1 925	247	223	3 120
Lappi	721	283	529	1 669	289	170	2 941
Yhteensä	17 167	139	562	2 048	151	130	3 030

Ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutus

Suomen korkeakoulujärjestelmä muodostuu kahdesta rinnakkaisesta sektorista, yliopistoista ja ammattikorkeakouluista. Suurin osa korkeakoulujen koulutuksesta on tutkintoon johtavaa, mutta lisäksi on tarjolla esimerkiksi täydennyskoulutusta. Opetushallinnon alaisia yliopistoja on 20 ja ammattikorkeakouluja 29. Näistä suurin osa on monialaisia. Opetushallinnon ulkopuolisia korkeakouluja ovat Maanpuolustuskorkeakoulu, Poliisiammattikorkeakoulu ja Högskolan på Åland. Nämä korkeakoulut eivät ole mukana tämän julkaisun tilastoissa.

Opiskelijavalintojen toteuttaminen

Korkeakoulujen opiskelijavalintojen toteutuksesta ja hakukelpoisuudesta korkeakouluopintoihin on säädetty laissa (yliopistolaki 645/1997 ja ammattikorkeakoululaki 351/2003). Lain mukaan korkeakoulut päättävät valintaperusteista ja opiskelijaksi ottamisesta. Pääsääntöisesti kuhunkin yliopistoon haetaan erikseen, tosin joillakin koulutusaloilla on valintayhteistyötä (esimerkiksi tekniikan alan yhteisvalinta). Kokonaisuutena yliopistosektorin valintajärjestelmä on hyvin hajanainen, ja erilaisia hakuväyliä ja hakukohteita on paljon. Yliopistojen opiskelijavalintojen kehittäminen on noussutkin jälleen parin viimeisen vuoden aikana voimakkaasti esille: keväällä 2003 julkistettuun hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite selvittää mahdollisuus kehittää valintayhteistyötä ja toteuttaa yliopistojen yhteisvalintajärjestelmä tai muu valintayhteistyömalli. Ammattikorkeakoulujen opiskelijavalintojen toteutuksesta on säädetty myös asetuksessa ammattikorkeakoulujen yhteishakujärjestelmästä (1191/1998). Asetuksen mukaan ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinta suoritetaan yhteishaun avulla lukuun ottamatta vieraskielistä koulutusta ja aikuiskoulutusta, joihin on erilliset haut.

Yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan säännös

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen opiskelijavalinnoissa tuli lukuvuonna 1999 - 2000 voimaan yhden korkeakoulupaikan säännös. Säännöksen mukaan opiskelijaksi hyväksytty voi ottaa vastaan vain yhden korkeakoulututkintoon johtavan opiskelupaikan saman lukuvuoden aikana alkavista opinnoista (Yliopistolaki 645/1997, ammattikorkeakoululaki 351/2003 ja laki ammattikorkeakoulun jatkotutkinnon kokeilusta 645/2001). Säännöksen piirissä ovat yliopistojen alemmat ja ylemmät korkeakoulututkinnot sekä ammattikorkeakoulututkinnot ja vuodesta 2002 alkaen myös ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnot. Sen sijaan säännös ei koske yliopistojen lisensiaatin ja tohtorin tutkintoja. Säännöksen tarkoituksena on, että mahdollisimman moni hakija saisi opiskelupaikan korkeakoulusta. Sen myötä korkeakoulujen opiskelijavalintojen aikatauluja ja valintaprosesseja on yhtenäistetty. Esimerkiksi valintojen tulosten julkistamiselle ja opiskelupaikan vastaanottamiselle on koko korkeakoulusektorille annettu yhteiset määräajat.

Säännöksen toteutusta varten otettiin käyttöön yliopistojen hakija- ja opinto-oikeusrekisteri (HAREK) ja ammattikorkeakoulujen hakija- ja opiskelupaikkarekisteri (AMKOREK). Molemmassa järjestelmissä rekisterinpitäjänä toimii Opetushallitus (Laki opiskelijavalintarekisteristä ja ylioppilastutkintorekisteristä 1058/1998). Rekistereihin tallennetaan mm. hakijoiden hyväksymistä ja paikan vastaanottamista koskevat tiedot. Esiteltävät tilastotiedot on kerätty näistä rekistereistä.

Yliopistoja koskevissa luvuissa ovat mukana kaikki pää- ja erillisvalinnat. Suurin osa yliopistokoulutuksesta järjestetään ns. päävalintoina. Erillisvalinnoilla tarkoitetaan mm. ulkomaalaisten opiskelijoiden ja avoimen yliopiston opintoja suorittaneiden valintaa. Ammattikorkeakoulujen luvuissa ovat mukana ammattikorkeakoulututkinnot, jotka on järjestetty nuorten koulutuksena, vieraskielisenä koulutuksena tai aikuiskoulutuksena, sekä ammattikorkeakoulujen jatkotutkinnot.

Tilastot ovat lukuvuosikohtaisia eli mukana on myös korkeakouluissa keväällä, tammikuussa alkava koulutus. Lukuvuoden 1999 - 2000 tiedoissa on ammattikorkeakoulujen vieraskielisestä ja aikuiskoulutuksesta vain hyväksytyjen hakijoiden tiedot. Koko ammattikorkeakoulujen hakijamäärää ei siis ole saatavilla tuolta lukuvuodelta.

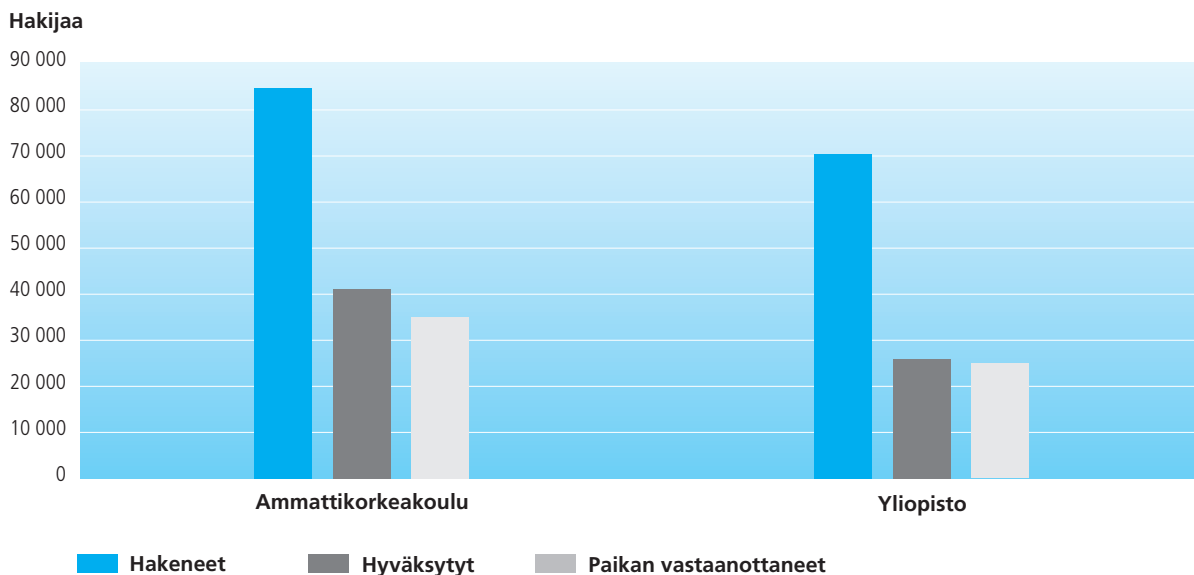
Hakeminen korkeakoulutukseen

Tarkasteltuna ajanjaksona korkeakouluihin hakemisessa, hyväksytyksi tulemisessa ja paikan vastaanottamisessa ei ole tapahtunut suuria muutoksia. Lukuvuosittain noin 20 % kaikista korkeakouluihin hakeneista on pyrkinyt sekä ammattikorkeakouluun että yliopistoon (esimerkiksi lukuvuonna 2002 - 2003 yhteensä 24 737 hakijaa). Näistä noin 8 %:lle (3 571 hakijalle lukuvuonna 2002 - 2003) on tarjottu paikkaa kummaltakin sektorilta. Molemmille sektoreille hyväksytyistä noin 90 % (3 209 hyväksyttyä lukuvuonna 2002 - 2003) on ottanut vastaan paikan yliopistosta ja noin 10 % (345 hyväksyttyä) ammattikorkeakoulusta. Suurin osa hakijoista on pyrkinyt vain joko ammattikorkeakouluun tai yliopistoon: vain ammattikorkeakouluun hakeneita on ollut lukuvuosittain noin 45 % kaikista hakijoista ja vain yliopistoon hakeneita noin 35 %.

Korkeakoulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet lukuvuosittain

	1999 - 2000			2000 - 2001			2001 - 2002			2002 - 2003		
	Hakeneet	Hyväksytyt	Paikan vastaanottaneet	Hakeneet	Hyväksytyt	Paikan vastaanottaneet	Hakeneet	Hyväksytyt	Paikan vastaanottaneet	Hakeneet	Hyväksytyt	Paikan vastaanottaneet
Ammattikorkeakoulu	81 901	43 195	35 272	88 005	43 056	35 587	85 800	44 008	37 780	84 853	41 228	35 087
Yliopisto	63 381	22 296	21 422	67 553	23 632	22 731	67 129	25 369	24 376	70 388	25 963	24 959
Sekä ammattikorkeakoulu että yliopisto	25 473	3 949	299 (a)	26 326	3 720	334 (a)	24 617	3 475	355 (a)	24 737	3 571	345 (a)
		3 627 (yo)			3 354 (yo)			3 103 (yo)			3 209 (yo)	

Korkeakoulutukseen hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet lukuvuonna 2002 - 2003

Ylioppilastutkinnon suorittaneet, jotka ovat hakeneet samana vuonna korkeakouluun

Näissä tilastoissa tarkastellaan niitä korkeakouluihin hakeneita, jotka ovat saman vuoden keväällä suorittaneet ylioppilastutkinnon (tarkoittaa vähintään neljän pakollisen aineen suorittamista). Luvuista ei käy ilmi, kuinka moni ylioppilastutkinnon suorittaneista on lisäksi suorittanut lukion päättötodistuksen eli kuinka moni on ylioppilas. Yliopistoihin hakeneista on lukuvuosittain ollut noin 25 % samana keväänä ylioppilastutkinnon suorittaneita. Ammattikorkeakouluissa vastaava luku on ollut jonkin verran yli 30 %. Sen sijaan opiskelijaksi on hyväksytty samana keväänä ylioppilastutkinnon suorittaneita yliopistoissa noin 28 % ja ammattikorkeakouluissa noin 20 %. Suurin ero ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen välillä on opiskelupaikan vastaanottaneissa: ammattikorkeakouluissa alle 20 % paikan vastaanottaneista on ollut samana keväänä ylioppilastutkinnon suorittaneita, kun yliopistoissa vastaava luku on lukuvuosittain pysytellyt noin 28 %:ssa.

Ylioppilastutkinnon suorittaneet, jotka hakeneet samana vuonna ammattikorkeakouluun Hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet koulutusaloittain lukuvuosina 1999 - 2002

	1999 - 2000			2000 - 2001			2001 - 2002			2002 - 2003		
	Hakeneet ¹⁾	Hyväksytyt ¹⁾	Paikan vastaanottaneet ²⁾	Hakeneet ¹⁾	Hyväksytyt ¹⁾	Paikan vastaanottaneet ²⁾	Hakeneet ¹⁾	Hyväksytyt ¹⁾	Paikan vastaanottaneet ²⁾	Hakeneet ¹⁾	Hyväksytyt ¹⁾	Paikan vastaanottaneet ²⁾
Luonnonvara-ala	570	224	91	1 379	362	203	1 261	330	205	1 303	316	246
Tekniikka ja liikenne	7 831	3 597	2 204	7 955	3 648	2 181	7 136	3 470	2 363	6 760	3 503	2 457
Hallinto ja kauppa	9 758	2 893	2 024	9 191	2 524	1 888	7 556	2 354	1 870	7 759	2 432	1 840
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	3 532	277	187	3 443	219	182	3 502	308	262	3 482	310	263
Sosiaali- ja terveysala	8 065	1 756	1 435	7 657	1 444	1 166	6 855	1 466	1 240	7 520	1 417	1 148
Kulttuuriala	2 626	394	331	3 351	492	422	3 349	447	389	3 080	498	427
Humanistinen ja opetusala	1 854	145	119	1 892	164	121	1 624	145	109	1 569	138	107
Muu ala	940	287	136									
Yhteensä ³⁾	29 511	10 196	6 421	28 894	9 268	6 074	26 528	8 881	6 293	26 190	9 010	6 309

1) Henkilöiden määrät on laskettu siten, että yhdellä koulutusosalalla sama hakija esiintyy vain kerran. Eri koulutusaloilla sama hakija voi esiintyä useaan kertaan.

2) Yhden opiskelupaikan säännöksen perusteella saman lukuvuoden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan, joten sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran.

3) Hakija on laskettu ko. luvussa vain kerran.

**Ylioppilastutkinnon suorittaneet, jotka hakeneet samana vuonna yliopistoon
Hakeneet, hyväksytyt ja paikan vastaanottaneet koulutusaloittain lukuvuosina 1999 - 2002**

	1999 - 2000			2000 - 2001			2001 - 2002			2002 - 2003		
	Hakeneet ¹⁾	Hyväksytyt ¹⁾	Paikan vastaanottaneet ²⁾	Hakeneet ¹⁾	Hyväksytyt ¹⁾	Paikan vastaanottaneet ²⁾	Hakeneet ¹⁾	Hyväksytyt ¹⁾	Paikan vastaanottaneet ²⁾	Hakeneet ¹⁾	Hyväksytyt ¹⁾	Paikan vastaanottaneet ²⁾
Teologinen	220	69	65	246	76	73	283	80	71	226	64	57
Humanistinen	3 794	913	805	3 968	832	743	3 550	852	741	3 735	872	775
Taideteollinen	422	40	38	434	39	36	327	33	29	417	29	27
Musiikkiala	159	34	34	147	33	31	145	25	25	122	35	33
Teatteri- ja tanssiala	228	6	5	243	9	9	190	2	2	292	9	9
Kasvatustieteellinen	2 042	234	221	2 144	252	230	1 982	263	222	2 086	256	221
Liikuntatieteellinen	369	11	10	365	8	7	287	13	12	305	16	15
Yhteiskuntatieteellinen	1 988	371	290	2 063	330	283	1 976	312	251	2 063	327	281
Psykologia	682	28	28	637	38	36	669	39	37	743	33	33
Terveystieteet	103	17	13	84	13	12	87	21	14	124	31	21
Oikeustieteellinen	697	83	83	791	112	112	750	108	108	856	115	115
Kauppatieteellinen	2 137	601	529	2 293	595	559	2 337	608	564	2 338	594	563
Luonnontieteellinen	4 478	2 768	1 520	4 442	2 619	1 367	4 443	2 677	1 474	4 404	2 694	1 518
Maatalous-metsätieteellinen	338	97	66	326	100	69	307	103	73	400	117	84
Teknillistieteellinen	3 869	2 818	2 527	3 982	3 039	2 746	4 321	3 172	2 826	4 065	3 162	2 809
Lääketieteellinen	730	136	136	674	148	146	732	176	175	988	218	217
Hammaslääketieteellinen	56	18	17	49	11	11	49	12	12	72	19	19
Eläinlääketieteellinen	102	9	9	98	6	6	104	9	9	129	14	14
Farmasia	209	147	121	273	132	116	254	123	109	313	125	112
Kuvataideala	75	5	5	84			53			87	4	4
Yhteensä ³⁾	16 370	6 734	6 522	17 001	6 815	6 592	16 636	7 011	6 754	17 216	7 179	6 927

1) Henkilöiden määrät on laskettu siten, että yhdellä koulutusallalla sama hakija esiintyy vain kerran. Eri koulutusaloilla sama hakija voi esiintyä useampaan kertaan.

2) Yhden opiskelupaikan säännöksen johdosta saman lukuvuoden aikana voi ottaa vain yhden opiskelupaikan, joten sama henkilö esiintyy sarakkeen luvuissa vain kerran.

3) Hakija on laskettu ko. luvuissa vain kerran

Ammatillisella tutkinnolla korkeakouluihin hakeneet

Ammattikorkeakouluihin on ammatillisella tutkinnolla hakevia huomattavasti enemmän kuin yliopistoihin. Näin siitä huolimatta, että tilastoitujen lukujen määrittelyssä on eroja: yliopistojen luvuissa ammatillisella tutkinnolla hakeviksi on laskettu ammatillisen korkea-asteen, opistoasteen ja ammatillisen perustutkinnon (vähintään 3-vuotisen) perusteella hakevat, kun taas ammattikorkeakoulujen luvuissa mukana ovat vain ammatillisen perustutkinnon (myös alle 3-vuotisen) suorittaneet hakijat. Yliopistojen kaikista hakijoista noin 5 % on hakenut lukuvuosittain ammatillisella tutkinnolla, kun taas ammattikorkeakouluihin on hakenut ammatillisella perustutkinnolla 23 % kaikista hakijoista lukuvuonna 2002 - 2003. Määrä on kasvanut lukuvuosittain: 1999 - 2000 vastaava luku oli 19 %.

Yliopistoissa farmasian alalla ammatillisella tutkinnolla hakevien määrä oli poikkeuksellisen suuri lukuvuonna 2000 - 2001 tuolloin järjestetyn muuntokoulutuksen takia. Terveystieteiden alalla on koulutusalan koko hakijamäärään verrattuna eniten ammatillisella tutkinnolla hakevia (yli 30 %).

Ammattikorkeakouluihin koulutusaloittain hakeneet, joilla hakuperusteena ammatillinen perustutkinto lukuvuosina 1999 - 2002.

	1999 - 2000 hakeneet ¹⁾	2000 - 2001 hakeneet	2001 - 2002 hakeneet	2002 - 2003 hakeneet
Luonnonvara-ala	366	722	711	763
Tekniikka ja liikenne	6 337	6 777	7 412	6 696
Hallinto ja kauppa	2 680	3 964	4 328	4 493
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	1 654	1 849	2 158	2 139
Sosiaali- ja terveysala	5 069	6 311	6 013	6 484
Kulttuuriala	1 077	1 460	1 473	1 624
Humanistinen ja opetusala	506	586	689	708
Muu ala	423			
Yhteensä ²⁾	15 286	18 377	19 213	19 160

1) Henkilöiden määrät on laskettu siten, että yhdellä koulutusosalalla sama hakija esiintyy vain kerran. Eri koulutusaloilla sama hakija voi esiintyä useaan kertaan.

2) Hakija on laskettu ko. luvussa vain kerran.

Yliopistoihin koulutusaloittain hakeneet, joilla hakuperusteena ammatillinen tutkinto lukuvuosina 1999 - 2002

	1999 - 2000 hakeneet ¹⁾	2000 - 2001 hakeneet	2001 - 2002 hakeneet	2002 - 2003 hakeneet
Eläinlääketieteellinen	2	6	4	6
Farmasia	33	1 638	45	62
Hammaslääketieteellinen	11	6	11	5
Humanistinen	109	116	128	131
Kasvatustieteellinen	326	528	615	221
Kauppatieteellinen	520	405	420	496
Kuvataideala	12		8	5
Liikuntatieteellinen		26	24	18
Luonnontieteellinen	407	482	700	559
Lääketieteellinen	61	48	46	64
Maatalous-metsätieteellinen	35	20	24	29
Musiikkiala	87	64	11	13
Oikeustieteellinen	48	84	72	80
Psykologia	28	20	23	26
Taideteollinen	30	182	243	205
Teatteri- ja tanssiala	233	273	200	165
Teknillistieteellinen	466	261	225	431
Teologinen	6	51	34	20
Terveystieteet	600	778	438	609
Yhteiskuntatieteellinen	287	309	229	219
Yhteensä ²⁾	3 102	5 125	3 357	3 232

1) Henkilöiden määrät on laskettu siten, että yhdellä koulutusosalalla sama hakija esiintyy vain kerran. Eri koulutusaloilla sama hakija voi esiintyä useaan kertaan.

2) Hakija on laskettu ko. luvussa vain kerran.

Aikuiskoulutus

■ Aikuiskoulutuksen omaleimaisuus

Aikuiskoulutus voidaan jakaa yleissivistävään (aikuisten perus- ja lukio-opetus sekä vapaa sivistystyö) ja ammatilliseen koulutukseen (ammatillinen perus- ja lisäkoulutus). Aikuiskoulutusta järjestävät sekä aikuiskoulutukseen erikoistuneet että muut oppilaitokset. Merkittävä osa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta tapahtuu työnantajien henkilöstökoulutuksena. Aikuiskoulutusta koskevilla säädöksillä ei määritellä ikärajaa koulutukseen osallistumiselle.

Aikuiskoulutuksessa ei ole yhtenäistä rahoitusjärjestelmää kuten muussa koulutusjärjestelmässä. Rahoitusjärjestelmä ja julkisen rahoituksen määrän muutokset määrittävät aikuiskoulutuksen suuntaa muuhun koulutusjärjestelmään verrattuna huomattavasti enemmän. Maksullisen palvelutoiminnan tulo aikuiskoulutukseen muutti viime vuosikymmenellä koulutuksen järjestäjien toimintaa monin eri tavoin. Nykyään ollaankin tilanteessa, että aikuisoppilaitokset toimivat monilla koulutuksen tehtäväalueilla ja hankkivat rahoitusta kunkin tehtäväalueen (koulutustyyppin) rahoitusjärjestelmästä sekä avoimilta markkinoilta.

Toiminnan moninaisuuden vuoksi määrällisen perusindikaattorin määrittely on vaikeaa. Perusopetuksessa ja ammatillisessa peruskoulutuksessa toiminnan tavoitteita, sisältöjä ja kestoja määritellään kansallisin normein. Koulutuksen rahoitus on kokonaisuudessaan yhteiskunnan vastuulla. Tämä pätee kuitenkin vain osaan aikuiskoulutuksesta.

Tilastokeskuksen käyttämät perussuoritteet, osallistuja ja opetustunti, kuvaavat oppilaitosten järjestämässä aikuiskoulutuksessa toiminnan laajuutta ja sen kehitystä melko hyvin.

Osallistujaksi tilastoidaan vähintään kuusi tuntia kestävässä koulutuksessa osallistunut henkilö. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että sama henkilö tilastoidaan useaan kertaan hänen osallistuessaan saman tai eri koulutuksen järjestäjän eri koulutuksiin. Tilastokeskuksessa kehitetään henkilöperusteista tiedonkeruuta, jonka avulla saadaan tulevaisuudessa poistettua päällekkäisyydet osallistujamäärää kuvaavista luvuista.

Opetustuntin käyttäminen koulutustarjonnan määrän indikaattorina on paikallaan silloin, kun on kyseessä lähiopetus. Koulutuksen järjestämisen monimuotoistuminen ja oppimisen siirtyminen pois luokkahuoneesta on kuitenkin johtanut siihen, että tämä indikaattori voi antaa puutteellisen kuvan oppilaitoksen toiminnan volyyminä. Monimuoto-opetuksen yleistymisen ja virtuaaliset oppimisympäristöt eivät näy opetustuntitilastoissa.

Ohjaus- ja mitoitussuunnitelma on aina ollut oppilaitoksen johdon ja/tai koulutuksen järjestäjän tehtävä. Valtakunnalliset säädökset ovat olleet erittäin väljät. Ylioppilastutkinnossa, näyttötutkinnoissa ja kielitutkinnoissa säädellään tutkintoa. Mitoituskäsite, muun koulutusjärjestelmän tavoin ymmärrettynä, on käytössä vain pienessä osassa aikuiskoulutusta. Aikuiskoulutusta järjestävä oppilaitos voi aivan eri laajuudessa itse päättää koulutuksensa tavoitteista, sisällöistä, jaksotuksesta ja toteutusmuodoista.

Aikuiskoulutusta antavat oppilaitokset omistajan mukaan vuosina 1998 - 2002

	Valtio					Kunnalliset					Yksityiset					Yhteensä				
	1998	1999	2000	2001	2002	1998	1999	2000	2001	2002	1998	1999	2000	2001	2002	1998	1999	2000	2001	2002
Lukioiden aikuislinjat	0	*	*	*	*	25	*	*	*	*	1	*	*	*	*	26	*	*	*	*
Aikuislukiot	0	*	*	*	*	26	*	*	*	*	2	*	*	*	*	28	*	*	*	*
Musiikkioppilaitokset	0	0	0	0	0	54	53	58	56	56	35	35	35	35	35	89	88	93	91	91
Liikunnan koulutuskeskukset	0	0	0	0	0	0	0	0	1	1	14	13	13	12	12	14	13	13	13	13
Kansanopistot	0	0	0	0	0	7	7	7	7	6	83	83	82	82	82	90	90	89	89	88
Kansalaisopistot	0	0	0	0	0	248	247	242	234	232	26	26	26	26	26	274	273	268	260	258
Opintokeskukset	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	11	11	11	11	11	11	11	11	11	11
Ammatilliset oppilaitokset*	0	0	0	0	0	241	202	177	165	160	43	38	35	34	33	284	240	212	199	193
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	7	3	3	2	3	1	1	1	1	1	35	40	39	39	39	43	44	43	42	43
Ammatilliset erityisoppilaitokset	5	5	5	5	5	0	0	0	1	1	8	9	7	7	7	13	14	12	13	13
Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset	0	0	0	0	0	29	27	25	27	27	17	18	18	16	15	46	45	43	43	42
Ammattikorkeakoulut	1	1	1	1	1	14	16	17	20	20	6	8	12	9	9	21	25	30	30	30
Kaikki yhteensä	13	9	9	8	9	594	553	527	512	504	278	281	278	271	269	885	843	814	791	782
Yliopistot	20	20	20	20	20	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	20	20	20	20	20
Kesäyliopistot*	0	0	0	0	0	4	3	3	3	4	16	17	17	17	16	20	20	20	20	20

* Oppilaitostyyppiluokitus on muuttunut vuonna 1999, joten ei voida tehdä vertailua aikaisempiin vuosiin. Ei sisällä Ahvenanmaan oppilaitoksia. Lähde: Opetushallituksen oppilaitostietojärjestelmä OPTI, Tilastokeskus.

■ Osallistujien määrän kehitys

Koulutustyypeittäin

Aikuiskoulutukseen osallistuneiden määrä on tarkasteluvuosien aikana vaihdellut 2,6 ja 2,8 miljoonan välillä. Eniten osallistujia on muussa yleissivistävässä koulutuksessa (vapaassa sivistystyössä), jonka suurin järjestäjä on kansalaisopistot. Ammatillisen lisäkoulutuksen osallistujamäärä lähes nelinkertaistui vuodesta 1997 vuoteen 1999. Vuonna 2000 osallistujamäärä kääntyi laskuun, joskin vuonna 2001 osallistujia oli vielä lähes kaksi kertaa enemmän kuin vuonna 1997. Ammatilliseen koulutukseen osallistuneiden määrä on kasvanut lukuun ottamatta pientä notkahdusta alaspäin vuonna 2000. Työvoimapolitiittisen koulutuksen osallistujamäärä on vähentynyt koko tarkastelujakson ajan. Peruskoulun ja lukion koko oppimäärien opiskeluun osallistuneiden määrä on pysynyt melko tasaisena. Naisten osuus koulutukseen osallistuneista on ollut hieman yli 60 %.

Aikuiskoulutuksena alkaneiden ja käynnissä olleiden koulutusten ja osallistujien lukumäärä koulutustyyppiin mukaan vuosina 1997 - 1999

Koulutustyyppi	Vuosi 1997*				Vuosi 1998*				Vuosi 1999*			
	Koulutukset	Osallistujia yhteensä	Naisia	osuus%	Koulutukset	Osallistujia yhteensä	Naisia	osuus%	Koulutukset	Osallistujia yhteensä	Naisia	osuus%
Peruskoulun koko oppimäärä	1 632	21 003	13 785	65,6	1 386	19 079	12 287	64,4	1 546	21 243	13 816	65,0
Perusasteen aineopinnot	229	3 514	1 926	54,8	186	3 166	1 795	56,7	168	3 459	2 038	58,9
Lukion koko oppimäärä	10 954	199 708	133 738	67,0	10 849	191 355	129 559	67,7	10 865	189 791	127 236	67,0
Lukion aineopinnot	371	4 857	2 754	56,7	484	6 188	3 649	59,0	495	5 890	3 358	57,0
Ammatilliseen/ ammattikorkeakoulu- tutkintoon johtava koulutus	1 829	34 630	21 621	62,4	1 752	34 403	21 363	62,1	1 865	43 817	30 026	68,5
Ammatillinen lisäkoulutus	3 053	46 375	23 994	51,7	8 485	131 005	74 322	56,7	11 829	178 588	103 745	58,1
Opettajankoulutus	12	851	577	67,8	-	-	-	-	30	2 388	1 264	52,9
Työvoimapolitiittinen koulutus	8 053	113 463	55 893	49,3	7 932	110 070	56 034	50,9	7 539	103 711	50 956	49,1
Oppisopimuskoulutus	2 716	22 987	12 076	52,5	3 119	27 963	14 808	53,0	3 450	28 137	13 694	48,7
Avoin korkeakouluopetus	1 649	27 322	21 006	76,9	1 654	25 688	19 767	77,0	2 027	26 842	20 964	78,1
Työnantajan tilaamat kurssit	20 443	289 224	97 645	33,8	21 961	462 080	117 163	25,4	21 965	281 253	105 693	37,6
Muut ammatilliset kurssit	16 805	291 552	134 408	46,1	17 422	291 046	131 990	45,4	12 192	218 185	94 249	43,2
Muut yleissivistävät kurssit	101 299	1 561 611	1 113 504	71,3	101 677	1 548 687	1 103 108	71,2	100 693	1 561 930	1 122 936	71,9
Kaikki yhteensä	169045	2617097	1632927	62,4	176907	2850730	1685845	59,1	174664	2665234	1689975	63,4

*Sisältää myös vakinaisten ammattikorkeakoulujen koulutukset ja osallistajat. Lähde: OPTI.

Aikuiskoulutuksena alkaneiden ja käynnissä olleiden koulutusten ja osallistujien lukumäärä koulutustyyppiin mukaan vuosina 2000 - 2001 ja muutos vuodesta 1997 vuoteen 2001

Koulutustyyppi	Vuosi 2000*				Vuosi 2001*				Muutos vuodesta 1997 vuoteen 2001			
	Koulutukset	Osallistujia yhteensä	Naisia	osuus%	Koulutukset	Osallistujia yhteensä	Naisia	osuus%	Koulutukset	Osallistujia yhteensä	Naisia	osuus%
Peruskoulun koko oppimäärä	1 471	20 846	13 802	66,2	1 386	20 393	13 269	65,1	-246	-610	-516	-3,7
Perusasteen aineopinnot	247	4 757	2 794	58,7	220	4 815	2 912	60,5	-9	1 301	986	51,2
Lukion koko oppimäärä	11 187	200 765	135 254	67,4	11 234	196 089	132 121	67,4	280	-3 619	-1 617	-1,2
Lukion aineopinnot	483	6 428	3 508	54,6	496	6 024	3 285	54,5	125	1 167	531	19,3
Ammatilliseen/ ammattikorkeakoulu- tutkintoon johtava koulutus	2 001	37 619	23 728	63,1	2 319	42 512	25 922	61,0	490	7 882	4 301	19,9
Ammatillinen lisäkoulutus	8 777	125 530	71 820	57,2	5 186	86 760	46 949	54,1	2 133	40 385	22 955	95,7
Opettajankoulutus	35	2 989	1 500	50,2	36	3 192	1 754	54,9	24	2 341	1 177	204,0
Työvoimapolitiittinen koulutus	7 170	94 654	47 241	49,9	5 731	81 509	40 138	49,2	-2 322	-31 954	-15 755	-28,2
Oppisopimuskoulutus	4 004	32 270	17 341	53,7	3 714	38 314	19 957	52,1	998	15 327	7 881	65,3
Avoin korkeakouluopetus	2 116	30 566	23 165	75,8	2 832	33 822	25 961	76,8	1 183	6 500	4 955	23,6
Työnantajan tilaamat kurssit	26 388	321 173	125 054	38,9	23 102	290 709	109 232	37,6	2 659	1 485	11 587	11,9
Muut ammatilliset kurssit	11 774	219 717	100 424	45,7	11 455	190 091	80 933	42,6	-5 350	-101 461	-53 475	-39,8
Muut yleissivistävät kurssit	101 406	1 569 635	1 130 507	72,0	101 062	1 586 172	1 134 159	71,5	-237	24 561	20 655	1,9
Kaikki yhteensä	177059	2666949	1696138	63,6	168773	2580402	1636592	63,4	-272	-36695	3665	0,2

*Sisältää myös vakinaisten ammattikorkeakoulujen koulutukset ja osallistujat.
Lähde: OPTI.

Oppilaitostyypeittäin

Osallistujista noin 3/4 opiskelee yleissivistävissä ja 1/4 ammatillisissa oppilaitoksissa. Vaikka kansalaisopistojen osallistujamäärä on viime vuosina jonkin verran laskenut, niissä on edelleen suurin osallistujamäärä. Osallistujamäärä on laskenut myös ammatillisissa oppilaitoksissa, kun opiskelijat ovat siirtyneet entistä enemmän ammattikorkeakouluihin. Osallistujamäärät ovat lisääntyneet kansanopistoissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa. Ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa koulutukseen osallistujien määrä on huippuvuoden 1998 jälkeen ollut laskeva.

Aikuiskoulutukseen osallistuneiden määrä oppilaitostyypeittäin vuosina 1997 - 2001

Oppilaitostyyppi	1997		1998		1999		2000		2001		Muutos vuodesta 1997 vuoteen 2001	
	Osallistuneita	% kaikista osallistuneista	Osallistuneita	% kaikista osallistuneista	Osallistuneita	% kaikista osallistuneista	Osallistuneita	% kaikista osallistuneista	Osallistuneita	% kaikista osallistuneista	Muutos vuodesta 1997 vuoteen 2001	%
Yleissivistävät oppilaitokset	1 870 845	72,4	1 876 661	67,2	1 862 964	72,1	1 876 430	74,2	1 882 032	76,7	11 187	0,6
Päivälukioiden aikuislinjat	80 019	3,1	77 455	2,8	*	*	*	*	*	*	*	*
Aikuislukiot	150 944	5,8	144 084	5,2	217 974	8,4	221 598	8,8	215 668	8,8	-15 295	-6,6
Musiikkioppilaitokset	8 103	0,3	8 063	0,3	7 736	0,3	7 638	0,3	7 952	0,3	-151	-1,9
Liikunnan koulutuskeskukset	81 439	3,2	109 004	3,9	103 470	4,0	107 072	4,2	99 216	4,0	17 777	21,8
Kansanopistot	129 275	5,0	133 574	4,8	142 404	5,5	142 187	5,6	156 786	6,4	27 511	21,3
Kansalaisopistot	1 120 036	43,4	1 099 121	39,3	1 065 959	41,3	1 074 594	42,5	1 076 193	43,8	-43 843	-3,9
Opintokeskukset	301 029	11,7	305 360	10,9	325 421	12,6	323 341	12,8	326 217	13,3	25 188	8,4
Ammatilliset oppilaitokset	711 834	27,6	917 893	32,8	720 009	27,9	653 093	25,8	563 782	23,0	-148 052	-20,8
Ammatilliset oppilaitokset	208 174	8,1	193 590	6,9	180 880	7,0	120 075	4,7	109 459	4,5	-98 715	-47,4
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	327 849	12,7	523 460	18,7	355 352	13,8	361 470	14,3	308 118	12,5	-19 731	-6,0
Ammatilliset erityisoppilaitokset	4 094	0,2	4 907	0,2	4 754	0,2	4 119	0,2	3 366	0,1	-728	-17,8
Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset	171 717	6,6	195 936	7,0	179 023	6,9	167 429	6,6	142 839	5,8	-28 878	-16,8
Yhteensä	2 582 679	100,0	2 794 554	100,0	2 582 973	100,0	2 529 523	100,0	2 455 131	100,0	-127 548	-4,9

* Oppilaitostyyppiin luokitusmuutoksen vuoksi opiskelu päivälukioissa ja aikuislukioissa on tilastoitu yhteen.
Lähde: Oppilaitostilastot, Tilastokeskus

■ Opetustuntien määrän kehitys

Koulutustyypeittäin

Aikuiskoulutuksen lähiopetustuntien määrä on hieman laskenut vuodesta 1997 vuoteen 2001. Työvoimapolitiisessa koulutuksessa opetustuntien määrä on suurin, mutta se on vähentynyt vuosittain. Ammatillisessa lisäkoulutuksessa opetustuntien määrä on kasvanut vuoteen 1999 saakka, minkä jälkeen tuntimäärä on laskenut. Opettajankoulutuksen opetustunnit lisääntyivät selvästi vuonna 2001. Kasvua on tapahtunut viime vuosina lisäksi oppisopimuskoulutuksessa ja avoimessa korkeakouluopetuksessa. Opetustunneista vajaa kolmannes annetaan työvoimapolitiisessa aikuiskoulutuksessa ja hieman vaille neljännes muussa yleissivistävässä koulutuksessa.

Aikuiskoulutuksen opetustunnit koulutustyypeittäin vuosina 1997 - 2001

Koulutustyyppi	1997* % kaikista opetustunneista	1998* % kaikista opetustunneista	1999* % kaikista opetustunneista	2000* % kaikista opetustunneista	2001* % kaikista opetustunneista	Muutos vuodesta 1997 vuoteen 2001 %
Peruskoulun oppimäärä	75 139 0,6	65 387 0,6	67 233 0,6	86 225 0,7	87 875 0,8	4 311 5,2
Perusasteen aineopinnot	8 425 0,1	7 486 0,1	10 298 0,1			
Lukion koko oppimäärä	304 719 2,6	297 079 2,5	304 137 2,7	329 521 2,8	337 455 3,2	22 030 7,0
Lukion aineopintokurssi	10 706 0,1	14 367 0,1	14 213 0,1			
Ammatilliseen/ ammattikorkeakoulu- tutkintoon johtava koulutus	1 135 249 9,6	1 137 630 9,6	1 133 924 9,9	1 221 113 10,5	1 375 371 12,9	240 122 21,2
Ammatillinen lisäkoulutus	1 091 543 9,2	1 759 878 14,8	2 085 955 18,3	1 778 026 15,3	1 257 829 11,8	166 286 15,2
Opettajankoulutus	34 713 0,3	-	54 457 0,5	53 206 0,5	84 151 0,8	49 438 142,4
Työvoimapolitiinen koulutus	4 230 009 35,8	3 665 450 30,9	3 356 919 29,4	3 175 751 27,3	2 567 996 24,2	-1 662 013 -39,3
Oppisopimuskurssit	404 597 3,4	540 925 4,6	480 602 4,2	629 142 5,4	625 249 5,9	220 652 54,5
Avoin korkeakouluopetus	52 138 0,4	50 987 0,4	72 866 0,6	125 316 1,1	150 279 1,4	98 141 188,2
Työnantajan tilaamat kurssit	449 889 3,8	423 360 3,6	494 463 4,3	593 839 5,1	566 062 5,3	116 173 25,8
Muut ammatilliset kurssit	1 238 616 10,5	1 127 705 9,5	596 511 5,2	852 024 7,3	723 365 6,8	-515 251 -41,6
Muut yleissivistävät kurssit	2 787 904 23,6	2 768 050 23,3	2 752 487 24,1	2 799 939 24,0	2 856 422 26,9	68 518 2,5
Kaikki yhteensä	11823647 100,0	11858304 100,0	11424065 100,0	11644102 100,0	10632054 100,0	-191593 -10,1

* Sisältää myös vakinaisten ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutuksen opetustunnit.
Lähde: Oppilaitostilastot, Tilastokeskus.

Oppilaitostyypeittäin

Aikuiskoulutuksen opetustunneista annetaan ammatillisissa oppilaitoksissa vajaat kaksi kolmasosaa. Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten osuus kaikista annetuista opetustunneista on noin yksi kolmasosa. Yleissivistävien oppilaitosten aikuiskoulutuksen tuntimäärä pysyi lähes samalla tasolla koko tarkastelujakson ajan. Ammatillisissa oppilaitoksissa ja ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa sen sijaan opetustuntimäärä putosi vuodesta 1997 vuoteen 2001 yli 30 %:lla. Kansalaisopistojen osuus osallistujista on vähän yli 40 %, mutta opetustunneista ne antavat vain 23 %, kun taas ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten osuus osallistujista on 6 % ja annetuista opetustunneista 34 %. Liikunnan koulutuskeskukset ja ammatilliset erityisoppilaitokset ovat kasvattaneet osuuttaan opetustunneista.

Aikuiskoulutuksen opetustunnit oppilaitostyypeittäin vuosina 1997 - 2001

Oppilaitostyyppi	1997 % kaikista opetustunneista	1998 % kaikista opetustunneista	1999 % kaikista opetustunneista	2000 % kaikista opetustunneista	2001 % kaikista opetustunneista	Muutos vuodesta 1997 vuoteen 2001 %
Yleissivistävät oppilaitokset	3 602 030 31,1	3 627 398 31,9	3 626 057 34	3 595 838 35,9	3 583 251 39,5	-18 779 -0,5
Päivälukioiden aikuiskurssit	124 140 1,1	119 107 1,0	*	*	*	
Aikuiskurssit	230 515 2,0	223 869 2,0	350 400 3,3	347 131 3,5	346 848 3,8	-7 807 -2,2
Musiikkioppilaitokset	121 063 1,0	116 458 1,0	112 420 1,1	114 463 1,1	111 310 1,2	-9 753 -2,8
Liikunnan koulutuskeskukset	125 108 1,1	152 575 1,3	152 711 1,4	150 188 1,5	145 885 1,6	20 777 8,4
Kansanopistot	680 917 5,9	685 535 6,0	687 099 6,4	661 181 6,6	668 687 7,4	-12 230 -1,5
Kansalaisopistot	2 100 238 18,2	2 090 292 18,4	2 076 447 19,5	2 074 357 20,7	2 068 372 22,8	-31 866 -1,1
Opintokeskukset	220 049 1,9	239 562 2,1	246 980 2,3	248 518 2,5	242 149 2,7	22 100 1,0
Ammatilliset oppilaitokset	7 968 276 68,9	7 749 220 68,1	7 028 547 66	6 433 119 64,1	5 491 527 60,5	-2 476 749 -31,1
Ammatilliset oppilaitokset	2 499 876 21,6	2 305 565 20,3	2 107 548 19,8	1 675 464 16,7	1 611 781 17,8	-888 095 -35,5
Ammatilliset erikoisoppilaitokset	610 340 5,3	626 453 5,5	603 650 5,7	873 752 8,7	623 365 6,9	13 025 0,4
Ammatilliset erityisoppilaitokset	98 106 0,8	120 804 1,1	147 537 1,4	157 163 1,6	137 528 1,5	39 422 5,6
Ammatilliset aikuiskoulutuskeskukset	4 759 954 41,1	4 696 398 41,3	4 169 812 39,1	3 726 740 37,2	3 118 853 34,4	-1 641 101 -33,8
Yhteensä	11 570 306 100,0	11 376 618 100,0	10 654 604 100,0	10 028 957 100,0	9 074 778 100,0	-2 495 528 -21,6

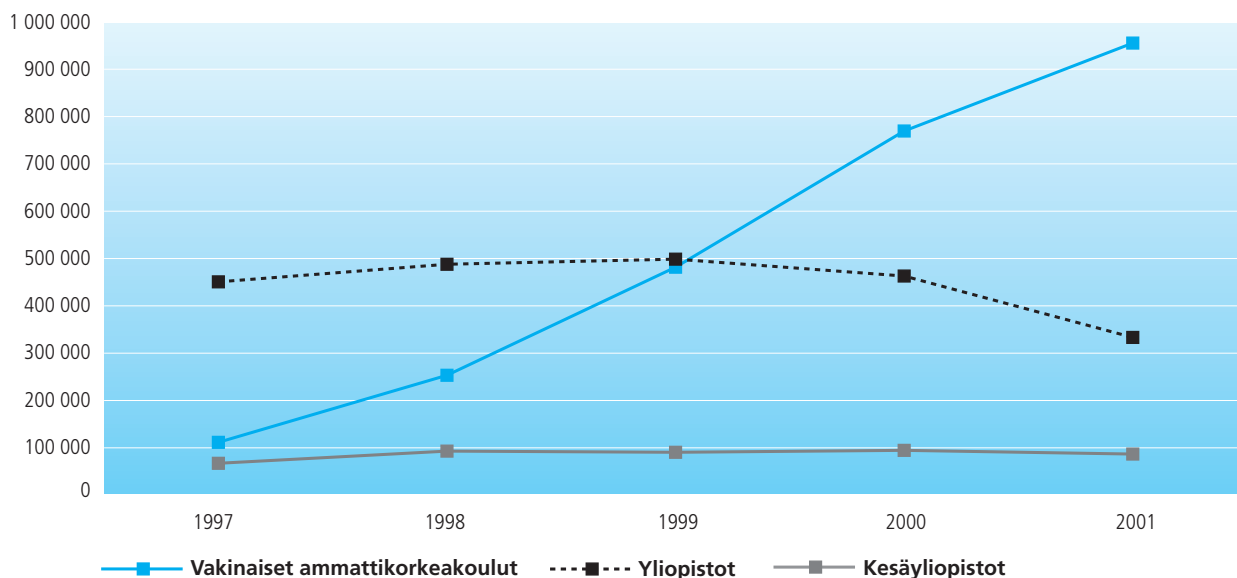
* Oppilaitostyyppi- ja koulutusmuutoksen vuoksi päivälukion ja aikuiskurssin aikuiskoulutuksen opetustunnit on tilastoitu yhteen.
Lähde: Oppilaitostilastot, Tilastokeskus.

Korkea-asteen aikuiskoulutus

Ammattikorkeakoulujen aikuiskoulutus on opetustuntien määrällä mitattuna lähes kolminkertaistunut vuodesta 1997 vuoteen 2001. Yliopistojen ja kesäyliopistojen aikuiskoulutukseen osallistuneiden määrä on kasvanut vuoteen 1999 asti, minkä jälkeen kasvu on kääntynyt laskuun. Myös opetustuntien määrä on vähentynyt.

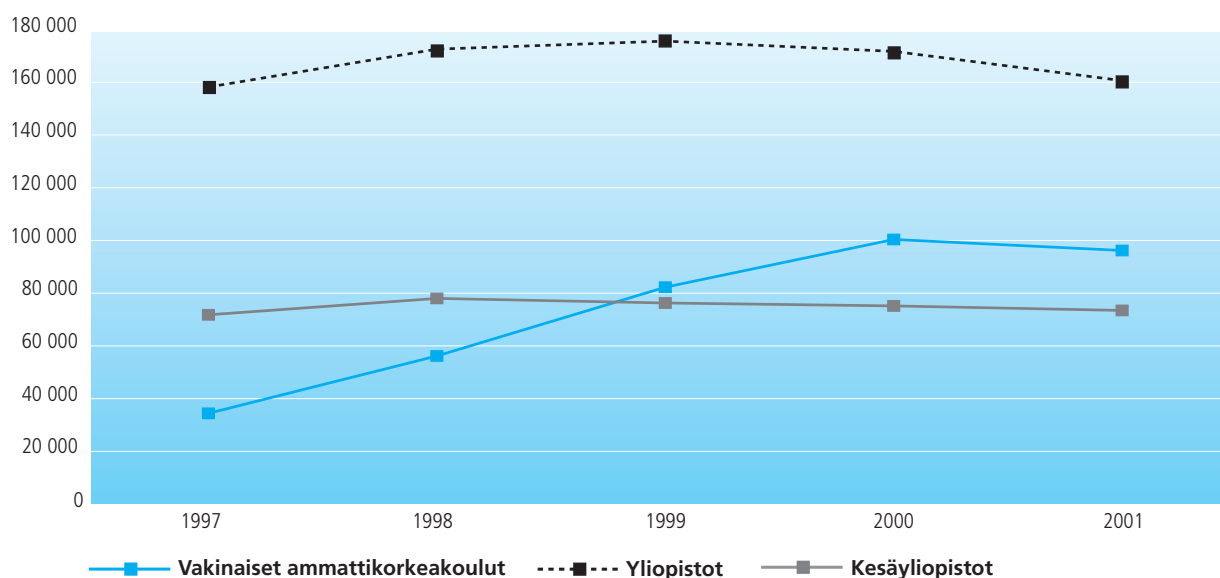
Aikuiskoulutuksen opetustunnit korkea-asteen koulutuksessa vuosina 1997 - 2001

Opetustunnit

Aikuiskoulutukseen osallistuneet korkea-asteen koulutuksessa vuosina 1997 - 2001

Osallistuneita

■ Näyttötutkinnon suorittaneet

Koulutusväylittäin

Näyttötutkintotilaisuuksiin osallistujia vuonna 2002 oli noin 41 000. Runsaat 23 000 henkilöä suoritti koko tutkinnon ja noin 10 000 osan tutkinnosta. Näyttötutkinnon suorittaneiden määrä nelinkertaistui vuodesta 1997 vuoteen 2002. Kasvua oli 3 000 - 4 000 tutkintoa vuosittain. Aluksi runsaat puolet, myöhemmin vajaa puolet tutkinnon suorittaneista opiskeli omaehtoisessa aikuiskoulutuksessa. Oppisopimuskoulutuksen osuus näyttötutkinnon suorittamisväylänä kasvoi noin kymmenesosasta yhteen kolmannekseen. Työvoimapolitiittisen aikuiskoulutuksen osuus oli 16 - 18 prosenttiyksikköä.

Näyttötutkinnon suorittaneet koulutusväylittäin vuosina 1997 - 2001

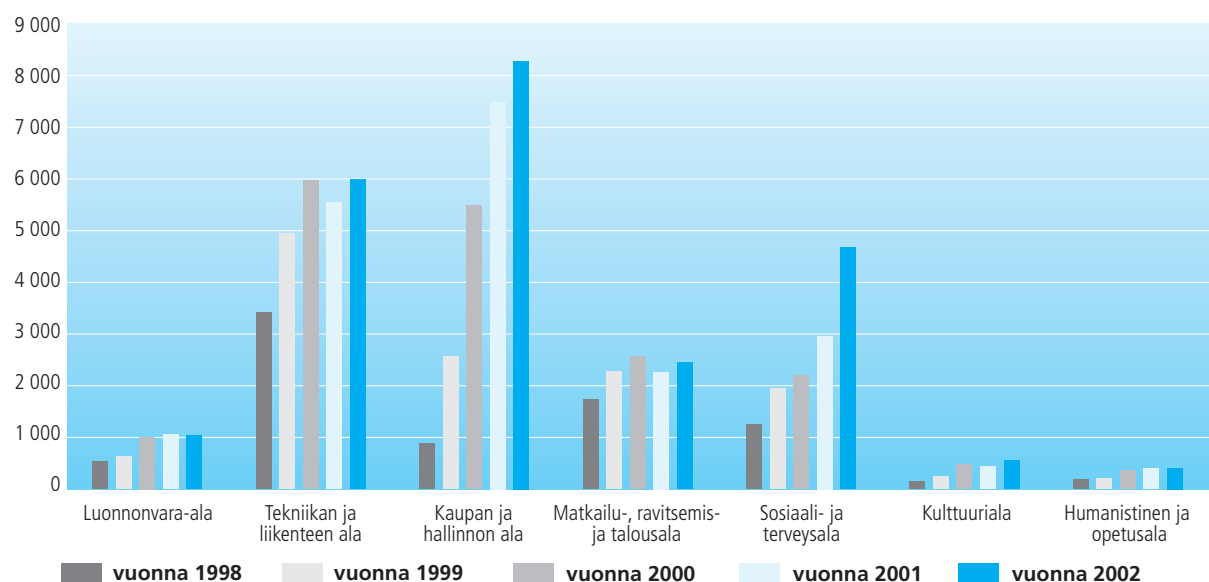
	Omaehtoinen aikuiskoulutus		Työvoimapolitiittinen aikuiskoulutus		Oppisopimus-koulutus		Henkilöstö-koulutus		Erilliset tutkintotilaisuudet		Yhteensä
	% kaikista suoritetuista		% kaikista suoritetuista		% kaikista suoritetuista		% kaikista suoritetuista		% kaikista suoritetuista		
	lkm	tutkinnoista	lkm	tutkinnoista	lkm	tutkinnoista	lkm	tutkinnoista	lkm	tutkinnoista	lkm
1997	2 919	56,7	918	17,8	577	11,2	129	2,5	609	11,8	5 152
1998	4 309	52,8	1 360	16,7	1 742	21,4	220	2,7	528	6,5	8 159
1999	6 480	50,6	2 426	18,9	3 028	23,6	381	3,0	500	3,9	12 815
2000	8 402	49,7	2 971	17,6	3 976	23,5	689	4,1	865	5,1	16 903
2001	8 750	43,4	3 207	15,9	6 639	32,9	304	1,5	1 280	6,3	20 180
Muutos vuodesta 1997 vuoteen 2000	5 831		2 289		6 062		175		671		15 028
%	199,8		249,3		1 050,6		135,7		110,2		291,7

Koulutusaloittain

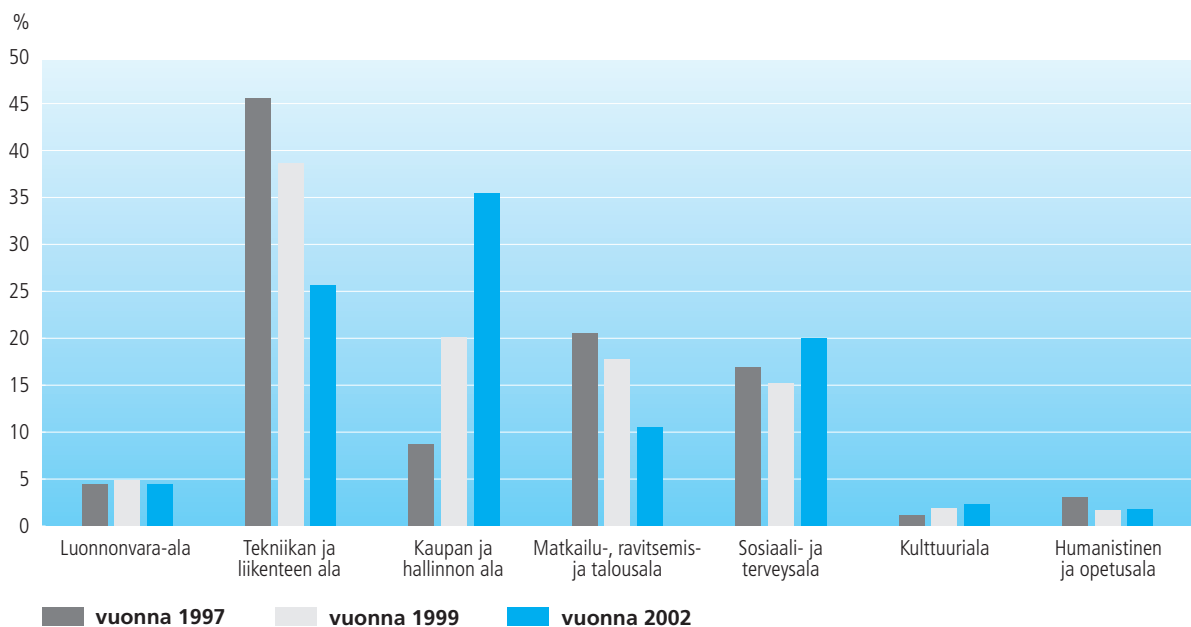
Näyttötutkinnon suorittaneiden määrät ovat pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta kasvaneet tarkastelujaksolla kaikilla koulutusaloilla. Erityisen voimakas kasvu on ollut kaupan ja hallinnon alalla. Vuonna 2002 suoritettiin tällä alalla eniten tutkintoja (35 % kaikista suoritetuista tutkinnoista). Tekniikan ja liikenteen ala oli toiseksi suurin (26 %) ja sosiaali- ja terveysala kolmanneksi suurin (20 %). Luonnonvara-alalla ja kulttuurialalla suorituspäämäärät ovat pieniä, mutta niissä on tapahtunut selvää kasvua.

Näyttötutkinnon suorittaneet koulutusaloittain vuosina 1998 - 2002

Näyttötutkintoa

Koulutusaloittaiset osuudet näyttötutkinnon suorittaneista vuosina 1997, 1999 ja 2002

■ Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajat

Kun keväällä 2002 kerättiin opettajatietoja 42 ammatillisesta aikuiskoulutuskeskuksesta 41 vastasi kyselyyn. Aikuiskoulutuskeskusten opettajista oli koottu tiedot edellisen kerran vuonna 1998. Tiedot eivät ole kuitenkaan suoraan vertailukelpoisia keskenään, sillä aiemmasta aineistosta puuttui viiden aikuiskoulutuskeskuksen opettajatiedot.

Ammatillisissa aikuiskoulutuskeskuksissa oli opettajia keväällä 2002 yhteensä 2 169. Yhteisten opintojen opettajia oli 345 (15,9 %) ja ammatillisten opintojen opettajia 1 824. Päätoimisia opettajia oli 1 935 (89,2 %). Yhteisten opintojen opettajien osuus kaikista aikuiskoulutuskeskusten opettajista oli vuoteen 1998 verrattuna vähentynyt lähes kymmenellä prosenttiyksiköllä.

Naisten osuus opettajakunnasta on pienempi kuin muissa ammatillisissa oppilaitoksissa. Naisia oli 41,9 % kaikista opettajista, mutta osuus vaihtelee opetettävien opintojen mukaan. Yhteisten opintojen opettajista oli naisia 71,6 % ja ammatillisten opintojen opettajista 36,3 %.

Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajien määrä, sukupuolijakauma ja muodollinen kelpoisuus tehtävyyteittäin vuonna 2002

Tehtävyytyppi	Opettaja			
	Yhteensä	joista naisten osuus	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään	
		%		%
Yhteisten opintojen opettajat yhteensä	345	71,6	209	60,6
Johtotehtävät	22	59,1	22	100,0
Lehtorit	101	68,3	66	65,3
Päätoimiset tuntiopettajat	169	72,2	101	59,8
Sivutoimiset tuntiopettajat	36	83,3	11	30,6
Muut	17	76,5	9	52,9
Ammatillisten opintojen opettajat yhteensä	1 824	36,3	940	51,5
Johtotehtävät	119	28,6	97	81,5
Lehtorit	742	30,7	436	58,8
Päätoimiset tuntiopettajat	782	40,7	344	44,0
Sivutoimiset tuntiopettajat	112	56,3	21	18,8
Muut	69	27,5	42	60,9
Kaikkiaan	2 169	41,9	1 149	53,0

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

Runsalla puolella (53,0 %) ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajista oli muodollinen kelpoisuus hoitamaansa tehtävään. Yhteisten opintojen opettajat olivat suhteellisesti useammin kelpoisia kuin ammatillisten opintojen opettajat. Kelpoisuustilanne on kohentunut vuoteen 1998 verrattuna, jolloin muodollisesti kelpoisten opettajien osuus oli 45,9 %.

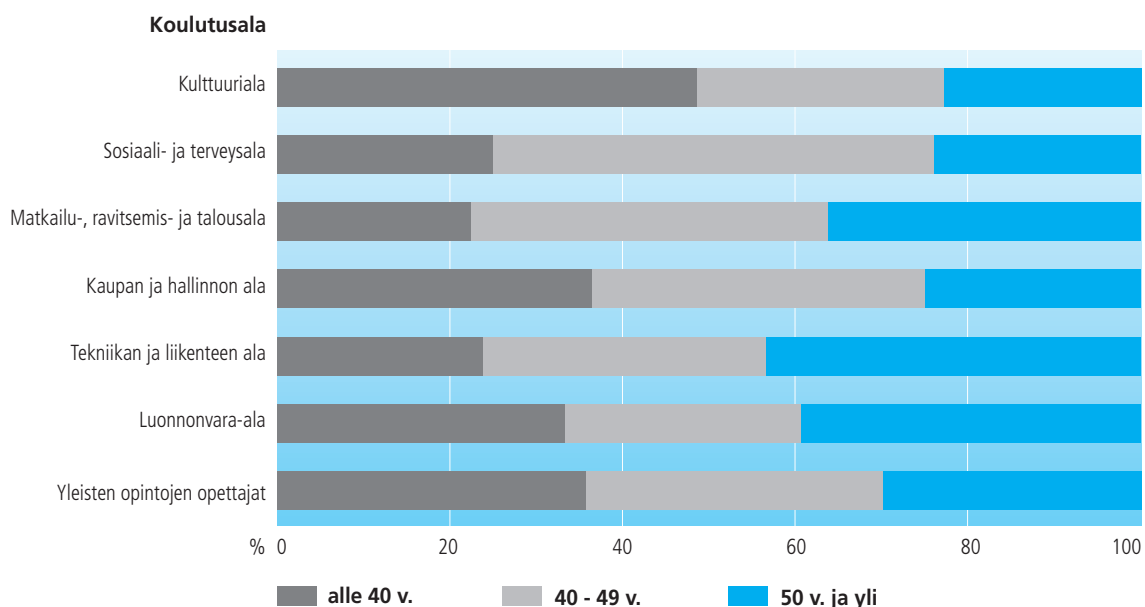
Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten yhteisten opintojen opettajat olivat keskimäärin nuorempia kuin ammatillisten opintojen opettajat. Vähintään 50-vuotiaita oli kaikista opettajista 35,5 %. Ammatillisten opintojen opettajista vanhimpia olivat tekniikan ja liikenteen alalla toimivat opettajat. Alle 40-vuotiaita oli opettajista kaikkiaan 29,2 %. Nuorimpia olivat kulttuurialan opettajat.

Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajat ikäryhmittäin vuonna 2002

Opettaja	Yhteensä	Alle 40 v.		40 v. - 49 v.		50 v. ja yli	
			%		%		%
Yhteisten opintojen opettajat yhteensä	345	123	35,7	119	34,5	103	29,9
Opinto-ohjaus	25	7	28,0	12	48,0	6	24,0
Tietotekniikka	46	18	39,1	17	37,0	11	23,9
Yhteiskunta- ja työelämä tieto	84	25	29,8	30	35,7	29	34,5
Äidinkieli (suomi)	38	17	44,7	11	28,9	10	26,3
Toinen kotimainen kieli (suomi)	14	7	50,0	4	28,6	3	21,4
Englanti	48	21	43,8	13	27,1	14	29,2
Yritystoiminnan perusteet	11	3	27,3	4	36,4	4	36,4
Psykologia	13	4	30,8	3	23,1	6	46,2
Erityisopetus, matematiikka, fysiikka ja kemia, ympäristötieto, äidinkieli (ruotsi), toinen kotimainen kieli (ruotsi), saksa, venäjä, muu kieli, ranska, taide- ja kulttuuri, liikunta, terveystieto, vieraat kulttuurit ¹⁾	66	21	31,8	25	37,9	20	30,3
Ammatillisten opintojen opettajat yhteensä	1 824	510	28,0	648	35,5	666	36,5
Luonnonvara-ala	33	11	33,3	9	27,3	13	39,4
Tekniikan ja liikenteen ala	945	225	23,8	310	32,8	410	43,4
Kaupan ja hallinnon ala	280	102	36,4	108	38,6	70	25,0
Matkailu-, ravitsemis- ja talousala	174	39	22,4	72	41,4	63	36,2
Sosiaali- ja terveysala	100	25	25,0	51	51,0	24	24,0
Kulttuuriala	35	17	48,6	10	28,6	8	22,9
Muu opetus/tieto opetettavasta aineesta puuttuu	255	91	35,7	86	33,7	78	30,6
Kaikkiaan	2 169	633	29,2	767	35,4	769	35,5

1) Kussakin aineessa vähemmän kuin 10 päätoimista opettajaa.
Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

Ammatillisten aikuiskoulutuskeskusten opettajien ikäjakauma koulutusaloittain vuonna 2002

■ Vapaan sivistystyön opettajat

Vapaan sivistystyön opettajien tiedot koottiin enimmäistä kertaa kattavasti keväällä 2002. Muuta kuin perusopetusta, lukiokoulutusta tai ammatilliseen perustutkintoon johtavaa koulutusta antavia päätoimisia vapaan sivistystyön oppilaitosten opettajia oli keväällä 2002 yhteensä 1 634. Näistä opettajista opetti kansalaisopistoissa 1 039 (63,6 %), kansanopistoissa 478 (29,3 %) opintokeskuksissa 65 (4,0 %) ja liikunnan koulutuskeskuksissa 52 (3,2 %).

Naisten osuus opettajista oli suurin kansalaisopistoissa, joissa naisia oli kaikista opettajista 72,5 %. Muista oppilaitosmuodoista poiketen kansalaisopistojen johtotehtävissäkin oli naisia yli puolet (56,2 %). Kansanopistoissa ja opintokeskuksissa opettajista oli puolet naisia ja liikunnan koulutuskeskuksissa olivat miehet enemmistönä.

Vapaan sivistystyön opettajien kelpoisuustilanne oli paras kansalaisopistoissa, joissa 76,2 % opettajista oli muodollisesti kelpoisia hoitamaansa tehtävään. Kansanopistoissa muodollisesti kelpoisia opettajia oli 59,0 % ja opintokeskuksissa ja liikunnan koulutuskeskuksissa muodollisesti kelpoisia opettajia oli kolmasosa.

Vapaan sivistystyön opettajien määrä, sukupuolijakauma ja muodollinen kelpoisuus tehtävätyypeittäin vuonna 2002

Tehtävätyyppi	Opettaja			
	Yhteensä	joista naisten osuus	Muodollisesti kelpoinen hoitamaansa tehtävään	
			%	%
Kansalaisopisto yhteensä	1 039	72,5	792	76,2
Johtotehtävät	233	56,2	221	94,8
Lehtorit	575	77,4	499	86,8
Päätoimiset tuntiopettajat	123	77,2	50	40,7
Muut	108	75,9	22	20,4
Kansanopisto yhteensä	478	52,9	282	59,0
Johtotehtävät	95	38,9	79	83,2
Lehtorit	324	56,5	182	56,2
Päätoimiset tuntiopettajat	38	63,2	18	47,4
Muut	21	42,9	3	14,3
Opintokeskus yhteensä	65	55,4	23	35,4
Johtotehtävät	9	22,2	*	*
Lehtorit	3	100,0	*	*
Muut	53	58,5	16	30,2
Liikunnan koulutuskeskus yhteensä	52	44,2	17	32,7
Johtotehtävät	8	37,5	*	*
Lehtorit	8	50,0	*	*
Päätoimiset tuntiopettajat	13	53,8	1	7,7
Muut	23	39,1	6	26,1
Yhteensä	1 634	65,2	1 114	68,2

*Tietoa ei ole ilmoitettu

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

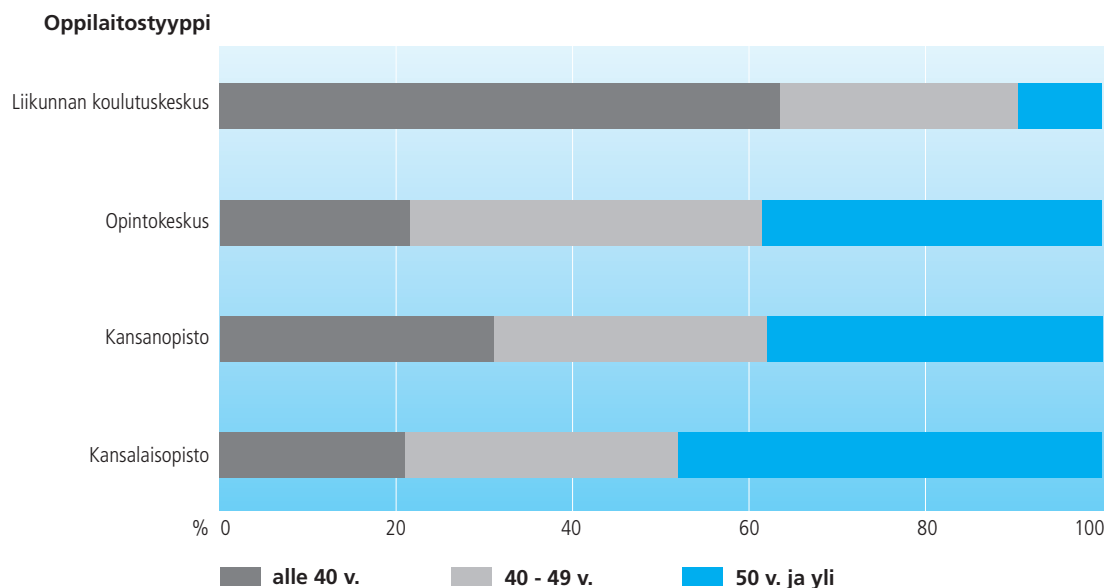
Vapaan sivistystyön opettajista oli 50 vuotta täyttäneitä 43,6 %. Vanhimpia olivat kansalaisopistojen opettajat. Opetettavan aineen mukaan tarkasteltuna vanhinta opetushenkilökuntaa työskenteli yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden opettajina. Nuorimmat opettajat opettivat tanssia, liikuntaa ja tietotekniikkaa.

Vapaan sivistystyön opettajat opetettavan aineen mukaan ikäryhmittäin vuonna 2002

Opettaja	Yhteensä	Alle 40 v.		40 v. - 49 v.		50 v. ja yli	
			%		%		%
Ilmaisuaineet	63	15	23,8	23	36,5	25	39,7
Vieraat kielet	253	51	20,2	76	30,0	126	49,8
Viestintä ja informaatiotieteet	55	19	34,5	22	40,0	14	25,5
Yhteiskunta- ja kulttuuritieteet	161	21	13,0	30	18,6	110	68,3
Käyttäytymistieteet	53	18	34,0	14	26,4	21	39,6
Ihmissuhdetaidot, elämänhallinta	29	3	10,3	9	31,0	17	58,6
Teologiset aineet	39	6	15,4	18	46,2	15	38,5
Luonnontieteet	14	4	28,6	3	21,4	7	50,0
Käden ja käytännön taidot	302	47	15,6	113	37,4	142	47,0
Kuvataide	113	26	23,0	44	38,9	43	38,1
Musiikki	186	61	32,8	65	34,9	60	32,3
Tanssi ja liikunta	81	47	58,0	16	19,8	18	22,2
Terveys ja ravintotietous	10	0	0,0	3	30,0	7	70,0
Kotitalous	20	6	30,0	3	15,0	11	55,0
Tietotekniikka	93	38	40,9	26	28,0	29	31,2
Yrittäjyys, talous, työelämä	11	2	18,2	2	18,2	7	63,6
Muu	56	15	26,8	19	33,9	22	39,3
Tieto aineesta puuttuu	95	34	35,8	23	24,2	38	40,0
Yhteensä	1 634	413	25,3	509	31,2	712	43,6

Lähde: Tilastokeskus. Opettajakysely keväällä 2002.

Vapaan sivistystyön opettajat ikäryhmittäin ja oppilaitostyypeittäin vuonna 2002

Den svenskspråkiga utbildningen

I detta kapitel behandlas kvantitativa indikatorer ur den svenskspråkiga utbildningens synvinkel. Vid behov görs jämförelser till situationen i hela landet eller den finskspråkiga utbildningen. Åland ingår inte i uppgifterna, förutom i läraruppgifterna. Som källor har främst använts Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI och Statistikcentralen. Om inget annat nämns, gäller uppgifterna den svenskspråkiga utbildningen.

■ Den grundläggande utbildningen

Utbud och tillströmning

År 2002 fanns det totalt 281 svenskspråkiga skolor som erbjöd grundläggande utbildning i Finland. Dessutom fanns det totalt 14 svenskspråkiga specialskolor med sammanlagt 331 elever. En dryg tredjedel av grundskolorna var små skolor med under 50 elever. Endast 8 % av skolorna hade över 300 elever. Under åren 1998 - 2002 har antalet skolor minskat med 8.

Antal svenskspråkiga grundskolor enligt storlek åren 1998 - 2002

Antal elever	1998	1999	2000	2001	2002
Under 50	106	104	98	95	100
50-99	73	78	78	79	73
100-299	89	86	85	85	86
300-499	20	20	21	20	20
Minst 500	1	1	1	2	2
Totalt	289	289	283	281	281

Källa: Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI, Statistikcentralen.

Antalet elever inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen har ökat. I årskurs 1 gick år 2002 totalt 3 682 elever, medan motsvarande siffra för år 1994 var 3 150. Det totala antalet svenskspråkiga elever inom den grundläggande utbildningen har också ökat. Ökningen beror främst på att antalet svenskregistrerade barn har ökat, men också på att fler barn skrivits in i de svenskspråkiga skolorna än motsvarande antal svenskregistrerade barn. Elevtillskottet har under de senaste 5 åren varit mellan 300 - 400 elever per år. Från och med år 2003 har antalet svenskspråkiga 7-åringar börjat minska och kommer år 2010 att vara nere i ca 3 000 barn. Samma trend syns också bland den finskspråkiga befolkningen: Antalet 7-åringar har börjat sjunka fr.o.m. år 2002.

Antal svenskregistrerade 7-åringar och antal elever i årskurs 1 inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen under åren 1997 - 2001

Läsår	Antal 7-åringar enligt statistikcentralen	Antal elever i åk 1	Tillskott	
			n	%
1997 - 1998	3 737	4 124	387	10,4
1998 - 1999	3 716	4 051	335	9,0
1999 - 2000	3 731	4 044	313	8,4
2000 - 2001	3 779	4 065	286	7,6
2001 - 2002	3 783	4 106	323	8,5

Källa: Statistikcentralen/Befolkning 2001:6, Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI.

Totalt 6 240 svenskspråkiga elever inom den grundläggande utbildningen fick år 2002 så kallad specialundervisning på deltid. Detta är 18,7 % av alla elever inom den grundläggande utbildningen. För över hälften (60 %) av eleverna var orsaken till specialundervisning läs- och skrivsvårigheter. En knapp femtedel (17 %) fick specialundervisning på grund av matematiksvårigheter och en knapp tiondel (8 %) på grund av talstörningar.

År 2002 fanns det totalt 1 441 svenskspråkiga elever som överförts eller intagits till specialundervisning, vilket är 4,3 % av samtliga svenskspråkiga elever. 30 % av eleverna var flickor. 78 % av de svenskspråkiga eleverna inom specialundervisningen hade 9-årig läroplikt, 22 % hade 11-årig läroplikt. Den oftast förekommande skolformen var delvis integrering i den allmänna undervisningen, vilket var fallet för 37 % av de svenskspråkiga eleverna. En knapp tredjedel (32,6 %) av eleverna gick i en specialklass och en nästan lika stor andel (30,5 %) var helt integrerade inom den allmänna undervisningen. Inom den finskspråkiga utbildningen var specialklasser det vanligaste alternativet.

Ämnesval

Att påbörja ett A1-språk i årskurserna 1 - 2 har blivit allt vanligare. År 1994 hade endast 102 elever i åk 2 påbörjat sitt A1-språk, medan motsvarande siffra för år 2002 var 801 elever, dvs. 21 % av samtliga elever i åk 2. I åk 1 hade totalt 62 elever påbörjat sitt A1-språk år 1994, medan motsvarande siffra för år 2002 var 480 elever (13 %). Nästan uteslutande är A1-språket som inleds i åk 1 - 2 finska.

Majoriteten av eleverna inleder A1-språket i åk 3 och för de allra flesta är detta språk finska. År 2002 var A1-språket finska för 92 % av eleverna, medan det för 8 % av eleverna var engelska. Antalet elever som väljer något annat språk än finska eller engelska i åk 3 har minskat under de senaste åren. Under den senare hälften av 1990-talet valde kring 100 elever årligen tyska och några tiotal elever franska i åk 3.

A1-språkval i årskurs 3 inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen under åren 1998 - 2002

	1998		1999		2000		2001		2002	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Engelska	222	6,6	196	5,6	212	5,8	405	10,8	310	8,3
Finska	3 004	88,9	3 223	91,5	3 403	92,9	3 326	88,9	3 447	91,7
Franska	32	0,9	28	0,8	8	0,2	5	0,1	0	0
Tyska	121	3,6	74	2,1	30	0,8	4	0,1	0	0
Övriga	0	0	0	0	10	0,3	0	0	0	0
Totalt	3 379	100	3 521	100	3 663	100	3 740	100	3 757	100

Källa: Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI, Statistikcentralen.

Över 90 % av eleverna påbörjar ett A2-språk i åk 5. År 2002 var andelen elever som valde ett A2-språk 93 % av det totala elevantalet. Det vanligaste A2-språket var engelska, som valdes av 92 % av eleverna. 5 % valde finska som A2-språk, medan tyska och franska valdes av några procent var.

Valen av A1- och A2-språk uppvisar vissa könsskillnader. Under åren 1998 - 2002 har 73 - 84 % av alla elever som läst franska varit flickor. Under flera år har flickorna också lite oftare läst tyska: flickornas andel har varit mellan 50 - 61 % under åren 1998 - 2002.

B2-språket i årskurs 7 - 9 är oftast tyska eller franska. År 2002 hade totalt 30 % av eleverna valt ett B2-språk. Val av ett B2-språk var mer allmänt bland flickorna än bland pojkarna: 39 % av flickorna och 22 % av pojkarna hade ett B2-språk i årskurserna 7 - 9. Då man granskar utvecklingen under åren 1997 - 2002 kan man konstatera att det har blivit mindre allmänt att välja ett B2-språk. År 1997 hade 39 % av eleverna valt ett B2-språk. Under alla år har flickorna i högre grad påbörjat ett B2-språk. Det populäraste B2-språket under åren 1994 - 2002 har varit tyska, medan franska har kommit på andra plats. Val av engelska, latin och ryska som B2-språk har också förekommit i viss mån.

B2-språkval i årskurserna 7-9 inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen under åren 2000 - 2002

Språk	2000			2001			2002		
	Pojkar	Flickor	Totalt	Pojkar	Flickor	Totalt	Pojkar	Flickor	Totalt
Engelska	80	68	148	90	118	208	103	114	217
Franska	263	760	1 023	240	659	899	208	673	881
Tyska	935	1 236	2 171	820	993	1 813	827	1 136	1 963
Ryska	3	6	9	7	16	23	0	5	5
Latin	22	24	46	23	23	46	15	23	38
Övriga språk	3	12	15	7	49	56	0	38	38
B2-språkval totalt	1 306	2 106	3 412	1 187	1 858	3 045	1 153	1 989	3 142

Källa: Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI, Statistikcentralen.

Valfria kurser i matematik har årligen valts av drygt 400 elever inom den grundläggande utbildningen. År 2002 valde 438 elever, eller 13 % av samtliga elever, valfria kurser i matematik. Pojkar och flickor valde dylika kurser i ungefär lika stor utsträckning. År 2002 var drygt hälften av studierna i matematik under 29 timmar (1/4 - 1/2 kurs). Drygt en tredjedel av studierna var mellan 29 - 56 timmar långa (1 kurs) och en tiondel av studierna var minst 57 timmar (2=<kurser). Andelen långa studier har ökat en aning fr.o.m. år 1999, då endast 4 % av studierna var så omfattande som två kurser. Lite över hälften av alla som läser valfria kurser i matematik har varit pojkar; år 2002 51 %. Andelen pojkar var betydligt högre år 2000, 56 %.

Valfria kurser inom de naturvetenskapliga ämnena (fysik, kemi, biologi, geografi) har årligen valts av drygt 300 elever. År 2002 valdes totalt 361 kurser valfria naturvetenskapliga ämnen, vilket är 11 % av samtliga elever år 2002. Majoriteten av kurserna har varit under 29 h (1/4 - 1/2 kurs). Pojkarna har oftare valt valfria naturvetenskapliga kurser: år 2002 var pojkarnas andel 62 %.

Valfria kurser som omfattar flera läroämnen valdes år 2002 av totalt 336 elever, dvs. 10 % av samtliga elever. Dessa kurser var något vanligare hos pojkar än hos flickor. Övriga valfria kurser, teknisk slöjd och textilslöjd, valdes av 64 % av samtliga elever år 2002. Dessa kurser har oftare valts av pojkar än av flickor.

Antal elever i årskurs 7 - 9 som studerat valfria kurser av dem som fått avgångsbetyg från den svenskspråkiga grundläggande utbildningen år 2001 - 2002

	2001			2002		
	Flickor	Pojkar	Totalt	Flickor	Pojkar	Totalt
Kurser i matematik	201	239	440	213	225	438
Kurser inom naturvetenskap	169	199	368	137	224	361
Kurser som omfattar flera läroämnen	144	180	324	123	213	336
Övriga kurser (teknisk slöjd och textilslöjd)	902	1 136	2 038	953	1 115	2 068
Totalt	1 416	1 754	3 170	1 426	1 777	3 203

Källa: Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI, Statistikcentralen.

Lärarkåren

Statistikcentralen utredde år 2002 lärarsituationen i Finland. Enligt denna utredning arbetade totalt 3 233 lärare inom den svenskspråkiga grundläggande utbildningen. I detta tal ingår de åländska lärarna. Av samtliga lärare var tre fjärdedelar (75 %) kvinnor. Kvinnornas andel var minst när det gäller rektorer (48 %) och störst när det gäller specialklasslärare och speciallärare (84 %). Jämfört med situationen i hela landet, var andelen kvinnor högre i de svenskspråkiga skolorna. Särskilt gällde detta rektorer samt specialklasslärare och speciallärare.

Tre fjärdedelar (75 %) av samtliga svenskspråkiga lärare var formellt behöriga för sin uppgift. Behörighetsgraden varierade starkt enligt lärarnas uppgift: Behörighetsgraden var högst för rektorer (96 %), lektorer (88 %) och klasslärare (83 %). Av specialklasslärarna och speciallärarna var 63 % behöriga. De speciallärare som gav så kallad specialundervisning på deltid var i rätt hög grad behöriga. Behörighetsgraden var lägst för timlärare i huvudsyssla (50 %) och bisyssla (17 %). Behörighetsgraden var lägre för de svenskspråkiga lärarna än för samtliga lärare i landet: Denna skillnad fanns i någon mån inom samtliga lärarkategorier. De svenskspråkiga rektorerna var behöriga i nästan lika hög grad som de finskspråkiga.

Antal lärare med svenska som undervisningsspråk inom den grundläggande utbildningen år 2002, enligt tjänstetyp, kön och formell behörighet. Åland ingår.

Tjänstetyp	Lärare totalt			
		Varav kvinnor	Varav formellt behöriga för sin uppgift	
		%		%
Rektorer	50	48,0	48	96,0
Lektorer	857	70,1	755	88,1
Klasslärare	1 450	77,0	1 198	82,6
Förskollärare	46	100	44	95,7
Klasslärare	1 404	76,3	1 154	82,2
Specialklasslärare och speciallärare	286	84,3	179	62,6
Undervisning för missanpassade	8	37,5	2	25,0
Anpassad undervisning	79	84,8	41	51,9
Undervisning för gravt utvecklingsstörda	20	80,0	12	60,0
Undervisning för synskadade	6	83,3	3	50,0
Undervisning för rörelsehämmade	2	*	*	*
Dysfasiundervisning	5	100,0	3	60,0
Undervisning för autistiska elever	12	100,0	9	75,0
Annan specialundervisning	37	75,7	10	27,0
Specialundervisning på deltid	117	88,9	97	82,9
Invandrarundervisning	3	*	*	*
Timlärare i huvudsyssla	443	74,5	220	49,7
Timlärare i bisyssla	141	66,7	24	17,0
Information om uppgiftstyp saknas	3	*	*	*
Totalt	3 233	74,6	2 426	75,0

* Uppgiften har inte uppgetts.
Källa: Statistikcentralen/Förfrågan till lärare våren 2002.

■ Gymnasieutbildningen

Utbud och tillströmning

År 2002 fanns det totalt 31 svenskspråkiga gymnasier i Finland. Majoriteten av gymnasierna, 22 stycken, var medelstora gymnasier med mellan 100 - 299 studerande. 6 gymnasier hade över 300 studerande och 3 under 100 studerande. I gymnasierna fanns det totalt 6 346 studeranden, av vilka 57 % var kvinnor. År 2002 erbjöds svenskspråkig gymnasieutbildning också vid 4 privata skolor, där det sammanlagt fanns 208 gymnasister.

Antalet nybörjarplatser inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen har under åren 1997 - 2003 varit mellan drygt 2 300 och 2 600 platser. Årligen har det funnits ca 2 100 förstahandssökanden till gymnasiet, av vilka över 90 % har antagits. År 2003 antogs 93 % av samtliga förstahandssökanden. Inom gymnasieutbildningen i hela landet har ca 80 % av förstahandssökandena antagits.

Antal nybörjarplatser, förstahandssökanden och antagna till en svenskspråkig gymnasieutbildning åren 1997 - 2003

	Nybörjar- platser	Förstahands- sökande	Antagna	Ant. i % av förstah.sök.
1997	2 441	2 134	1 965	92
1998	2 363	2 163	2 053	95
1999	2 452	2 177	1 988	91
2000	2 647	2 161	2 027	94
2001	2 590	2 185	2 070	95
2002	2 497	2 089	1 954	94
2003	2 450	2 129	1 989	93

Källa: Utbildningsstyrelsen/gemensam elevansökan

Antalet 16-åringar kommer att börja stiga under de följande åren. År 2003 fanns det enligt Statistikcentralen drygt 3 300 svenskregistrerade 16-åringar. Under åren 2006 - 2011 kommer antalet 16-åringar att vara uppe i 3 700 personer, varefter antalet kommer att börja sjunka igen. Antalet elever per årskurs har dock varit högre än detta pga. att också andra än svenskregistrerade personer har valt en svenskspråkig skola.

Årligen har ca 2 000 studerande fått avgångsbetyg från ett svenskspråkigt gymnasium. De allra flesta avlägger gymnasiets lärokurs på 3 år, även om andelen har sjunkit från 94 % till 89 % under åren 1997- 2001. Andelen studerande som avlägger lärokursen på 3,5 - 4 år har under samma tidsperiod stigit från 5 % till 8 %.

Ämnesval

Under de senaste fem åren har det blivit allt vanligare att läsa allt flera främmande språk i gymnasiet. År 1998 läste 19 % av alla studerande högst två främmande språk, medan motsvarande tal år 2002 var 17 %. Andelen som läser tre främmande språk har under åren 1998 - 2002 ökat från 53 till 57 %, medan andelen studerande som läser 4 språk har minskat några procentenheter, från 25 till 22 %. Det finns också en liten andel studerande som läser 5 eller 6 språk i gymnasiet, år 2002 var andelen 3 %.

År 2002 hade totalt drygt 750 studerande valt att påbörja ett B3-språk i gymnasiet, vilket är ca 12 % samtliga studerande i gymnasiet. Det vanligaste B3-språket har under åren 1998 - 2002 varit tyska, som valts av ca hälften av de studerande som påbörjat ett B3-språk. Kring en tredjedel av B3-språkvalen har gällt franska och ca en tiondel ryska. Spanska har blivit allt mer populärt under åren 1998 - 2002 och valdes år 2002 av 10 % av de studerande som valt ett B3-språk. Kvinnorna har oftare än pojkarna läst ett B3-språk. År 2002 var kvinnornas andel 66 %.

Val av B3-språk inom den svenskspråkiga gymnasieutbildningen under åren 2000 - 2002, enligt kön

	2000			2001			2002		
	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt	Kvinnor	Män	Totalt
Franska	242	63	305	206	58	264	170	64	234
Tyska	259	159	418	243	165	408	205	145	350
Ryska	61	19	80	57	27	84	69	13	82
Samiska	0	0	0	9	5	14	0	0	0
Latin	0	1	1	1	0	1	5	4	9
Spanska	40	8	48	38	17	55	51	28	79
Italienska	3	1	4	4	0	4	4	1	5
Annat språk	0	0	0	0	0	0	0	0	0
B3-språkval totalt	605	251	856	558	272	830	504	255	759

Källa: Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI, Statistikcentralen.

Att välja lång matematik har blivit lite vanligare under åren 1998 - 2002. År 1998 valdes den långa lärokursen i matematik av 63 % av de studerande, medan 65 % av de studerande valde lång matematik år 2002. Ungefär lika många kvinnor som män har läst lång matematik: under åren 1998 - 2002 har andelen kvinnor varit mellan 57 och 60 %, vilket är ganska nära andelen kvinnor i gymnasiet.

Flera studeranden avlägger också fördjupade kurser i matematik. Majoriteten av dem läser 1 - 3 fördjupade kurser, men drygt hundra studerande avlägger årligen minst 4 fördjupade kurser.

I fysik och kemi är de obligatoriska kursernas antal en, i biologi och geografi två. Utbildningsanordnaren skall dessutom erbjuda fördjupade kurser enligt följande: minst 7 i fysik, minst 3 i kemi och minst 2 i biologi och geografi. Under åren 2001 - 2002 har mest fördjupade kurser avlagts i biologi och minst i kemi. Andelen kvinnor som avlagt fördjupade kurser har varit högst i biologi och geografi, 64 respektive 59 % år 2002. Som lång kurs räknas minst 6 kurser i fysik, minst 3 kurser i kemi och minst 2 kurser i biologi samt geografi. Mest långa kurser har avlagts i biologi; 30 % av samtliga studerande som fick avgångsbetyg från gymnasiet år 2002.

Antal studerande som avlagt fördjupade kurser i matematik, fysik, kemi, biologi och geografi av dem som fått avgångsbetyg frn gymnasiet under åren 2001 - 2002

Läroämne	År 2001			År 2002		
	Av dem som fått avgångsbetyg			Av dem som fått avgångsbetyg		
Antal avlagda fördjupade kurser	Totalt	Kvinnor	Kvinnor %	Totalt	Kvinnor	Kvinnor %
Lång matematik						
1-3 kurser	442	183	41,4	448	195	43,5
minst 4 kurser	62	25	40,3	120	29	24,2
Totalt	504	208	41,3	568	224	39,4
Kort matematik						
1-2 kurser	624	395	63,3	651	441	67,7
minst 3 kurser	154	87	56,5	158	84	53,2
Totalt	778	482	62,0	809	525	64,9
Fysik						
under 6 kurser	453	209	46,1	372	163	43,8
minst 6 kurser	348	87	25,0	356	95	26,7
Totalt	801	296	37,0	728	258	35,4
Kemi						
under 3 kurser	449	214	47,7	321	156	48,6
minst 3 kurser	300	125	41,7	264	111	42,0
Totalt	749	339	45,3	585	267	45,6

Biologi						
under 2 kurser	519	319	61,5	418	244	58,4
minst 2 kurser	608	401	66,0	569	384	67,5
Totalt	1127	720	63,9	987	628	63,6
Geografi						
under 2 kurser	513	303	59,1	426	242	56,8
minst 2 kurser	457	261	57,1	461	279	60,5
Totalt	970	564	58,1	887	521	58,7

Källa: Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI, Statistikcentralen.

Lärarkåren

År 2002 arbetade totalt 502 lärare i de svenskspråkiga gymnasierna, inklusive Åland. Andelen kvinnor var drygt 60 % av lektorer och timlärare i huvud- och bisyssla, men betydligt färre när det gäller rektorer, 32 %. Formellt behöriga för sin uppgift var i medeltal 88 % av lärarna. Behörighetsgraden var högst för rektorena (97 %) och lägst för timlärarna i bisyssla (34 %). Behörighetsgraden var endast en aning högre i landet överlag, 90 %.

Antal lärare med svenska som undervisningsspråk i gymnasiet år 2002, enligt kön, formell behörighet och tjänstetyp. Åland ingår.

Tjänstetyp	Lärare totalt			
	Varav andel kvinnor		Formellt behöriga för sin uppgift	
		%		%
Rektorer	34	32,4	33	97,1
Lektorer	349	64,5	335	96,0
Timlärare i huvudsyssla	87	67,8	61	70,1
Timlärare i bisyssla	32	62,5	11	34,4
Totalt	502	62,7	440	87,6

Källa: Statistikcentralen. Förfrågan till lärare våren 2002.

■ Den grundläggande yrkesutbildningen

Utbud och tillströmning

År 2003 var antalet nybörjarplatser inom den svenskspråkiga grundläggande yrkesutbildningen totalt drygt 2 250 platser. Antalet nybörjarplatser har inom den svenskspråkiga utbildningen hållits rätt konstant under de senaste fem åren. Inom den finskspråkiga utbildningen har antalet nybörjarplatser däremot ökat. Under de senaste fem åren har antalet nybörjarplatser per antal 16 – 18-åringar i medeltal varit drygt 70 % både inom den svensk- och den finskspråkiga utbildningen.

Det största utbildningsområdet har varit teknik och kommunikation, vars andel av nybörjarplatserna var 33 % år 2003. Handel och administration stod för 17,4 %, och turism-, kosthålls- och ekonomibranschen för 16,5 % av nybörjarplatserna. Inom utbildningsområdena har vissa mindre förändringar skett under åren 1999 - 2003 i antalet nybörjarplatser. Från år 1999 till 2003 har nybörjarplatserna inom den svenskspråkiga utbildningen ökat inom handel och administration, teknik och kommunikation, turism-, kosthålls-, och ekonomibranschen samt kultur. En minskning av nybörjarplatser har skett inom social- och hälsovårdsbranschen samt naturbruk. Å andra sidan har årliga variationer till eller från skett inom samtliga utbildningsområden.

Antal nybörjarplatser inom den svenskspråkiga grundläggande yrkesutbildningen åren 1999 - 2003, enligt utbildningsområde

	1999	2000	2001	2002	2003
Naturbruk	222	230	254	246	204
Teknik och kommunikation	720	742	764	710	752
Handel och administration	267	336	366	358	392
Turism-, kosthålls- och ekonomibranschen	348	378	393	412	372
Social- och hälsovårdsbranschen	308	240	278	244	243
Kultur	198	222	188	230	202
Fritidsverksamhet och idrott	56	105	92	77	89
Totalt	2119	2253	2335	2277	2254

Källa: Utbildningsstyrelsen/gemensam elevansökan och OPTI.

Antalet sökande till den svenskspråkiga yrkesutbildningen har minskat under åren 1999 till 2003. År 1999 fanns det totalt drygt 1 780 förstahandssökanden, medan det år 2003 endast fanns drygt 1 570. På våren 2000 var antalet sökande dock uppe i 1 800 personer. Då nybörjarplatserna samtidigt har ökat, betyder detta att glappet mellan nybörjarplatser och sökanden har blivit allt större. Över 1 sökande per nybörjarplats fanns år 2003 endast inom social- och hälsovårdsbranschen (1,04). Sämst var läget inom naturbruk (0,44) och handel och administration (0,54). Antalet sökanden har från år 1999 till 2003 ökat endast inom handel och administration, samt fritidsverksamhet och idrott, men antalsmässigt har ökningarna varit små.

Våren 2003 antogs totalt ca 1 500 studerande till en svenskspråkig grundläggande yrkesutbildning. Detta är drygt 80 studerande mer än år 2002, men drygt 100 studerande färre än år 2001. Andelen antagna av förstahandssökanden har under år 1999 - 2003 stigit från 88 % till 95 %. Motsvarande siffra för hela landet var år 2003 80 %.

Förstahandssökande och antagna till den svenskspråkiga grundläggande yrkesutbildningen åren 1999 - 2003, enligt utbildningsområde

	Våren 1999		Våren 2000		Våren 2001		Våren 2002		Våren 2003	
	Sökande	Antagna	Sökande	Antagna	Sökande	Antagna	Sökande	Antagna	Sökande	Antagna
Naturbruk	121	121	134	131	96	104	112	108	89	95
Teknik och kommunikation	672	618	617	585	628	610	568	555	577	584
Handel och administration	208	240	255	267	219	255	223	229	212	245
Turism-, kosthålls-, och ekonomibranschen	247	270	252	288	254	305	217	244	232	261
Social- och hälsovårdsbranschen	318	199	307	145	350	217	248	170	253	177
Kultur	161	122	178	118	128	92	136	98	141	106
Fritidsverksamhet och idrott	56	25	59	35	62	33	30	18	72	37
Totalt	1 783	1 595	1 802	1 569	1 737	1 616	1 534	1 422	1 576	1 505

Källa: Utbildningsstyrelsen/gemensam elevansökan.

Antalet avlagda examina inom den svenskspråkiga grundläggande yrkesutbildningen har under de senaste fem åren sjunkit en aning. År 1997 utexaminerades totalt 1 398 studerande, medan motsvarande tal för år 2001 var 1 298. Under åren 1999 och 2000 utexaminerades däremot totalt drygt 1 500 studerande.

Lärarkåren

År 2002 arbetade totalt 682 lärare inom den svenskspråkiga yrkesutbildningen, inklusive Åland. I detta tal ingår lärare som undervisar inom den grundläggande yrkesutbildningen och tilläggsutbildningen. Majoriteten av dessa personer (530 personer) var lärare i yrkesämnen och resten (152 personer) lärare i gemensamma ämnen. Andelen kvinnor varierade beroende på bransch mellan 14,5 % (teknik och kommunikation) och 96,9 % (social- och hälsovård). Av samtliga lärare var andelen kvinnor 50 %.

Av samtliga lärare i de svenskspråkiga läroanstalterna var 61 % formellt behöriga för sin uppgift. Andelen behöriga var lite högre när det gäller lärarna i de gemensamma ämnena (66 %) än lärarna i yrkesämnen (59 %). Behörighetsgraden var något lägre för lärarna i de svenskspråkiga läroanstalterna än för lärarna i landets samtliga skolor, där 75 % var behöriga.

Antal lärare med svenska som undervisningsspråk inom den grundläggande yrkesutbildningen och den yrkesinriktade tilläggsutbildningen år 2002, enligt tjänstetyp, kön och formell behörighet. Åland ingår.

Tjänstetyp	Lärare totalt			
	Varav kvinnor		Formellt behöriga för sin uppgift	
		%		%
Lärare i gemensamma studier totalt	152	61,8	100	65,8
Lärare i yrkesinriktade studier totalt	530	47,0	313	59,1
Naturbruk	56	37,5	38	67,9
Teknik och kommunikation	186	14,5	109	58,6
Handel och administration	36	38,9	19	52,8
Turism-, kosthålls- och ekonomibranschen	76	72,4	53	69,7
Social- och hälsovårdsbranschen	96	96,9	49	51,0
Kultur	41	53,7	21	51,2
Fritidsverksamhet och idrott	11	45,5	7	63,6
Annan undervisning	12	66,7	4	33,3
Uppgift om undervisningsämne saknas	16	25,0	13	81,3
Totalt	682	50,3	413	60,6
Lärare i huvudsyssla	636	50,6	395	62,1
Lärare i bisyssla	46	45,7	18	39,1

Källa: Statistikcentralen. Förfrågan till lärare våren 2002.

■ Läroavtalsutbildningen

Som läroavtalsutbildning kan man avlägga samma grund-, yrkes- och specialyrkesexamina som vid läroanstalterna. Under åren 1999 - 2001 har ungefär 1 000 svenskspråkiga personer årligen deltagit i läroavtalsutbildning. Under 40 % av dem har deltagit i grundläggande utbildning och drygt 60 % i tilläggsutbildning. De flesta deltagarna har funnits inom teknik och kommunikation samt handel och administration.

År 2001 avlade totalt 293 personer en examen genom läroavtalsutbildning, vilket är en liten ökning från föregående år. De flesta examina avlades inom teknik och kommunikation samt handel och administration.

Antal personer med svenska som modersmål som avlagt en examen genom en läroavtalsutbildning, åren 1999 - 2001

År	1999			2000			2001		
	Totalt	Grundl. utb.	Tilläggs-utb.	Totalt	Grundl. utb.	Tilläggs-utb.	Totalt	Grundl. utb.	Tilläggs-utb.
Naturbruk	9	6	3	6	4	2	10	5	5
Teknik och kommunikation	95	39	56	38	16	22	120	10	110
Handel och administration	67	5	62	146	3	143	80	20	60
Turism-, kosthålls- och ekonomibranschen	10	6	4	5	3	2	35	21	14
Social- och hälsovårdsbranschen	60	47	13	48	20	28	44	26	18
Kultur	2	1	1	0	0	0	3	0	3
Fritidsverksamhet och idrott	1	0	1	3	0	3	1	1	0
Övrig utbildning	3	0	3	0	0	0	0	0	0
Totalt	247	104	143	246	46	200	293	83	210

Källa: Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI.

■ Vuxenutbildningen

Utbud och tillströmning

Vuxenutbildningen kan uppdelas i den allmänbildande vuxenutbildningen (grundläggande utbildning och gymnasieutbildning för vuxna samt den fria bildningen) och i den yrkesinriktade vuxenutbildningen (grundläggande yrkesutbildning och yrkesinriktad tilläggsutbildning).

År 2001 deltog drygt 126 000 personer i svenskspråkig vuxenutbildning. De allra flesta deltagarna fanns inom kategorin övrig allmänbildande utbildning (fri bildning) som ordnas av medborgarinstitut. Av alla deltagare var majoriteten (67 %) kvinnor. Kvinnornas andel varierade dock kraftigt enligt typen av utbildning. Kvinnornas andel var mycket hög när det gäller ämnesstudier i gymnasiet och öppen universitetsutbildning. År 2001 ordnades totalt 8 036 utbildningar vid de svenskspråkiga läroanstalterna. Antalet deltagare och utbildningar har under åren 1997 - 2001 varit rätt konstant: Antalet utbildningar har varit mellan 7 700 och 8 400, medan deltagarantalet har varierat mellan 120 500 och 131 600.

Antal utbildningar och deltagare inom den svenskspråkiga vuxenutbildningen år 2001, enligt typ av utbildning

Typ av utbildning	Utbildningar	Deltagare totalt	Kvinnor	%
Grundskolans hela lärokurs	23	148	86	58,1
Grundskolans ämnesstudier	15	38	22	57,9
Gymnasiets hela lärokurs	217	2 541	1 667	65,6
Ämnesstudier i gymnasiet	4	20	18	90,0
Utbildning som leder till en yrkesutbildning/yrkeshögskoloutbildning	201	1 692	932	55,1
Yrkesinriktad påbyggnadsutbildning	143	2 201	1 243	56,5
Arbetskraftspolitisk utbildning	174	2 499	1 197	47,9
Läroavtalsutbildning	73	376	234	62,2
Öppen universitetsutbildning	181	2 562	2 262	88,3
Kurser som arbetsgivaren beställt	284	3 702	1 387	37,5
Övriga yrkesinriktade kurser	374	7 493	2 705	36,1
Övriga allmänbildande kurser	6 347	102 905	73 185	71,1
Totalt	8 036	126 177	84 938	67,3

Källa: Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI, Statistikcentralen.

Årligen har några hundra fristående examina avlagts på svenska. År 2001 var ett rekordår, då totalt 303 fristående examina avlagdes. För över hälften av dem som avlade en examen var det frågan om frivillig vuxenutbildning. Läroavtalsutbildning har varit den näst populäraste utbildningsvägen. De flesta examina har avlagts inom teknik och kommunikation, handel och administration samt social- och hälsovårdsbranschen

Antal personer som avlagt en fristående examen på svenska under åren 1997-2001, enligt utbildningsområde

	1997	1998	1999	2000	2001
Naturbruk	3	16	12	4	25
Teknik och kommunikation	61	114	65	27	72
Handel och administration	18	60	46	43	80
Turism-, kosthålls- och ekonomibranschen	2	11	40	7	3
Social- och hälsovårdsbranschen	41	67	94	60	90
Kultur	0	8	4	2	11
Fritidsverksamhet och idrott	0	0	0	9	22
Totalt	125	276	261	152	303

Källa: Utbildningsstyrelsens läroanstaltsbas OPTI, Statistikcentralen.

Lärarkåren

Vid vuxenutbildningscentren arbetade år 2002, enligt Statistikcentralens förfrågan, totalt 90 lärare med svenska som undervisningsspråk. Andelen kvinnor var 46 %. Drygt hälften (53 %) var formellt behöriga. 36 % var obehöriga och för 11 % saknades uppgiften om behörighet.

Inom den fria bildningen arbetade totalt 149 svenskspråkiga lärare år 2002. De allra flesta av dem arbetade antingen vid ett medborgarinstitut eller vid en folkhögskola. Av lärarna var majoriteten, 65 %, kvinnor. Drygt 60 % var behöriga för sin uppgift. Drygt 28 % var obehöriga och de flesta av dem saknade de pedagogiska studierna för lärare.

Antal lärare med svenska som undervisningsspråk inom den fria bildningen år 2002, enligt kön och behörighetsgrad. Åland ingår.

	Lärare totalt	Av vilka kvinnor		Behöriga	
			%		%
Medborgarinstitut	67	54	80,60	50	74,60
Folkhögskola	78	40	51,30	37	47,40
Studiecentral	4	3	*	*	*
Totalt	149	97	65,10	91	61,10

* Uppgiften har inte uppgetts

Källa: Statistikcentralen. Förfrågan till lärare våren 2002.

Yrkeshögskole- och universitetsutbildningen

Till en yrkeshögskola sökte år 2002 totalt 2 574 svenskspråkiga personer, av vilka 69 % (1 776 personer) antogs. Av alla antagna tog 82,4 % emot sin studieplats. Antalet sökanden och antagna har gått lite ner under de senaste fyra åren: år 1999 sökte totalt drygt 2 880 personer till en yrkeshögskola av vilka drygt 1 970 antogs. År 2002 hade en tredjedel av samtliga sökanden sökt både till en yrkeshögskola och ett universitet. En tredjedel (31 %) av samtliga sökanden år 2002 hade avlagt en studentexamen samma vår, dvs. avlagt minst fyra obligatoriska ämnen. Ur statistiken framgår inte hur många av dem också hade fått avgångsbetyg från gymnasiet. De som avlagt studentexamen samma vår har antagits i ungefär lika hög grad som samtliga antagna.

Av samtliga sökanden år 2002 hade 23 % en grundläggande yrkesexamen. Andelen sökanden med en yrkesexamen har stadigt ökat fr.o.m. år 1999, då andelen var endast 19 %. Antagningsprocenten bland sökande med en yrkesexamen var år 2002 75 %, med andra ord var den lite högre än antagningsprocenten för samtliga sökanden.

De flesta sökanden har funnits inom handel och administration, social- och hälsovårdsbranschen samt teknik och kommunikation. Antagningsprocenten har varierat kraftigt enligt utbildningsområde. Den högsta antagningsprocenten har funnits inom teknik och kommunikation, medan det inom turism-, kosthålls- och ekonomibranschen har funnits många sökanden i relation till antalet antagna.

**Sökande och antagna med svenska som modersmål samt emottagna platser vid en yrkeshögskola
läsåren 2000 – 2002, enligt utbildningsområde**

	2000				2001				2002			
	Sökande ¹⁾	Antagna ¹⁾	Antagna %	Emottagna platser ²⁾	Sökande ¹⁾	Antagna ¹⁾	Antagna %	Emottagna platser ²⁾	Sökande ¹⁾	Antagna ¹⁾	Antagna %	Emottagna platser ²⁾
Handel och administration	960	415	43,2	272	842	405	48,1	314	756	423	56,0	311
Humanistisk och pedagogisk utbildning	213	83	39,0	60	163	60	36,8	49	176	67	38,1	54
Kultur	415	168	40,5	141	430	150	34,9	129	453	150	33,1	130
Naturbruk	131	78	59,5	61	126	66	52,4	52	155	88	56,8	75
Turism, kosthålls- och ekonomibranschen	454	91	20,0	78	475	105	22,1	80	435	99	22,8	79
Social- och hälsovårdsbranschen	889	443	49,8	345	890	495	55,6	406	848	495	58,4	402
Teknik och kommunikation	926	581	62,7	478	850	595	70,0	490	752	506	67,3	430

1) Antalet personer har räknats så att en och samma person finns endast en gång per utbildningsområde. En och samma sökande kan däremot återfinnas på flera utbildningsområden.

2) Enligt bestämmelserna får en studerande ta emot endast en studieplats under ett läsår. Mao. återfinns en och samma person endast en gång.

Källa: Utbildningsstyrelsen/Amkorek-registret.

För läsåret 2002 - 2003 sökte totalt 3 084 svenskspråkiga personer till ett universitet. En tredjedel (1 068) av dem hade avlagt studentexamen samma vår. Antagningsprocenten var 53 % för samtliga sökande och 62 % för dem som avlagt studentexamen samma vår. År 2002 fanns de flesta sökanden inom de ekonomiska (716 sökanden), samhällsvetenskapliga (596 sökanden) och humanistiska (565 sökanden) utbildningarna.

**Sökande och antagna med svenska som modersmål samt emottagna platser vid universitet under
läsåren 2000 - 2002**

	Sökande	Antagna	Antagna (%)	Emottagna platser
2000 - 2001	2959	1581	53,4	1 512
2001 - 2002	3277	1755	53,6	1 680
2002 - 2003	3084	1648	53,4	1 577

Källa: Utbildningsstyrelsen/HAREK-registret.

Som universitetsstuderande kan också antas personer som avlagt en minst treårig yrkesexamen. För läsåret 2002 - 2003 sökte totalt 106 svenskspråkiga personer med en minst 3-årig yrkesexamen (grundläggande yrkesexamen, examen på institutnivå eller yrkesutbildning på högre nivå), dvs. 3,4 % av samtliga sökanden. Av dessa antogs 35 personer, dvs. 33 %, vilket är en betydligt lägre andel än för samtliga antagna. Under åren 2000 - 2002 har antalet svenskspråkiga sökande med en yrkesexamen varit kring 100 personer, och andelen antagna drygt 30 %.

Käsitteet

- **Ammatillinen lisäkoulutus (*yrkesinriktad tilläggsutbildning*):** ammatti- ja erikoisammattitutkintoihin valmistava sekä muu ei-tutkintotavoitteinen ammatillinen koulutus.
- **Ammatillinen perustutkinto (*yrkesinriktad grundexamen*):** ammatillisessa peruskoulutuksessa (joko oppilaitoksessa tai oppisopimuksena toteutettu) opetussuunnitelmaperusteisena tai ammattitaidon hankkimistavasta riippumattomana näyttötutkintona suoritettu 120 opintoviikon laajuinen ammatillinen tutkinto.
- **Ammatti- ja erikoisammattitutkinto (*yrkes- och specialyrkesexamen*):** ammattitaidon hankkimistavasta riippumaton näyttötutkintona suoritettu ammatillinen tutkinto.
- **Kielten oppimäärät (*lärokurs i språk*):**
 - A1-kieli: vuosiluokilla 1 - 6 alkava kaikille yhteinen kieli
 - A2-kieli: vuosiluokilla 1 - 6 alkava vapaaehtoinen kieli
 - B1-kieli: vuosiluokilla 7 - 9 alkava kaikille yhteinen kieli
 - B2-kieli: vuosiluokilla 7 - 9 alkava valinnainen kieli
 - B3-kieli: lukiossa alkava valinnainen kieli
- **Koulutusala (*utbildningsområde*):** luonnonvara-ala, tekniikan ja liikenteen ala, kaupan ja hallinnon ala, matkailu-, ravitsemis- ja talousala, sosiaali- ja terveysala, kulttuuriala, vapaa-aika- ja liikunta-ala (ammatillinen peruskoulutus) ja humanistinen- ja opetusala (ammattikorkeakoulut ja yliopistot).
- **Koulutuksen järjestäjä (*utbildningsanordnare*):** kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö, säätiö tai valtion liikelaitos, joka on saanut opetusministeriöltä luvan järjestää koulutusta.
- **Lukiokoulutusta voi järjestää** kunta, kuntayhtymä, rekisteröity yhteisö tai säätiö sekä valtio opetusministeriön myöntämällä luvalla.
- **Nuorten lukiokoulutuksessa opetusta eri oppiaineissa ja opinto-ohjauksessa** annetaan keskimäärin 38 tuntia kestävinä kursseina. Lukion oppimäärä sisältää vähintään 75 kurssia. Aikuisille tarkoitettussa opetuksessa kurssin kesto on keskimäärin 28 tuntia ja oppimäärä sisältää vähintään 44 kurssia.
- **Näyttötutkinto (*fristående examen*):** ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettu ammattitaidon hankkimistavasta riippumaton perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkinto.
- **Opettajan kelpoisuus (*lärarbehörighet*):** perusopetuksen, lukion, ammatillisen koulutuksen ja vapaan sivistystyön rehtoreiden ja opettajien kelpoisuudesta säädetään opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetulla asetuksella 986/1998.
- **Oppisopimuskoulutus (*läroavtalsutbildning*):** ammatillisen koulutuksen yksi järjestämismuoto, jolla tarkoitetaan työpaikalla käytännön työtehtävien yhteydessä järjestettäviä opintoja, joita täydennetään tietopuolisilla opinnoilla. Oppisopimuskoulutus perustuu työnantajan ja vähintään 15-vuotiaan oppisopimusopiskelijan väliseen määräaikaiseen työsopimukseen.

- **Oppisopimuskoulutukseen osallistunut (*deltagare i läroavtalsutbildning*):** kaikki ne oppisopimusopiskelijat, jotka ovat kyseisen kalenterivuoden aikana osallistuneet oppisopimuskoulutukseen.
- **Toinen aste (*andra stadiet*):** valtioneuvoston (414/94) ja opetusministeriön (78/011/94) päätöksellä toisen asteen koulutukseen kuuluvat lukio-opinnot (120 ov), ammatillinen peruskoulutus 80 - 120 ov (muutos OPM 5/010/2000 päätöksellä niin, että toisen asteen kaikki ammatillinen peruskoulutus on 120 opintoviikon laajuista), ammattitutkinnot ja erikoisammattitutkinnot.
- **Työllisyysaste (*sysselsättningsgrad*):** työllisten prosenttiosuus väestöstä. Virallinen työllisyysaste lasketaan 15 - 64 vuotiaiden työllisten prosenttiosuutena saman ikäisestä väestöstä.
- **Työtön (*arbetslös*):** työtön on työtä vailla oleva henkilö, joka on etsinyt työtä aktiivisesti 4 viimeisen viikon aikana, ja joka voisi vastaanottaa työtä kahden viikon kuluessa. Opiskelija, työpaikastaan toistaiseksi lomautettu tai työttömyyseläkkeellä oleva voi olla työtön, mikäli edellä mainitut kriteerit täyttyvät. Myös henkilö, joka odottaa sovitun työn alkamista kahden viikon kuluessa, on työtön.
- **Työvoimapoliittinen aikuiskoulutus (*arbetskraftspolitisk vuxenutbildning*):** työvoimapoliittisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain mukainen työvoimapoliittisin perustein hankittu koulutus. (Pääasiassa ammatillista koulutusta).
- **Valmistava koulutus (*förberedande utbildning*):** näyttötutkintona suoritettavaan perus-, ammatti- tai erikoisammattitutkintoon valmiuksia antava koulutus.

Taloudellisuus:

- **Käyttökustannukset (*driftskostnader*):** valtionosuuspohjan mukaiset käyttötalouden bruttomenot arvonnäkökulmasta sisältäen pienet perusparannusinvestoinnit
- **Yksikköhinta (*enhetspris*):** oppilasta kohden laskettu valtionosuuden laskennallinen peruste (rahoitusvastuu jakaantuu valtion ja kuntien kesken)
- **Vuosiopiskelijamäärä (*antal studerande under ett år*):** käyttökustannusten ja rahoitustietojen raportoinnissa käytettävä keskimääräinen oppilasmäärä, joka muodostetaan koulumuodoittain tilastointiajankohtien kuukausilla painotettuna keskiarvona.

Yhteishaku:

- **Hakija suoraan perusopetuksesta (*sökande direkt från den grundläggande undervisningen*):** henkilö on hakenut yhteishaussa samana vuonna kuin hän on suorittanut perusopetuksen oppimäärän.
- **Hakija (*sökande*):** Henkilö, joka on jättänyt hakemuksensa yhteishakujärjestelmään kuuluvaan koulutukseen, ja hänellä voi olla enintään viisi hakutoivetta.
- **Ensisijainen hakija (*förstahandssökande*):** hakija on tilastoitu ensimmäisen hakutoiveensa mukaan.
- **Aloituspaikka (*nybörjarplats*):** koulutuksen järjestäjän päättämä aloituspaikkamäärä.
- **Ensisijaiset hakijat aloituspaikkaa kohden (*andelen förstahandssökande per nybörjarplats*):** suhdeluku, joka kertoo kuinka monta aloituspaikkaa oli tarjolla hakijoille. Jokainen hakija on tilastoitu vain kerran ensisijaisen hakutoiveen mukaan.
- **Ensisijaisista hakijoista aloitti (*andelen av förstahandssökande som påbörjade sina studier*):** suhdeluku, joka kertoo kuinka monta hakijaa aloitti. Jokainen hakija on tilastoitu vain kerran ensisijaisen hakutoiveen mukaan.
- **Ensisijaisella toiveella aloittanut (*antal studerande som påbörjat sina studier enligt sitt förstahandsönskemål*):** luku kertoo kuinka monta hakijaa aloitti ensimmäisellä hakutoiveella.

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Opetushallitus / myynti
Hakaniemenkatu 2
PL 380, 00531 Helsinki
Puhelin/vaihde (09) 774 775
Myynti (09) 7747 7450
Telefax (09) 7747 7475
E-mail: myynti@oph.fi

ISBN 952-13-1913-5